

Abstract

This project aims to examine in a critically realistic perspective on how health promotion and sustainable development are articulated in the discursive practice of two selected policy documents from WHO and the Danish Government based on the Sustainable Development Goals (SDG). Furthermore the challenges in relation to integrate the regimes health promotion and sustainable development into political strategies, a main focus in Danish context is included.

Mixed methods are used as methodological approach. Critical discourse analysis based on Norman Fairclough has been used as the qualitative element and furthermore the quantitative element is based on data by the Danish Energy Agency, Statistics Denmark and Eurostat.

From the analysis it can be deduced that the dominant discourse in the policy document by WHO, requires a transformation of the approach to the regimes, with concrete proposals for an integrated effort across sectors. Whereas the policy document by the Danish Government reproduces silos of politics without concrete proposals for integrated initiatives.

The discussion is based on a macro perspective and points out that the Danish Government's dominant discourse overshadows the intention of the SDG, which impedes the integration of the regimes. This project shows however that individuals are a part of a global shared responsibility and thus contributes to integrated solutions that aid the whole of humanity.

Abstract	1
1. Problemfelt	4
2. Problemformulering	7
2.1 Problemformulering.....	7
2.2 Arbejdsspørgsmål.....	7
3. Præcisering af projektets genstandsfelt og afgrænsning	8
4. Forståelser for sundhedsfremme og bæredygtig udvikling	10
4.1 Sundhedsfremme.....	10
4.2 Bæredygtig udvikling.....	12
4.3 Relationen mellem de to regimer.....	13
5. Videnskabsteoretisk perspektiv	14
5.1 Kritisk realisme.....	14
6. Projektets metodiske design og tilgang	16
6.1 Mixed methods.....	16
6.2 Kvalitativ metode.....	17
6.3 Kvantitativ metode.....	19
7. Præsentation af valgte policy dokumenter	21
7.1 WHO's Promoting Health, 2017.....	21
7.2 Regeringens handlingsplan for FN's verdensmål, 2017.....	22
8. Teoretisk redegørelse	24
8.1 Kritisk diskursanalyse, Norman Fairclough.....	24
8.1.1 Norman Faircloughs tredimensionelle model.....	26
8.1.1.1 Første dimension; Tekst.....	27
8.1.1.2 Anden dimension; Diskursiv praksis.....	27
8.1.1.3 Tredje dimension; Social praksis.....	28
9. Analysestrategi	32
10. Kritisk diskursanalyse af policy dokumenterne	33
10.1 Første dimension; Tekst.....	34
10.1.1 Policy dokumenternes genre og visuelle udtryk.....	35
10.1.1.1 WHO's Promoting Health	
- Guide to National Implementation of the Shanghai Declaration.....	35
10.1.1.2 Regeringens Handlingsplan for FN's verdensmål	
- Danmarks opfølgning på FN's verdensmål for bæredygtig udvikling...36	
10.1.2 Policy dokumenternes sprogbrug.....	37
10.1.2.1 WHO's Promoting Health.....	38

10.1.2.2 Regeringens Handlingsplan for FN's verdensmål.....	40
10.1.3 Delkonklusion af første dimension; Tekst.....	42
10.2 Anden dimension; Diskursiv praksis.....	42
10.2.1 WHO's Promoting Health.....	43
10.2.2 Regeringens Handlingsplan for FN's verdensmål.....	46
10.2.3 Delkonklusion af anden dimension; diskursiv praksis.....	50
10.3 Tredje dimension; Social praksis.....	51
10.3.1 WHO's Promoting Health.....	52
10.3.2 Regeringens Handlingsplan for FN's verdensmål.....	57
10.3.3 Delkonklusion af tredje dimension; social praksis.....	63
11. Er Danmark så grønne som regeringen giver udtryk for?.....	64
11.1 Danmark - et foregangsland?.....	66
12. Diskussion.....	71
12.1 Forskernes perspektiv.....	72
12.1.1 Økonomisk vækst i et bæredygtighedsperspektiv.....	73
12.1.2 Ansvarlig vækst.....	75
12.1.3 Ansvarlig sundhed.....	77
12.1.4 Ansvarlig produktion.....	78
12.2 Peter Kemp - Verdensborgeren.....	80
12.3 Bæredygtig omstilling gennem transition.....	82
12.3.1 Del 1: Transitionsteorien.....	83
12.3.2 Del 2: Transformation eller reproduktion?.....	85
12.4 Hvem har ansvaret?.....	86
13. Konklusion.....	88
14. Validitetsbetragtninger.....	90
15. Referenceliste.....	93
15.1 Litteratur.....	93
15.2 Websider.....	97
15.3 Policy dokumenter.....	100

1. Problemfelt

Bæredygtighed har vundet indpas i den politiske agenda og udgør i dag et omdiskuteret felt i den offentlige debat både på globalt og nationalt plan. Vi hører ofte om klima- og miljøforandringer, CO₂-udslip, ekstremt vejr og masseudryddelse af dyrearter og ifølge mange forskere er mennesket en naturkraft på niveau med vulkanudbrud, meteornedslag og jordskælv (Brinkmann, 2019). Nedbrydningen af miljøet truer derfor vores økosystemer (WHO, 2017: 7), hvorfor der blandt andet i dag er et øget fokus på, hvordan flere sundhedsproblematikker også kan være et resultat af dette (MST, 2018: 15).

Menneskeheden indgår i et økosystem og kan derfor ikke betragtes som uafhængigt, hvorfor vi ikke blot kan anses for at være aktører, der har indflydelse på økosystemet, men vi er i høj grad afhængige af det (Zwetsloot og Boot, 1998: 4). Klima- samt miljøudfordringer er ofte så voldsomme og komplekse, at det kan være vanskeligt at overskue, hvilke ændringer mennesket selv har skabt, og ligeledes hvilke konsekvenser det vil få i et fremtidigt perspektiv for henholdsvis os selv og kloden. Det er konsekvenser, der ofte ikke er målbare på kort sigt, hvorfor løsningerne på disse udfordringer i højere grad må findes i de mere bæredygtige, helhedsorienterede og langsigtede løsninger. Disse løsninger indebærer dybtgående ændringer i måden, hvorpå vi lever i dag (Almlund og Holm, 2015: 19). Menneskelige handlinger og aktiviteter kan derfor ikke fortsætte som nu, uden at det vil påvirke jordens tilstand i så alvorlig grad, at menneskeheden vil imødekomme farlige former for klimaændringer, herunder tab af biodiversitet samt ændringer i henholdsvis luft, jord og vand (Hildebrandt, 2016: 17). Vi må derfor fastslå vigtigheden ved, at økosystemet er intakt. Såfremt dette ikke prioriteres, er økosystemet mere sårbart overfor sundhedsmæssige påvirkninger, eksempelvis i form af forurening, hvilket får betydning for miljøet såvel som menneskeheden:

“[...] menneskets adfærd og handlinger - mildt sagt - ikke altid er særligt gennemtænkte og afbalanceret; [...] fordi Jorden af mennesket er bragt i en situation, hvor menneskelig indsats er en nødvendighed for at undgå eller reducere

omfanget af fremtidige katastrofer” (Hildebrandt, 2016: 17).

Både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling bliver derfor vigtige led i økosystemet, hvorfor disse regimer ikke bør anskues som adskilte. Mange miljøfaktorer har en indvirkning på menneskers sundhed, helbred og trivsel på kort eller lang sigt, hvorfor en samtænkning af miljø og sundhed eksempelvis kan omhandle, hvordan sundhedsfremme tænkes ind i miljømæssige indsatser (Sundhedsstyrelsen, 2011: 7).

World Health Organization (WHO), har afholdt en række konferencer for miljø- og sundhedsministre, i forsøget på at fremme samarbejdet om miljø og sundhed og indsatserne regionalt, nationalt og lokalt (Sundhedsstyrelsen, 2011: 9). Vi er i projektet, på trods af dette, af den forståelse, at vi i national kontekst behandler de to regimer, herunder sundhedsfremme og bæredygtig udvikling adskilt.

Kigger vi endvidere på måden, som vi behandler sundhed og miljø på i Danmark, opdeles disse to områder som henholdsvis Sundhedsstyrelsen og Miljøstyrelsen, hvorfor der kan være tale om en vanskelighed ved at fremme samarbejdet herimellem, som WHO efterstræber. Sundhedsstyrelsen fungerer som øverste sundhedsfaglige myndighed i Danmark, hvor Miljøstyrelsen er en del af Miljøministeriet og administrerer lovgivning i forhold til miljøbeskyttelsesområdet (Sundhedsstyrelsen, 2011: 11). Disse to opdelte styrelser bevirker dermed til, at både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling bliver behandlet adskilt og siloopdelt (Almlund og Holm, 2015: 32). Opdeling af regimerne anskuer vi, som en naturlig tilgang i dansk kontekst, hvorfor det kan synes svært for eksempelvis den danske regering, at skulle integrere regimerne i deres politiske indsats. Dette bevidner om nødvendigheden for en politik, der kan omfavne og behandle aspekter af både miljømæssig, økonomisk samt social bæredygtighed i et samspil med sundhedsfremme.

Internationalt er de Forenede Nationers (FN) 2030-dagsorden, de mest ambitiøse globale rammer for bæredygtig udvikling (Europa-Kommissionen, 2015), hvorfor vi i projektet vil inddrage FN's verdensmål. Det er banebrydende i verdenshistorien at arbejde med og formulere så konkrete integrerede mål for verdens udvikling; *“De 17 verdensmål for*

bæredygtig udvikling kan forstås som det sociale og politiske svar på, hvordan menneskeheden må tage ansvar for at håndtere [...] ubalancer [...]” (Hildebrandt, 2016: 17). Bæredygtig udvikling bidrager til en ny måde at anskue udvikling på og inviterer til, såfremt vi mennesker ønsker at bibeholde eller forandre kloden til det bedre, at vi må tænke og agere anderledes omkring vores forståelse af udvikling (Hildebrandt, 2016: 14). Ordet “udvikling” er ifølge synonymordbogen associeret med eskalering, fremme og vækst, men:

“Vækst handler om mere end kortsigtede økonomisk og materiel vækst. Vækst handler også om [...] miljø, klima, livskvalitet [...]. Og vækst handler også om økonomi og produktion af fysiske og andre slags produkter og ydelser. Uden vækst, ingen bæredygtighed. Og uden bæredygtighed ingen vækst, de to hænger sammen” (Hildebrandt, 2014: 9).

Vi anerkender derfor at der findes nuancer af vækst, hvorfor ovenstående definition gør sig gældende i vores forståelse samt måden hvorpå vi tilgår vækst-begrebet. I begreberne sundheds-fremme og bæredygtig-udvikling ligger der et vækstperspektiv, hvorfor selve begrebsforståelsen er essentiel i arbejdet med at integrere disse i hinanden.

Dette projekt er skrevet på baggrund af en undren over, hvordan en sundhedsfremme opfattelse kan indebære en bæredygtighedstænkning og omvendt. Vi har i projektet til hensigt at undersøge udfordringerne ved at integrere de to regimer.

Vi betragter verdensmålene med en sundhedsfremmende tilgang og med blik for, at verdensmålene favner sundhedsfremme, på lige fod med andre målsætninger, i en langsigtet bæredygtighedsstrategi, der alle understøtter og integreres i hinanden. Vi søger derfor, med projektet, at præsentere et videnskabeligt argumentationsgrundlag, der belyser nødvendigheden af et samspil og en koordination mellem regimerne sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, for derigennem at muliggøre en komplementær omstilling i den generelle sundhedsfremmeindsats.

2. Problemformulering

I problemfeltet understreger vi indledningsvis en væsentlig udfordring inden for sundhedsfremme feltet, der efterfølgende er ledt til en relevant samt aktuel problemformulering. I udarbejdelsen af problemformuleringen har vi haft fokus på, at vedtage et emne, der både er samfunds- og forskningsmæssig relevant (Jensen og Kvist, 2017: 41). Vi har i projektet valgt, at beskæftige os med underliggende arbejdsspørgsmål, idet disse hjælper med at kunne afdække problemformuleringen. Tillige danner arbejdsspørgsmålene strukturen i analysen, idet disse spørgsmål undersøges på hver sin måde i forskellige dele af projektet (Ibid.: 41).

I projektet tilstræber vi at inddrage både forklarende og deskriptive elementer. Dette gør vi blandt andet ved, at en del af projektet søger at fastslå omfanget af problemstillingen og en anden del at forklare, hvordan problemet er opstået samt dets konsekvenser. Vi beskæftiger os derfor med, at kunne uddybe sammenhænge mellem disse elementer, da projektet dermed kan medvirke til forandringer baseret på viden omkring problemstillingens opståen eller konsekvenser (Ibid.: 46).

2.1 Problemformulering

Projektets problemformulering er udformet som følgende:

- Hvordan kommunikeres *sundhedsfremme* og *bæredygtig udvikling* i den diskursive praksis, der gør sig gældende i *regeringens Handlingsplan for FN's Verdensmål* og *WHO's Promoting Health*, og hvorvidt skabes der udfordringer i forhold til at tænke de to regimer integrativt?

2.2 Arbejdsspørgsmål

- Hvordan placerer WHO og regeringen sig som afsender i forhold til modtageren og hvilken betydning har det for udsagnskraften i de to policy dokumenter?

- Hvilke diskurser trækker policy dokumenterne paralleller fra, og hvilken betydning har det for den diskursive praksis i henhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling?
- Hvilke dominansrelationer gør sig gældende i den sociale praksis i de to policy dokumenter?
- Hvordan kan kvantitative undersøgelser bruges til at belyse dominerende diskurser i regeringens policy dokument?

3. Præcisering af projektets genstandsfelt og afgrænsning

Følgende afsnit søger at afgrænse problemformuleringens fokus, herunder opridse nogle bevæggrunde for de tilvalg, som er gjort i projektet.

WHO er den øverste internationale organisation, når det kommer til, at sætte rammerne for verdens sundhed, hvorfor vi i projektet inddrager *WHO's Promoting Health (2017)*, som er et policy dokument der behandler sundhedsfremme i relation til FN's verdensmål om bæredygtig udvikling. Sundhedsorganisationen arbejder mod at fremme samarbejdet mellem miljø og sundhed, hvorfor der henvises til, at ændre vores nuværende ageren i forhold til at imødekomme verdensmålene inden år 2030 (Sundhedsstyrelsen, 2011: 9):

“The world is off-track to achieve the health-related SDGs by 2030. 2019 will see the first Head of State review of Agenda 2030 and the SDGs, to take stock of the progress achieved so far. Business-as-usual will not get us far enough, fast enough, to meet the ambitious and important commitments to sustainable development” (WHO, 2019).

Stiftelsen af de 17 verdensmål er enestående i forbindelse med, at skabe fælles rammer for den fremtidige udvikling af det globale samfund og hvad der konkret skal arbejdes med frem til år 2030 (Skyggerapport, 2018: 2). FN's bæredygtighedsmål vil derfor medvirke i projektets senere analyse samt diskussionsafsnit, hvori konkrete mål fremhæves alt efter relevans for problemformulering og empiri. FN's bæredygtighedsmål støtter og underbygger hinanden og er på sin vis skrevet ind i hinanden, hvorfor det kan være vanskeligt at betragte dem enkeltvis. Hvert af de 17 verdensmål indgår i udviklingsdagsordenen for bæredygtig udvikling, hvorfor en integreret tilgang er afgørende for fremskridt på tværs af de forskellige mål (verdensmaalene.dk).

Med den danske regerings underskrift på 2030-agendaen tilbage i september 2015, forpligtede Danmark sig til, på lige fod med alle øvrige medlemslande i FN, at sikre konkrete handlingsplaner med henblik på, at opnå de 17 verdensmål inden 2030, hvor målene skal være opfyldt (Skyggerapport, 2018: 6). Gennem hele tilblivelsen af verdensmålene spillede Danmark desuden en væsentlig rolle og udgjorde en aktiv aktør i forhandlingerne. Den aktive danske indsats omkring tilblivelsen af målene, har sat høje forventninger til regeringens og Folketingets efterfølgende arbejde med selve gennemførelsen. Sidenhen er regeringen og Folketinget kommet med to planer for den danske opfølgning på verdensmålene, på internationalt og nationalt plan (Ibid.: 2). Vi har i projektet valgt at tage udgangspunkt i regeringens *Handlingsplan for FN's verdensmål (2017)*, da den omhandler, hvordan Danmark vil implementere de 17 verdensmål. Projektet bliver dermed afgrænset til at have et fokus på Danmark og hvorledes verdensmålene, gennem regeringens strategier, bliver kommunikeret på nationalt plan. Endvidere vil vi med handlingsplanen belyse, hvorvidt der forekommer en integration af henholdsvis sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i samspil med hinanden.

Projektets hensigt er at undersøge, hvordan man fra et politisk perspektiv, både internationalt og nationalt, søger at integrere bæredygtig udvikling som en større del af forståelsen af sundhedsfremme. Dette vil primært undersøges gennem en Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse, hvor relevante elementer inddrages i det kritiske perspektiv på, hvorvidt både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling er forsøgt integreret

i policy dokumenterne. Det internationale dokument fra WHO fastsætter en ramme for formuleringen af nationale strategier, hvorfor der i projektet er fokus på, hvordan regeringens handlingsplan for Danmark udfoldes og forstås. Virkningen af disse strategier vil kort berøres, men hovedfokus ligger på, at undersøge hvordan sundhedsfremme og bæredygtig udvikling kommunikeres og forstås i dokumenterne på nationalt niveau.

4. Forståelser for sundhedsfremme og bæredygtig udvikling

For at kunne afdække projektets problematik må der tilegnes en viden omkring den kontekst, som problematikken udspiller sig i. Følgende afsnit vil derfor fungere som historisk felt og belyse den historiske udvikling set i relation til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Dette vil danne baggrundsviden for anskuelsen af de to regimers udvikling. I følgende har vi bevidst truffet et valg om, at opdele regimerne *sundhedsfremme* og *bæredygtig udvikling* for at tydeliggøre en eksisterende siloopdelt tilgang, som projektet ønsker at bryde.

4.1 Sundhedsfremme

På internationalt plan defineres sundhedsfremme i Ottawa Charteret som et nyt begreb i år 1986, på WHO's første globale konference om sundhedsfremme. Definitionen udgør det primære led i den tredje bølge af folkesundhedspolitikken og indeholder et salutogenetisk perspektiv, der er orienteret mod styrkelse af individers ressourcer og mulighed for mestringskompetencer. Definitionen repræsenterer nye ideer samt handlinger og opstår som respons på to tidligere sundhedsbølger, der begge tager afsæt i et patogenetisk perspektiv og den dominerende biomedicinske konceptualisering af sundhed (Almlund og Holm, 2015: 23). I Ottawa Charteret definerer WHO sundhedsfremme på følgende vis;

"Health promotion is the process of enabling people to increase control over, and to improve, their health. To reach a state of complete physical, mental and social well-being, an individual or group must be able to identify and to realize aspirations, to satisfy needs, and to change or cope with the environment" (WHO, 1986).

WHO forsøger, med denne definition, at præcisere hvilke retninger, der kan realisere den holistiske tilgang. Dog kritiseres definitionen for at være for idealistisk og vanskelig at benytte som retningslinje indenfor politisk formulering (Almlund og Holm, 23 2015). Sundhedsfremme udgør på mange områder et komplekst felt, hvorfor det ikke kan realiseres uden at tænke på tværs af politiske områder, strukturer og strategisk planlægning (Dybbroe et al., 2012: 9).

På nationalt plan operationaliserer Sundhedsstyrelsen WHO's sundhedsstrategier, hvor sundhedsfremme behandles i form af kampagner og retningslinjer (Kamper-Jørgensen et al., 2009: 129). Alene organiseringen af sundhedsfremme institutionerne tegner et billede af en siloopdelt sundhedsfremmende indsats i Danmark, der står i kontrast til ovenstående, som peger på nødvendigheden af planlægning på tværs af sektorer.

Sundhedsfremme i et hverdagsperspektiv er fokuseret på individets engagement i egen sundhedstilstand, der er koblet til, hvad individet finder subjektivt meningsfuldt (Liveng, 2012: 85-86). I den sundhedsfremmende kontekst, har der ligeledes været en tendens til, at understrege en orientering mod den individuelle adfærd (Almlund og Holm, 2015: 23). Dette kan understøttes med, hvordan den offentlige sundhedskommunikation i dag primært knytter an til adfærdsregulerende kampagner og anvisninger, eksempelvis i forhold til både kost, rygning, alkohol og motion (KRAM-faktorerne), hvor fokus er rettet mod den enkeltes ansvar, der kan relateres til adfærdsændringer.

Afsættet for en miljøorienteret sundhedsfremmeindsats kobler sig til viden, motivation og handlekompetencer for at kunne kontrollere, undgå og kompensere for de miljørelaterede sundhedsforhold i vores hverdag. De ansvarlige for sundhedsfremmende indsatser omfatter både civilsamfundet, virksomheder og myndigheder. Feltet må på mange sider opfattes som et ekspertområde, men på den anden side opfordrer myndigheder og miljøorganisationer

befolkningen til reflektiv selvregulering (Rank og Holm, 2012: 97). Problematikken opstår, når myndighederne fratager sig for stort et ansvar.

4.2 Bæredygtig udvikling

Gennem 1960'erne forekom der en voksende interesse og bekymring for miljøet, hvilket resulterede i, at vi i Danmark fik det første miljøministerium, som opstod i år 1971, som dengang gik under navnet Ministeriet for forureningsbekæmpelse (Hildebrandt, 2016: 18). Når det kommer til bæredygtig udvikling blev det dog først sat på den globale dagsorden i år 1972 og fik senere hen udfoldet dets betydning (Hildebrandt, 2016: 19):

“Bæredygtighed handler om at respektere livet på kloden, om at respektere mennesker og natur; om at tage hensyn til de næste mange generationer og hele kloden, når vi træffer alle vore beslutninger. Bæredygtighed er dette århundredes vigtigste dagsorden” (Hildebrandt, 2014: 9).

FN dannede i år 1983 kommissionen World Commission on Environment and Development. Kommissionen skulle bidrage til problemløsningen af de udfordringer, der var et resultat af den accelererede nedbrydning af miljøet og dets naturlige ressourcer. Dette resulterede i rapporten *Our Common Future* fra år 1987, bedre kendt som Brundtland-rapporten (Brundtland, 1987). Rapporten har overordnet et fokus på, hvor meget miljøet kan holde til, for at undgå at forårsage konsekvenser for vores fremtidige generationer, idet miljøproblemer i stigende grad er globale. Rapporten var endvidere banebrydende med sit begreb om bæredygtighed, der omfatter et fokus på henholdsvis miljømæssige, økonomiske samt sociale aspekter. Det fremhæves i rapporten, hvorledes grådighed og kampen om at opnå større profit, er årsagerne til størstedelen af verdens ikke-bæredygtige udvikling (Hildebrandt, 2016: 19). Dermed bliver miljøproblemerne i rapporten ligeledes påpeget til, at være forårsaget af ikke-bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre, hvilket igangsatte den politiske debat. Rapporten var med til at placere miljømæssige problemstillinger på den politiske dagsorden med et mål om, at diskutere miljø og udvikling som ét og samme emne, hvorfor vi er nødt til at gøre op med det

kortsigtede og ensidige vækstbegreb og indføre et nuanceret og konkretiseret bæredygtighedsbegreb (Hildebrandt, 2014: 9). Heri præsenteres et bredt og holistisk begreb, hvorfor det må anskues med al sin kompleksitet (Almlund og Holm, 2015: 26).

4.3 Relationen mellem de to regimer

Jævnfør ovenstående anskues regimerne; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling begge som brede, holistiske felter og på den internationale scene påpeges mange ligheder, særligt med henblik på adresseringen af positive visionære fortolkninger af sundhed og miljø (Almlund og Holm, 2015: 31). Dog er kommunikationen af regimerne prioriteret og artikuleret forskelligt i henhold til politiske stilarter og overvejelser (Ibid.: 32). Dette refererer til afsenderen, som er af betydning for, hvordan de to regimer forstås.

Verdensmålene blev vedtaget af verdens stats- og regeringsledere på FN-topmødet i 2015. Målene markerede en ambitiøs og transformativ udviklingsdagsorden, der frem til år 2030 skal sætte kurs mod en mere bæredygtig udvikling. Verdensmålene er et resultat af 3 års diplomatisk arbejde, der fik startskud ved Rio+20 topmødet i år 2012. Verdensmålene udgør i alt 17 konkrete mål og herunder 169 delmål. Disse forpligter alle FN's medlemslande til at anerkende at social, økonomisk og miljømæssig udvikling og internationalt samarbejde er tæt forbundne. Det kræver endvidere en integreret indsats at opnå holdbare udviklingsresultater. De udfordringer vi står overfor i dag, såsom miljøforurening og klimaudfordringer, er alle nationale udfordringer med globale konsekvenser, hvorfor de er nødvendige at løse i fællesskab (verdensmaalene.dk).

I 2016 blev den niende globale WHO konference om sundhedsfremme afholdt i Shanghai. Dette medførte vedtagelsen af Shanghai deklARATIONEN; *“The Shanghai Declaration, endorsed at the 9th Global Conference for Health Promotion, recognizes health and well-being as essential to achieving sustainable development”* (WHO, 2017: 8). DeklARATIONEN styrker etableringen af sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, understøttet af både WHO og FN. DeklARATIONEN illustrerer centrale strategier, som WHO inviterer de forskellige verdensnationer til, at skulle integrere i deres politik. Endvidere

belyser deklARATIONEN en afgørende nødvendighed af et samarbejde på tværs af sektorer, for at sikre en sund og bæredygtig fremtid for alle (WHO, 2016).

Nationalt har Danmark, der bygger på et veletableret velfærdssystem, haft gunstige forudsætninger for at arbejde samt integrere sundhedsfremme og bæredygtig udvikling (Almlund og Holm, 2015: 23). På trods af Danmarks gode forudsætninger er vi i projektet af den opfattelse, at der forekommer en siloopdelt tilgang, hvor der ellers bør være et samarbejde på tværs af sektorer, hvorfor det er dette paradoks vi ønsker at udfolde.

5. Videnskabsteoretisk perspektiv

Følgende afsnit udgør projektets videnskabsteoretiske ramme, samt begrebslige orientering. Det er væsentligt at redegøre for sit videnskabsteoretiske ståsted og dermed hvilken viden vi har til hensigt at producere gennem Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. I følgende vil vi fremskrive, hvorledes vi anskuer feltet og hvordan vi placerer os teoretisk.

5.1 Kritisk realisme

Ved udarbejdelse af projektet medtages et kritisk realistisk perspektiv, som ligeledes er grundlaget for projektets hovedteoretiker Fairclough, der placerer sig indenfor samme videnskabsteoretiske position. Der ønskes, med en kritisk realistisk tilgang, at danne en dyb vidensproduktion, i forhold til forståelsen af bæredygtig udvikling og sundhedsfremme.

Indenfor kritisk realisme skelnes der mellem to dimensioner; den *transitive* og *intransitive dimension*. Epistemologien i kritisk realisme omhandler den transitive dimension. Denne dimension indeholder vores viden om verden, hvilket blandt andet indebærer teorier, paradigmer, modeller og analyseteknikker. Disse transitive objekter anskues som en allerede frembragt viden, der er et uundværligt middel til at producere ny viden. Ontologien omhandler derimod den intransitive dimension, der indebærer verden, som den faktisk er, uafhængigt af den viden og de begreber, som vi har om den (Ibid.: 280). Dimension bevirker

derfor, at der findes nogle objekter, som videnskaben har til formål at generere viden om. Disse objekter bliver anskuet som eksisterende uafhængigt af menneskers viden om dem, og de ændrer sig ikke i takt med, at videnskabens forståelse ændrer sig (Ibid.: 281).

Sondringen mellem ontologien og epistemologien indebærer en skelnen mellem viden og væren; ”*Kritiske realister tager [...] afstand fra forsøg på at reducere væren til et spørgsmål om vores viden eller diskurser om væren*” (Ibid.: 281). Verden bliver derfor, i et kritisk realistisk perspektiv påpeget som værende større end vores viden om den. Det er altså ikke ensbetydende med, at der ikke eksisterer et specifikt fænomen fordi vi ingen viden har om det (Ibid.: 281).

Kritisk realisme bygger på forestillingen om, at der eksisterer en virkelighed uafhængigt af vores forestillinger om den (Juil og Pedersen, 2012: 280), hvilket medfører at kritiske realister insisterer på, at virkeligheden er dyb. Virkeligheden er dyb i den forstand, at der blandt andet, i en kritisk realistisk optik, pointeres at samfundsudviklingen afhænger af forhold, som vi ikke har viden om eller som misforstås (Ibid.: 281).

Når vi i projektet arbejder kritisk realistisk tager vi højde for virkelighedens dybde, hvilket udformes i tre forskellige domæner; *empiriske domæne, faktiske domæne og dybe domæne*.

Det empiriske domæne består af vores erfaringer og observationer, hvor det faktiske domæne består af alle de fænomener og begivenheder der finder sted, uanset om de bliver erfaret eller ej (Ibid.: 281). Disse to domæner beragter kritisk realister ikke som tilstrækkelige, hvorfor det dybe domæne tilføjes. Det dybe domæne består af ikke observerbare strukturer og mekanismer, som understøtter og forårsager fænomener inden for det faktiske domæne (Ibid.: 282). Det er dermed kun det empiriske domæne der har at gøre med menneskelige sanser, hvor både det faktiske, samt dybe domæne har at gøre med videnskabens objekter; ”*[...] det er således spændingsfeltet mellem det faktiske og det dybe domæne, der er afgørende i den virkelighed, som videnskaberne producerer viden om [...]*” (Ibid.: 282). Med en kritisk realistisk tilgang er vi opmærksomme på, at det især er det dybe domæne, som er genstand for videnskabens opmærksomhed, da der føres en kritik over for en videnskabelighed, der blot beskriver det, der kan observeres på overfladen.

Vi ønsker derfor, at dykke ned under overfladen og afdække de strukturer og mekanismer, der ikke lader sig observere. Dette bevirker, at vi i den kritiske diskursanalyse søger

forklaringer på begivenheder i de underliggende mekanismer (Ibid.: 282). Derfor vil vi gennem den kritisk realistiske tilgang i projektet søge at afdække, hvilke diskurser, heri det dybe domæne, der er gældende i de udvalgte policy dokumenter, med henblik på at undersøge kommunikationen samt integrationen af de to regimer; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Der ønskes derfor at skabe en kritisk viden, der afdækker projektets problematisering bedst muligt samt belyser nogle pejlemærker til social forandring.

6. Projektets metodiske design og tilgang

I følgende afsnit vil vi præsentere projektets metodiske tilgange, der er valgt for at afdække hvorvidt de to regimer kommunikerer og integreres. I projektet arbejder vi med tilgangen mixed methods, der er en betegnelse for forskning, som benytter sig af et forskningsdesign, der kombinerer kvantitative og kvalitative metoder.

6.1 Mixed methods

Med mixed methods tager vi udgangspunkt i projektets problemformulering, hvor formålet er, at skabe en ny viden (Jæger, 2017: 301), der kan være med til at forklare udfordringerne ved at integrere regimerne, sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Ved at benytte begge metoder, kan fund, der bekræftes af både vores kvalitative samt kvantitative metoder, være stærkere underbygget, end hvis der kun havde været brugt en metode alene (Frederiksen, 2015: 200); *“Kvalitative og kvantitative metoder er dele af et kontinuum og ikke kategorialt adskilt, ligesom mange af de forskelle, der tilskrives hhv. kvantitative og kvalitative metoder, reelt går på tværs af dette skel”* (Ibid.: 199). I lyset af dette ser vi kvalitative og kvantitative metoder som tilgange, der supplerer hinanden. Dette betyder, at brugen af mixed methods medfører en større åbenhed i forbindelse med undersøgelsesprocessen:

“[...] mixed methods-forskeren påtager sig opgaven med at udvikle og fremlægge retfærdiggørelser for sin forskningspraksis og dermed muliggør, at

metodekombinationer kan bevæge sig ud over de grænser, der opstilles i mere traditionelle enkeltmetodeparadigmer” (Ibid.: 212-213).

Ved at afdække forskellige empiriske områder kan det give en mere dækkende og komplementær viden (Kristensen og Hussain, 2015: 201). Ved en komplementær viden, hvor samme fænomen undersøges med forskellige metoder, er det muligt at opnå viden om forskellige aspekter af sammenhængen.

Vi har i projektet indledningsvist arbejdet kvalitativt med dokumentanalyse hvorefter dette har dannet baggrund for udvælgelsen af den kvantitative data. Den kvalitative del vil være centreret omkring projektets kritiske diskursanalyse, hvortil der inddrages kvantitative elementer i form af statistisk data, for at understøtte de analytiske fund. Det er i denne forbindelse relevant for forståelsen af den viden vi tilegner os gennem vores metodiske tilvalg, at den kvalitative del vil udgøre det primære fokus, hvor den kvantitative del udgør den sekundære og derfor supplerende metode.

6.2 Kvalitativ metode

Kvalitative undersøgelser er ofte baseret på interviews, samtaler eller observationer, men de kan ligeledes være baseret på baggrund af analyser af forskellige former for allerede skrevne dokumenter (Kristensen og Hussain, 2017: 20). Sidstnævnte gør sig gældende i dette projekt, hvor den kvalitative metode er baseret på to udvalgte policy dokumenter, herunder regeringens *Handlingsplan for FN's verdensmål* og WHO's *Promoting Health*. I disse policy dokumenter søges at fortolke og tillige at skabe en sammenhæng mellem sundhedsfremme- og bæredygtighedsbegrebet på henholdsvis nationalt og internationalt niveau. Endvidere bevirker en kvalitativ tilgang til projektets policy dokumenter, at vi kan tyde afsendernes bevidste anvendelse af disse til at fremme givne politiske mål; *“Formålet med en sådan analyse er således ikke primært at afdække virkeligheden uden for dokumenterne, men snarere at blive i stand til at belyse, hvordan dokumenter bruges af aktører til at fremme egne politiske interesser”* (Triantafillou, 2017: 130).

En kvalitativ tilgang bevirker endvidere til, at vi i projektet kan analysere os frem til måden

hvorpå policy dokumenterne kan bidrage til, at påvirke både politiske og sociale processer. Herunder er det væsentligt at skelne mellem to former for påvirkning, som kan forekomme uden afsendernes bevidsthed. Den ene form for påvirkning bunder i, hvordan dokumenter kan medvirke til identificeringen og udformningen af et fænomen, som udgør en politisk problematik. Ydermere hvordan vi vurderer og handler i forhold til dette problem. Den anden form for påvirkning omhandler, hvordan dokumenterne kan bidrage til at definere samt skabe retningslinjer i forhold til den identificerede politiske problematik (Ibid.: 133).

Der er valgt, at komponere en diskursanalyse på baggrund af Norman Fairclough's kritiske tilgang, som sammenkobler flere traditioner inden for den tekstanalytiske tilgang.

Kritisk diskursanalyse kan anvendes på to forskellige måder, herunder både som teori og som metode. Fairclough beskæftiger sig med denne teori- og metodeopbygning med henblik på at undersøge sprogbrug i hverdagens sociale interaktioner (Jørgensen og Phillips, 1999: 77). Herunder gælder det, at vi i projektet skal undersøge sproget som genstandsfelt for udformningen og tilblivelsen af den diskursive praksis. Således danner vi os en forståelse for sociale sammenhænge såvel som interaktioner i et tværfagligt perspektiv, hvor tekstanalyse og social analyse kombineres (Ibid.: 77).

Fairclough's metode indeholder fem trin, som alle er et led i at kunne udføre en kritisk diskursanalyse. I projektet vil vi anvende fire af trinene, hvoraf det udeladte indebærer at transskribere, hvilket ikke er relevant i en diskursanalyse af allerede eksisterende policy dokumenter. De fire anvendte trin er følgende; *udformning af problemformulering, valg af materiale, analyse samt resultater*.

Ved første trin *udformning af problemformulering*, er det muligt at anskue, hvorledes en tre-dimensionel model kan strukturere og systematisere arbejdet hos Fairclough. Diskursive praksisser står i dialektisk forhold til andre sociale praksisser, hvilket vil sige, at diskursen er socialt indlejret (Ibid.: 89). En diskursiv praksis' individuelle karakter er afhængig af den sociale praksis, som den udgør en del af, og det er derfor, at den sociale praksis er udgangspunktet for udformningen af problemformuleringen (Ibid.: 89). Således er projektets problemformulering udformet på baggrund af at undersøge både den diskursive såvel som sociale praksis, der gør sig gældende i de udvalgte policy dokumenter, og disse i forbindelse med hinanden.

I andet trin, *valg af materiale*, er det væsentligt at nævne, at valget af materiale dannes på baggrund af flere parametre, herunder problemformulering, viden om relevant materiale samt dets tilgængelighed (Ibid.: 91). Jævnfør projektets genstandsfelt er policy dokumenterne valgt med henblik på, at undersøge, hvorvidt sundhedsfremme og bæredygtig udvikling er implementeret i hinanden.

Derefter kommer tredje trin, *analysen*, hvori Fairclough inddrager sin tredimensionelle model. Denne model omfatter; *tekst*, *diskursiv praksis* og *social praksis*. Disse tre forskellige dimensioner kan adskilles og analyseres hver for sig (Ibid.: 93). Ydermere er det i forholdet mellem diskursiv praksis og sociale praksis, at undersøgelsen finder sine konklusioner, idet det muliggøres at forholde sig til forandring og ideologiske konsekvenser (Ibid.: 98). Det er dog relevant for modellen at nævne, hvordan Fairclough opfordrer at inddrage yderligere relevant teori for bearbejdelsen af den sociale praksis. I denne forbindelse medtages både Ilona Kickbusch's model *Public Health and Sustainable Development* samt udvalgt teori fra Michel Foucault, herunder hans begreber *biomagt* og *governmentality*. Disse samt dimensionerne vil redegøres for i projektets senere afsnit, omhandlende projektets teoretiske afsæt.

Endeligt er det i femte trin, *resultater*, at resultaterne af analysen kan bruges i forbindelse med at gøre opmærksom på og bevidste om, at en diskurs kan være medvirkende til at forstærke ulige relationer (Ibid.: 100).

6.3 Kvantitativ metode

Ved kvantitativ metode afdækkes det empiriske genstandsfelt gennem optælling og beregning. Resultaterne af undersøgelsen afrapporteres ligeledes gennem et talmæssigt udtryk for statistisk sammenhæng (Bjerg, 2011: 42). I anvendelsen af kvantitativ metode er det ligeledes muligt at sammenstykke store mængder af data til et mere håndgribeligt og fortolkeligt omfang. Dette bevirker blandt andet, at den kvantitative analyse kan bestå af både en beskrivende del og en mere statistisk præget modellering (Kristensen og Hussain, 2017: 20). Det er den beskrivende del, der gør sig gældende i dette projekt, da vi gør vi brug af sekundær data, der er baseret på allerede indsamlet offentlig tilgængelig data fra tre

forskellige registre. Ved anvendelsen af sekundære data gælder det dog, at vi sikrer, at det besidder en fyldestgørende kvalitet:

“En [...] central fordel ved at bruge sekundære data er, at de ofte har en højere kvalitet end de data, man selv indsamler [...]. Der findes ikke nogen endegyldige retningslinjer for valg af sekundære data [...]. Et centralt kriterium for valget mellem forskellige sekundære data er, at man anvender de data, der tilnærmelsesvis bedst måler det undersøgelsesspørgsmål, man vil have undersøgt” (Ejrnæs, 2016: 206).

I den kvantitative analyse sammenholder vi udvalgte kvalitative fund, fra den danske regerings policy dokument, med kvantitativ data fra henholdsvis Energistyrelsen, Danmarks Statistik og Eurostat. Vi inddrager i projektet statistik fra Energistyrelsen, der hører under Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet (Energistyrelsen). Data herfra danner baggrund for, at vi kan beskrive det danske energiforbrug i forhold til regeringens udspil i handlingsplanen, der omhandler vedvarende energi. For at vurdere hvorledes Danmark placerer sig i et internationalt perspektiv, med henblik på vedvarende energi, inddrager vi data fra Eurostat, der varetager statistisk materiale fra EU's medlemslande (Eurostat). Endelig inddrages data fra Danmarks Statistik, der udgør den centrale myndighed for offentlige statistiske oplysninger om det danske samfund (DST). Dette for at belyse den danske industris energiforbrug i henhold til produktion. Data herfra vil yderligere bevirke til, at kunne beskrive det danske nationalregnskab for økonomi samt hvilken betydning den økonomiske vækst har på miljøet.

Projektets udvalgte data repræsenterer samtlige områder inden for FN's verdensmål, hvorfor det statistiske materiale vil anvendes i forbindelse med at illustrere og analysere den danske regerings fremstilling af national placering i forhold til implementering af FN's verdensmål. På baggrund af dette muliggøres det, at få en forståelse for, hvorledes Danmark arbejder mod en integration af både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i og med, at dette er en forudsætning for at nå verdensmålene.

7. Præsentation af valgte policy dokumenter

I forlængelse af ovenstående afsnit vil vi følgende præsentere samt præcisere projektets empiri. Det er tiltænkt at inddrage både et internationalt og et nationalt dokument med henblik på, at danne et komplet overblik over kommunikationen af regimerne; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. FN's generelle verdensmål vil fungere som mellemløbet mellem WHO's *Promoting Health* og regeringens *Handlingsplan for FN's verdensmål*. Det er relevant for projektet, med den hensigt at undersøge Danmarks implementering af en integration af de to regimer, at fremhæve nogle overordnede internationale politikker som danner rammer for, hvordan Danmark på national plan handler og agerer. I projektet tilstræber vi at undersøge udvalgte nedslagspunkter fra de to policy dokumenter, ved hjælp af relevante elementer i Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. Der vil i senere afsnit gennemgås uddrag af Norman Faircloughs teori, som vil medtages til analysen.

7.1 WHO's Promoting Health, 2017

- *Guide to national implementation of the Shanghai Declaration*

I dette policy dokument frembringer verdenssundhedsorganisationen WHO en overordnet plan for, hvorledes de forskellige lande kan arbejde mod, at komme i mål med bæredygtig sundhedsfremme. Dokumentet introduceres med en indledende præsentation af, hvorfor vi bør sammenkoble de to regimer; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Der refereres til agenda-2030, hvor fokus er på, at multisektorale mål skal blive til aktuelle handlinger. Dette dokument skal derfor forstås, som en guide til implementering af Shanghai-deklarationens ambitioner for verden, i forhold til at få integreret sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Herunder at sundhed er afgørende for at opnå en fremtidig bæredygtig udvikling. Shanghai-deklarationen afspejler beslutningen om at arbejde på tværs af sektorer med det fælles mål, at sikre en sund og bæredygtig fremtid for alle. Denne guide blev derfor udviklet med henblik på at støtte implementeringen af forpligtelserne i de forskellige FN's medlemslande. Policy dokumentet indeholder endvidere en kort indledende tekst, som

beskriver gevinsterne ved at menneskeheden får integreret regimerne med hinanden og når målene inden år 2030 (WHO, 2017).

Dette policy dokument er endvidere baseret på tilstræbelsen af at implementere de 17 verdensmål, udarbejdet af FN, der på længere sigt skal gøre livet bedre for alle, på samtlige af verdensmålenes parametre. Herunder gælder det blandt andet at leve et fuldt liv uden sygdom og dårlighed, at trives uden frygt for fattigdom, sult samt at leve i et trygt miljø.

Policy dokumentet beretter om, at der er sket en række fremskridt på globalt plan. Eksempelvis nævnes det at menneskeheden befinder sig i en tid, hvor der aldrig har været færre fattige. Ydermere har et øget antal af mennesker adgang til rent drikkevand og op mod 90% af verdens børn har adgang til en skole (Ibid.).

WHO's hensigt med policy dokumentet *Promoting Health* er, at give nogle retningslinjer for, hvordan regeringer på globalt plan er nødsaget til at tage ansvar for eget land, såfremt målene skal nås inden år 2030. Dette gælder eksempelvis emner som at sikre vores klima, lige adgang til sundhed samt at forbedre forholdene for dyre- og planteliv (Ibid.).

Policy dokumentet indeholder desuden 20 trin, som vil fungere som en guide for menneskeheden og kloden. I hvert af disse 20 trin følger en forklaring samt en plan over, hvilke redskaber regeringerne kan anvende med henblik på at måle, hvor i processen landene befinder sig. Dette dokument giver et overblik over politiske muligheder og tilgange til at støtte gennemførelsen af anbefalinger og handlinger fra Shanghai-deklarationen på nationalt plan. Afslutningsvis konkluderes det, at de 17 verdensmål er uadskillelige og dermed er indbyrdes forbundne. Fremskridt i ét mål vil derfor kun virke, såfremt der er fremskridt i samtlige mål (Ibid.).

7.2 Regeringens handlingsplan for FN's verdensmål, 2017

- *Danmarks opfølgning på FN's verdensmål for bæredygtig udvikling*

I dette policy dokument fremlægger regeringen et politisk udspil til, hvordan og hvilke områder de ønsker, at have fokus på i forhold til FN's 17 verdensmål i en dansk kontekst. Policy dokumentet skal derfor ses som værende Danmarks plan for hvordan og hvornår vi,

som nation, skal opnå en balance på en række af forskellige områder - disse områder vil blive uddybet nedenfor. Handlingsplanen vil dermed danne rammen for regeringens tilgang og prioriteter for opfølgningen på verdensmålene. Det er første gang, at regeringen har udarbejdet en samlet handlingsplan, der forsøger at sammentænke alle mål (Regeringen, 2017).

Gennem handlingsplanen har regeringen fokus på fire prioriteter i forbindelse med at opnå målene inden for FN's verdensmål, disse er følgende; *Vækst og velstand*, *Mennesker*, *Miljø og klima* samt *Fredelige og trygge samfund*. Regeringen har udvalgt disse fire fokuspunkter, idet de argumenterer for, at Danmark ved mange af de øvrige verdensmål er forholdsvis langt og allerede har indfriet nogle af dem.

Vækst og velstand, prioritet 1, som er den første af prioriteterne, indbefatter en stadig voksende beskæftigelse og der søges at sikre en fremtid med flere jobmuligheder. Ligeledes stræbes der efter, at få flere ud af arbejds- og hjemløshed samt sikre, at Danmark fortsat vil være et rigt land med frie muligheder. Regeringen har desuden fokus på, at indsatsen bliver rettet mod integration af sociale, økonomiske og miljømæssige dimensioner af bæredygtighed (Regeringen, 2017).

Mennesker, prioritet 2, omhandler at det enkelte menneske skal have frihed til at skabe sig et godt liv. Derudover besidder regeringen et ønske om at skabe velfærd. Dette indebærer, at sikre unge mennesker et godt afsæt i livet samt muligheden for at hjælpe mennesker, som er udfordret i at deltage på arbejdsmarkedet.

Miljø og klima, prioritet 3, indebærer, at Danmark skal være et foregangsland inden for grøn omstilling, bæredygtig anvendelse af naturressourcer og energieffektivitet. Der berøres at en førerposition er væsentlig, idet den globale befolkning skylder de kommende generationer, at efterlade en klode, der indeholder samme forudsætninger, som dem vi har haft. Ydermere ønsker regeringen, at fremme danskernes mulighed for at være indehavere af en fri og mangfoldig natur, hvori de vil standse tilbagegangen i biodiversiteten. Herunder er der fokus på, at skabe gode forhold til det allerede truede dyreliv, bedre vilkår for plantelivet samt fødevareproduktionen.

Fredelige og trygge samfund, prioritet 4, omhandler at regeringen fortsat vil prioritere at fremme danskernes tillid til det danske velfærdssamfund og herunder skabes sikkerhed og tryghed. Tilliden bidrager til at gøre Danmark til et fredeligt og trygt land, hvor det enkelte

menneske besidder frie muligheder. I handlingsplanen belyser regeringen, at Danmark har et stærkt internationalt engagement med henblik på, at sikre danske interesser samt påvirke og præge den globale udvikling i en sund og positiv retning.

Under hver prioritet har regeringen udarbejdet indikatorer for Danmarks opnåelse af verdensmålene. Danmarks statistik får i denne forbindelse ansvaret for at udarbejde en årlig rapportering, på baggrund af indikatorerne, som vil bidrage til FN's årlige fremskridtsrapport for verdensmålene (Ibid.).

8. Teoretisk redegørelse

I projektet medtages et teoretisk perspektiv inspireret af den britiske lingvist og diskursanalytiker Norman Fairclough (Fairclough 2008: 7). Der vil derfor, i den følgende teoretiske redegørelse, være et fokus på de udvalgte elementer i Faircloughs kritiske diskursanalyse, der anvendes i analysen.

Det er yderligere nævneværdigt, at følgende teoretiske redegørelse er understøttet af litteratur fra henholdsvis Marianne W. Jørgensen og Louise Phillips *Diskursanalyse som teori og metode* (1999) og Faircloughs eget værk *Kritisk diskursanalyse* (2008), der er redigeret og oversat af Elisabeth Halskov Jensen.

8.1 Kritisk diskursanalyse, Norman Fairclough

Når vi beskæftiger os med kritisk diskursanalyse i projektet, bevæger vi os ind i et tværvideenskabeligt felt, for at udviske de grænser, der finder sted mellem humaniora og samfundsvidenskab. Diskursanalyse udgør dermed ikke en enkelt tilgang, men et heterogent felt, hvorfor området må anskues med al sin kompleksitet (Jørgensen og Phillips, 1999: 9). Der er netop brug for et tværfagligt perspektiv i henhold til at forklare udfordringerne ved at integrere regimerne; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, hvorfor vi kombinerer tekstanalyse med social analyse (Ibid.: 28). Fairclough gør i sin teori opmærksom på, at hans kritiske diskursanalyse lægger op til åbenhed i forhold til at medtage relevante elementer i undersøgelsesfeltet (Ibid.: 88).

På baggrund af dette har vi i projektet medtaget relevante elementer i henhold til projektets problemformulering, der muliggør en større forståelse for, hvordan både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling bliver formidlet gennem projektets udvalgte policy dokumenter.

Det er denne både teoretiske og metodiske tilgang, der bevirker til, at vi kan problematisere og empirisk undersøge relationerne mellem de diskursive praksisser i problemfeltets spændingsfelt.

Et centralt element i diskursanalysen er, at der tages højde for produktionen af diskurser, for de ideologisk betingede værdisæt hos mennesker, samt de strukturerede kræfter i samfundet. Disse har afgørende indvirkning på den måde, hvorpå mennesker skaber diskursiv mening (Bom, 2015: 12). Diskurs er en væsentligt form for social praksis, der, udover at konstituere den sociale verden, også konstitueres af den (Jørgensen og Phillips, 1999: 74).

Formålet med at vi i projektet inddrager den kritiske diskursanalyse er, at belyse den lingvistisk-diskursive dimension af sociale fænomener og forandringsprocesser i de to policy dokumenter (Ibid.: 73). Kritisk diskursanalyse er kritisk i den forstand, at den ser det som sin opgave at afsløre den diskursive praksis' rolle i opretholdelsen af den sociale verden og herunder sociale relationer, der indebærer ulige magtforhold. Formålet er at bidrage til social forandring, der søger mod at udjævne de ulige magtforhold i måden hvorpå der kommunikeres (Ibid.: 75-76).

Den kritiske tilgang er politisk engageret i sociale forandringer (Ibid.: 76), hvorfor vi finder det relevant at anvende i vores behandling af de to policy dokumenter, og derigennem undersøge de magtforhold der udspiller sig.

Spørgsmålet om magt og ideologi er centralt hos Fairclough, og han er i sin teori særligt optaget af dominansrelationer og hegemoniske kampe (Fairclough, 2008: 12). I forlængelse heraf, har han særligt fokus på at der i stat og marked agerer en herskende magt, som er undertrykkende (Ibid.: 13). Vi er interesseret i at undersøge hvordan ideologier er formet af magtforhold (Jørgensen og Phillips, 1999: 75), der har indflydelse på udfordringerne med at integrere sundhedsfremme og bæredygtig udvikling.

Fairclough definerer kritisk diskursanalyse som en retning, der har til formål at undersøge uigennemsigtige årsags- og determinans forhold mellem diskursive praksisser og bredere sociale strukturer og relationerne i de to policydokumenter (Jørgensen og Phillips, 1999: 75).

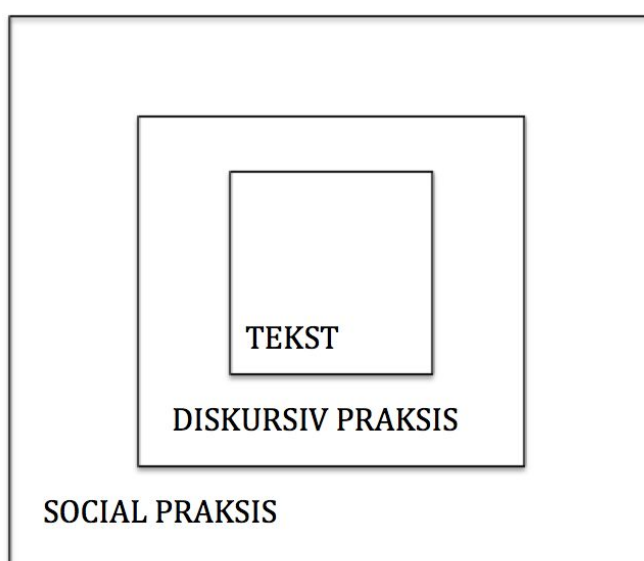
8.1.1 Norman Faircloughs tredimensionelle model

Diskurser bidrager til at konstruere sociale identiteter, sociale relationer samt videns- og betydningssystemer. Når vi analyserer diskurs er det, ifølge Fairclough først og fremmest væsentligt at fokusere på den kommunikative begivenhed som et tilfælde af sprogbrug, i de to policy dokumenter, vi har valgt at analysere. Endvidere er det væsentligt at fokusere på diskursordnen, der omfatter summen af de diskurstyper, der anvendes i den sociale verden (Jørgensen og Phillips, 1999: 79). Ethvert tilfælde af sprogbrug er en kommunikativ begivenhed, der indeholder tre dimensioner. Disse tre dimensioner skal, ifølge Fairclough alle inddrages i en diskursanalyse, der behandles i en tredimensionel model. Vi skal i modellens første dimension; behandle tekstens egenskaber, i anden dimension; de dominerende diskurser der er forbundet med teksten, og i tredje dimension; den bredere sociale praksis som den kommunikative begivenhed er indlejret i (Ibid.: 80-81).

I tråd med Faircloughs argumentation for tilgangen til diskursanalysen, har vi udvalgt relevante begreber i den tredimensionelle model, der er relateret til at belyse projektets problemformulering (Ibid.: 88). De udvalgte begreber i den tredimensionelle model, vil blive gennemgået i følgende afsnit.

Den tredimensionelle model ses grafisk repræsenteret i figuren herunder.

Model 1; *Norman Faircloughs tredimensionelle diskursmodel* (Fairclough, 2008: 29).

8.1.1.1 Første dimension; Tekst

Når vi i projektet arbejder med første dimension af Faircloughs tredimensionelle model, og heri beskæftiger os med tekstens egenskaber, beskæftiger vi os samtidigt med den diskursive praksis. Det er dog vigtigt at nævne at disse to stadig udgør to forskellige dimensioner, hvorfor vi adskiller dem analytisk (Jørgensen og Phillips, 1999: 80-81).

Ved kritisk diskursanalyse medfører første dimension, at vi udarbejder en analyse af tekstens egenskaber ved brug af værktøjer til at fastslå, hvordan genren og diskurserne iværksættes både visuelt og tekstuel (Ibid.: 95), hvorfor denne del, ifølge Fairclough er mere beskrivende (Fairclough, 2008: 29).

Dokumentets genre har betydning for den lingvistiske opbygning af dokumentet (Jørgensen og Phillips, 1999: 82) og det visuelle udtryk har betydning for spillet mellem tekst og billede, og dermed udsagnskraften i policy dokumenterne (Ibid.: 73).

Fairclough trækker på begreber som *transitivitet* og *modalitet*. Vi analyserer transitivitet, i de to policy dokumenter, ved at have øje for, hvordan begivenheder og processer forbindes eller ej, med både subjekter og objekter, og dermed vurdere hvorvidt afsenderen, herunder WHO og regeringen er tydelig eller ej. Ønsket med dette analyseelement er dermed at afdække ideologiske konsekvenser, som forskellige tekstlige fremstillingsformer kan have. Yderligere gælder det, at vi i analysen fokuserer på modalitet ved afsenderens grad af tilslutning til en sætning eller et udsagn (Ibid.: 95). Modaliteten underbygges med ordvalg, hvor der ses på de enkelte ord og ordenes sammensætninger, i forhold til om de er aktive eller passive (Fairclough, 2008: 31).

8.1.1.2 Anden dimension; Diskursiv praksis

Analyse af tekst og diskursiv praksis er ifølge Fairclough, indbyrdes forbundet, idet man ikke kan undersøge tekstens egenskaber, uden at se på den diskursive praksis, og ligeledes omvendt. Rent analytisk adskiller vi dog de to forskellige dimensioner (Jørgensen og Phillips, 1999: 80-81).

I analyse af den diskursive praksis vil vi i projektet omfatte et blik for, hvordan de to policy dokumenter trækker på allerede eksisterende diskurser, for at søge at klarlægge hvilke diskursive praksisser sundhedsfremme og bæredygtig udvikling er en del af. Dette betegner

Fairclough som interdiskursivitet (Fairclough, 2008: 43-44), og denne del af vores analyse vil være af mere fortolkende karakter (Ibid.: 29).

Når den diskursive praksis analyseres, er vi i projektet interesseret i at undersøge, hvordan fortolkningsprocesser er socialt betingede i dobbelt forstand. Først er de betinget af ressourcer, der omfatter effektivt internaliserede strukturer og normer, der er konstitueret gennem tidligere social praksis (Ibid.: 37). For det andet betinges de af den specifikke karakter af den sociale praksis, de er en del, hvilket afgør hvilke elementer der trækkes på (Ibid.: 38).

8.1.1.3 Tredje dimension; Social praksis

Ifølge Fairclough er det gennem den diskursive praksis at tekst danner den sociale praksis, men ligeledes omvendt, at social praksis danner tekst (Jørgensen og Phillips, 1999: 82). I den tredje dimension gælder det derfor, at de to inderste dimensioner i modellen, tekst og diskursiv praksis, placeres i forhold til den bredere sociale praksis. Vi skal i denne del af analysen klarlægge relationerne i den diskursive praksis og anskue de ikke-diskursive sociale relationer og strukturer, som danner rammen for den diskursive praksis (Ibid.: 98). Denne del af analysen er ligesom den diskursive praksis mere fortolkende (Fairclough, 2008: 29).

I den tredje dimension trækker vi på den kritiske diskursanalyseres to begreber; *ideologi* og *hegemoni*. Vi sætter her diskurserne i relation til ideologi og hegemoni og belyser hvordan magtrelationerne mellem diskurserne udvikles gennem hegemoniske kampe (Ibid.: 45).

Ideologi skabes i samfundet på baggrund af dominansrelationer og kan ses som konstruktioner af virkeligheden, der bidrager til reproduktion eller transformation af dominansrelationerne (Ibid.: 46). De ideologier der er indlejrede i diskursive praksisser, er mest effektive når de opnår status af "common sense". Transformation peger her mod en omstrukturering eller transformering af dominansrelationerne (Ibid.: 47).

Ideologi placeres både i strukturerne, der er et resultat af tidligere begivenheder og betingelserne for nuværende begivenheder (Ibid.: 48). Formålet er, ifølge Fairclough, at blotlægge de ideologiske dimensioner, så det enkelte individ kan blive mere bevidst om egen praksis og mere kritisk over for de ideologisk investerede diskurser, de underlægges (Ibid.: 50).

Hegemoni beskæftiger sig med kampe i samfundet om at opnå dominans. Det er kampe, der ifølge Fairclough, foregår på alle planer i samfundet. Hegemoni omfatter både lederskab og dominans indenfor blandt andet økonomiske og politiske domæner i samfundet. De hegemoniske kampe bidrager til enten reproduktion eller transformation over tid, af den diskurs de indgår i og hermed af de eksisterende magtrelationer (Jørgensen og Phillips, 1999: 88). Tidsdimensionen er her relevant, da Fairclough har blik for, hvordan forholdet mellem diskursiv praksis og sociale strukturer reproduceres eller transformeres over tid, og derfor ikke kan anses som værende stabilt (Jørgensen og Phillips, 1999: 78).

Ifølge Fairclough er den kritiske diskursanalyse ikke tilstrækkelig i sig selv til at kunne anskue både diskursive og ikke-diskursive elementer. I projektet har vi et kritisk realistisk perspektiv, hvor vi har til hensigt at betragte den sociale verden, der består af diskursive såvel som ikke-diskursive elementer (Juul og Pedersen, 2012: 303). Det er derfor relevant for Faircloughs kritiske diskursanalyse, at der hentes perspektiver fra sociologiske teorier (Jørgensen og Phillips, 1999: 82).

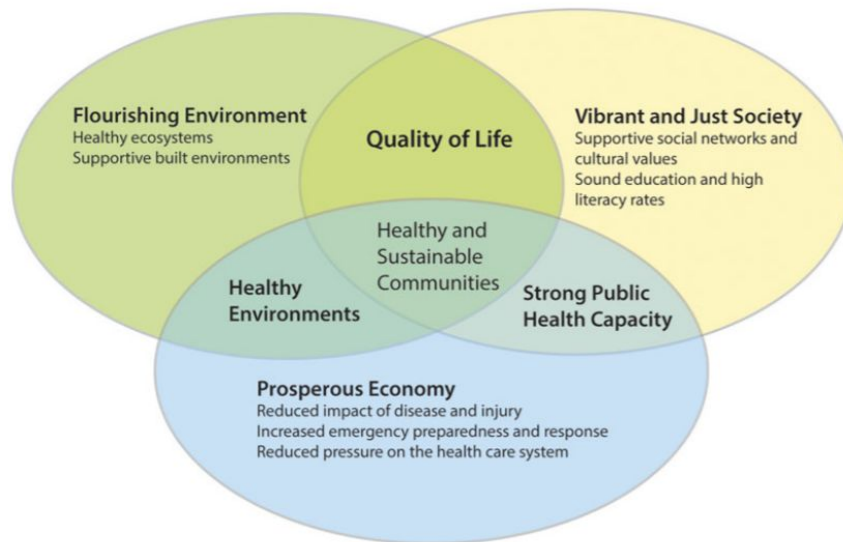
I henhold til projektet vil vi bruge de sociologiske teorier til at anskueliggøre hvilke ideologier, der dominerer i policy dokumenterne, og hvilke magtstrukturer de hegemoniske kampe foregår under. På baggrund af dette vil vi undersøge, om diskurserne bag sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, i de to policy dokumenter reproduceres eller transformeres over tid.

I projektet har vi valgt at inddrage teori fra professor Ilona Kickbusch, der arbejder inden for innovation i global sundhed og sundhedsfremme, samt den franske filosof og idéhistoriker Michel Foucault, for at afdække forbindelserne mellem den diskursive praksis og den bredere sociale praksis.

Vi vil anvende Ilona Kickbusch's model; *Public Health and Sustainable Development* (Kjærgaard et al., 2013: 563), til at belyse, hvorledes determinanterne økonomi, miljø og samfund udgør dominerende magtfaktorer og hvilke hegemoniske kampe der eksisterer i de konkrete policy dokumenter. Ligeledes behandles betydningen af de dominerende

magtfaktorer og hvilke udfordringer dette bevirker for at integrere sundhedsfremme og bæredygtig udvikling.

Model 2; *Ilona Kickbusch's model Public Health and Sustainable Development* (Kjærgaard et al., 2013: 562).

Kickbusch's model, der bygger videre på Trevor Hancock's *Health-Environment-Economy Model*, har bidraget til udviklingen af den konceptuelle forståelse af forholdet mellem sundhedsfremme og bæredygtig udvikling (Kjærgaard et al., 2013: 563). Kickbusch fokuserer i et større omfang på et skift i samfundets værdier ved at sætte sundt og bæredygtigt miljø i kernen af modellen. Hun anfører at den indbyrdes afhængighed og samspillet mellem de tre determinanter i bæredygtig udvikling, herunder økonomi, samfund og miljø, er de vigtigste determinanter for at skabe et sundt og bæredygtigt miljø. I denne forståelse drives sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, ifølge Kickbusch, af de samme kræfter og politiske faktorer (Ibid.: 563). Kickbusch argumenterer for at både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling besidder fælles mål, men behandles på forskellige måder. Hun argumenterer ydermere for, at en fælles strategi vil kunne løse udfordringerne med både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, da regimerne overlapper i en sådan grad, at løsningerne kan findes i en sammensmeltning (Ibid.: 563). Det er denne sammensmeltning, vi finder aktuel at fremhæve gennem projektet.

Sammensmeltningen af regimerne kan dog udfordres af hegemoniske magtkampe, hvorfor vi endvidere medtager relevante teoretiske begreber fra Michel Foucault.

I projektet inddrager vi Foucaults begreber *biomagt* og *governmentality* for at understrege de dominerende ideologier i policy dokumenterne, samt belyse magt konstruktioner, der udspiller sig i vores analyse. Vi har valgt at inddrage begreber fra Foucault, på trods af hans placering inden for den poststrukturalistiske tilgang og han derfor ikke besidder samme videnskabsteoretiske position som Fairclough. Jævnfør ovenstående argumenterer Fairclough dog for, at den tredimensionelle model ikke kan stå alene, hvorfor det er nødvendigt at inddrage andre teoretikere.

Ifølge Foucault er magtbegrebet ikke styret af dominans eller hierarki, men eksisterer i samspillet mellem den magtudøvende og det frie menneske, hvor magtens produktivitet opstår (Pedersen, 2010: 29).

Biomagt udgør den overordnede politik eller styrende magt i et samfund, der søger at standardisere for at kunne måle på menneskets eller miljøets udvikling (Ibid.: 33). Biomagten har, ifølge Foucault, til hensigt at styre mennesket som en arbejdende organisme, der gennem sociale relationer bliver styret til samfundets normer (Hermann, 2010: 77).

Ifølge Foucault er *governmentality* en subtil måde at fremlægge viden på, der leder det enkelte individ i befolkningen i en bestemt retning. Denne viden indoptager individet ubevidst og *governmentality* styrer derfor måden, som individet lever på. Som indbyggere i Danmark tager vi nogle intuitive valg, som er styret af den politiske instans, der sætter dagsordenen (Ibid.: 37). Vi har i Danmark forskellige institutioner, der styrer blandt andet vores sundhedspolitik og miljøpolitik, disse instanser sætter dagsordenen for, hvad der er god kutyme. Miljø- og sundhedsministeriet udarbejder strategier, som sætter rammerne vi bør leve efter. Dette er essensen af *governmentality*, der netop betyder styring gennem selvstyring (Ibid.: 37).

Forskellen på biomagt og *governmentality* er, at biomagten udøver magt på et mere overordnet plan gennem politik, styrelser og instanser, der regulerer rammerne for borgernes livsstil. *Governmentality* styrer gennem en mere direkte magt, hvor strategier og love er

eksempler på en magtudøvelse, der er til for at gøre mennesket effektivt og styrbart, hvor individet selv tager beslutninger.

Fairclough henviser i sin teori til, at forskningsresultaterne fra den kritiske diskursanalyse anvendes progressivt til at øge opmærksomheden og bevidstheden omkring en eksisterende diskurs. For at imødekomme dette anvendes kritisk sprogbevidsthed, en teknik der skal give indsigt i den diskursive praksis. Dels i de sociale strukturer og magtrelationer, som diskursiv praksis formes af og er med til at forme og forandre. Vi ønsker med projektet at blive mere bevidste om de rammer, som policy dokumenterne skaber for sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, på baggrund af om de diskursive praksisser reproduceres eller transformeres (Jørgensen og Phillips, 1999: 100).

9. Analysestrategi

Følgende afsnit vil afdække projektets analysestrategi og derfor stå i led med kommende analysedel. Analysestrategi indebærer måden, hvorpå og hvordan, vi i projektet vælger at analysere og problematisere kommunikationen og integrationen af sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i de udvalgte policy dokumenter. Den specifikke analysestrategi afhænger af, hvilken problemstilling, der er udformet samt teori og vinkling af emnet. Der er i alt tale om tre forskellige analysestrategier; *induktion*, *deduktion* og *abduktion* (Kvale og Brinkmann, 2015: 259). I projektet anvender vi den abduktive tilgang, hvorfor følgende afsnit endvidere vil tage udgangspunkt i den og derfor distancerer sig fra både den induktive og deduktive tilgang.

Den abduktive analysestrategi er forbundet med pragmatikeren Charles S. Peirce og benyttes oftest i usikre situationer, hvor der enten forsøges at forstå eller forklare et fænomen (Ibid.: 259). Denne tilgang muliggør derfor, at vi gennem projektet forholder os kritisk i en undersøgelse af regimerne med henblik på at forstå, hvordan disse begreber bliver tilgået på national plan. Endvidere medfører den abduktive tilgang, at vi i projektet medtager menneskers uforudsigelige samtaleverden (Ibid.: 260). Den uforudsigelige samtaleverden vil indtræde implicit i projektets kritiske diskursanalyse, hvor

kommunikationen af regimerne bliver relevant i forståelsen af den samtaleverden, hvori diskurserne omkring sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, som udspiller sig.

Med henblik på projektets videnskabsteoretiske ståsted, herunder kritisk realisme, bliver det tillige relevant for projektet, at beskæftige sig med den abduktive tilgang; *“Retroduktion er en slutningsform, der har forbindelse til det, Charles S. Peirce [...] kaldte abduktion. Den udgør et alternativ til de mere traditionelle slutningsformer deduktion og induktion [...]”* (Buch-Hansen og Nielsen, 2012: 304).

Når vi arbejder abduktivt med et kritisk realistisk ståsted, henvender vi os til det ontologiske udgangspunkt, som indebærer en afstandtagen fra at reducere væren og forholder sig til spørgsmålet om vores viden eller diskurser om væren. Derfor bliver vores væren i verden belyst som værende større end vores viden om den. Det handler derfor om, at klarlægge strukturer og mekanismer, som skaber betydningen for regimerne; sundhedsfremme samt bæredygtig udvikling, hvorfor den abduktive tilgang indtræder som et relevant redskab for projektets kritiske diskursanalyse (Ibid.: 305).

Relevant for analysestrategien er endvidere at nævne, hvordan projektets analyse er opdelt i forhold til de udvalgte policy dokumenter fra WHO og regeringen. Der vil foretages en kritisk diskursanalyse af hvert dokument med henblik på, at opstille et klart overblik over hvilke diskurser, der gør sig gældende i hvert dokument samt hvordan sundhedsfremme og bæredygtig udvikling artikuleres. Første del af analysen udgør den kritiske diskursanalyse og anden del udgør en analyse samt behandling af projektets kvantitative data, der vil underbygge væsentlige fund fra diskursanalysen, begge udarbejdes på baggrund af vores arbejdsspørgsmål. Tillige er det tiltænkt at disse adskilte diskursanalyser bliver diskuteret i en sammenhængende kontekst i senere diskussionsafsnit.

10. Kritisk diskursanalyse af policy dokumenterne

WHO's *Promoting Health - Guide to National Implementation of the Shanghai Declaration* og regeringens *Handlingsplan for FN's verdensmål - Danmarks opfølgning på FN's verdensmål for bæredygtig udvikling*

Følgende afsnit vil omfatte projektets kritiske diskursanalyse, der tager udgangspunkt i de relevante elementer fra Faircloughs tredimensionelle model, vi har fremhævet i den teoretiske gennemgang. Analysens opbygning er struktureret efter Faircloughs tredimensionelle model, under henholdsvis analyse af dimensionerne; *tekst*, *diskursiv praksis* og *social praksis*. De tre dimensioner kan adskilles analytisk, men er i praksis indbyrdes afhængige (Jørgensen, 1999: 88-89).

Følgende vil ikke udgøre en fuldstændig analyse af de to policy dokumenter, men vil indskrænke sig til, hvad der gør sig relevant for besvarelsen af projektets problemformulering, hvorfor analysen vil indeholde konkrete tekstuddrag fra de valgte policy dokumenter.

Den kritiske diskursanalyse søger at afdække de underliggende strukturer og mekanismer i de to policy dokumenter, der både konstituerer og konstitueres af sociale praksisser (Fairclough, 2008: 10). I tråd med den videnskabsteoretiske position kritisk realisme, er det vores intention kritisk at belyse, hvilke underliggende diskurser der har betydning for opfattelsen af sundhedsfremme og bæredygtig udvikling.

Diskursanalysen af WHO's *Promoting Health* og regeringens *Handlingsplan for FN's verdensmål* vil opdeles så de analyseres separat under hver dimension i den tredimensionelle model. Hver dimension afsluttes med at policy dokumenterne bliver sammenholdt i delkonklusioner.

10.1 Første dimension; Tekst

Følgende afsnit vil omhandle analysen af første dimension; Tekst i Faircloughs tredimensionelle model, der omhandler den tekstnære og mere beskrivende del (Fairclough, 2008: 29). Først følger en analyse af policy dokumenters genre og visuelle udtryk, der ifølge Fairclough er forbundet med særlige lingvistiske træk. Dernæst følger en analyse af sprogbrugen og dens udsagnskraft, hvor fokus er på Faircloughs begreber *transitivitet* og *modalitet*.

I den første dimension af diskursanalysen vil vi arbejde ud fra følgende arbejdsspørgsmål:

- *Hvordan placerer WHO og regeringen sig som afsender i forhold til modtageren og hvilken betydning har det for udsagnskraften i policydokumenterne?*

10.1.1 Policy dokumenternes genre og visuelle udtryk

Ifølge Fairclough omfatter diskurs også det visuelle udtryk i en tekst, da relationen mellem tekst og billede har indvirkning på det samlede indtryk (Jørgensen og Phillips, 1999: 73). Genre er ifølge Fairclough forbundet med hvilken sprogbrug og opbygning, der er i policy dokumenterne, hvilket har betydning for udsagnskraften (Fairclough, 2017: 36), hvorfor det vil blive uddybet i følgende afsnit.

Afsnittet er opbygget således at vi først vil gennemgå policy dokumentet fra WHO; *Promoting Health* og dernæst policy dokumentet fra regeringen; *Handlingsplan for FN's verdensmål*.

10.1.1.1 WHO's *Promoting Health - Guide to National Implementation of the Shanghai Declaration*

WHO's *Promoting Health* er et officielt policy dokument bestående af i alt 40 sider. Policy dokumentet er en guide, der henvender sig til politikere og embedsmænd i FN's medlemslandes regeringer, hvorfor dokumentet er henvendt til modtagere, der skal arbejde inden for feltet.

På forsiden af dokumentet ses en illustration af FN's 17 verdensmål, også kaldet verdensmålshjulet (WHO, 2017: 1). Illustrationen er præsenteret uden overskrifter eller anden uddybning, hvilket indikerer, at læseren skal rumme en vis viden indenfor feltet.

I *Promoting Health* er der anvendt blå og grøn som gennemgående farver undervejs i hele dokumentet. Vi udleder at farvevalget i dokumentet skaber naturlige associationer til "grønne og blå byer", der bærer præg af en bæredygtig udvikling, hvorfor dokumentets agenda fastslås fra begyndelsen. "Grønne og blå byer" er en indsats, der indtænker grønne arealer; parker, haver og ligeledes blå arealer; forsinkelsesbassiner og kystsikring (Planning a green-blue city, 2017: 5). Ved at referere til dette indikerer WHO blandt andet, at de søger at sikre byer globalt, der står overfor de miljø- og klimaændringer, som belyst i problemfeltet.

Mindre iøjnefaldende introduceres policy dokumentets afsender på forsiden, hvilket bevirker, at overskriften bliver den dominerende, som understreger hensigten med dokumentet. Endvidere fremstiller forordet de væsentlige problemstillinger, som policy dokumentet har til hensigt at behandle (WHO, 2017: 4). Dette efterfølges af en introduktion, som tager udgangspunkt i problemstillingerne og uddyber mere specifikt, hvordan verden ser ud i dag og på baggrund af dette hensigten med dokumentet (Ibid.: 7).

WHO anvender gennem hele policy dokumentet tydelige overskrifter, der understreger udsagnskraften af dokumentets budskab og samtidig hjælper læseren til at fastholde en rød tråd gennem dokumentet. Dokumentet gennemgår 20 trin mod en implementering af de 17 verdensmål i forhold til Shanghai deklARATIONEN (Ibid.: 11-33). Løbende fremstilles flere figurer, der underbygger en forståelse af, hvordan denne implementering kan foregå. Ved hvert af de 20 trin præsenteres en figur, som illustrerer en konkret tilgang til implementering. Som afslutning på trinene er verdensmålshjulet fremstillet med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i centrum af cirklen, der tydeligt illustrerer en ny integreret tilgang til at opnå verdensmålene (Ibid.: 33).

10.1.1.2 Regeringens Handlingsplan for FN's verdensmål - Danmarks opfølgning på FN's verdensmål for bæredygtig udvikling

Opbygningen af regeringens handlingsplan, understreger udsagnskraften af dokumentets budskab. Handlingsplanen er et officielt policy dokument, der er formuleret i et formelt, men tydeligt sprog, hvilket bevirker at modtageren ikke lades i tvivl om regeringens hensigt med handlingsplanen. Regeringens dokument består af 40 sider, der omfatter i alt 11 afsnit, herunder er de 17 verdensmål placeret som bilag. På Policy dokumentets forside er "Regeringen" skrevet med småt, hvilket dermed ikke tydeligt indikerer at det er regeringen, der er afsenderen, men fremhæver hensigten med dokumentet, da "Handlingsplan" til gengæld fremhæves (Regeringen, 2017: 1).

Efter forside og indholdsfortegnelse er det første læseren bliver præsenteret for en illustration af samtlige 17 verdensmål (Ibid: 6). Ud fra hvert verdensmål foreligger en kort beskrivelse samt deres piktogram. Målene besidder hver sin individuelle farve samt en indledende overskrift, hvor der kort skitseres, hvad verdensmålene omhandler (Ibid.: 6).

Dette bevirker at modtageren introduceres til feltet, hvorfor dokumentet vidner om, at regeringen har til hensigt at ramme en bred målgruppe, hvor budskabet ønskes at nå ud til alle. Ydermere forekommer der ingen indledning eller metatekst til handlingsplanen, hvilket har den effekt at handlingsplanens agenda fremhæves fra start.

Budskabets udsagnskraft fremhæves løbende i dokumentet i form af en genkendelighed - hvor store overskrifter gør sig gældende, når der præsenteres et nyt emne eller en sætning, som er central i dokumentet. Gennem handlingsplanen forekommer flere tekstbokse og faktabokse, som har til formål at fremhæve de væsentlige pointer, der behandles i handlingsplanen, der igen er med til at ramme den brede målgruppe.

Siderne fra 7-12 behandler begreber som; frihed, rigdom, tryghed og fællesskab. Herefter behandles, hvordan verdensmålene kræver en sammenhængende indsats. Dette illustreres ved en model, hvor bæredygtighed ses i centrum, omringet af determinanterne; økonomi, miljø og social, hvilket fremhæver regeringens agenda (Ibid.: 11).

Dernæst fremskriver dokumentet regeringens udvalgte prioriteter; "*Vækst og velstand*", "*Mennesker*", "*Miljø og klima*" og "*Fredelige og trygge samfund*", der udgør handlingsplanens primære fokus. Under de udvalgte prioriteter er opstillet et skema med målsætninger og indikatorer, der visuelt fremhæver regeringens agenda, der forsøger at underbygge integrationen af alle verdensmålene (Ibid.: 14-18).

10.1.2 Policy dokumenternes sprogbrug

I følgende afsnit belyses Faircloughs begreb transitivitet i policy dokumenterne, der forsøger at afdække, hvordan begivenheder og processer kædes sammen med subjekter og objekter. Desuden belyses begrebet modalitet, der søger at afdække hvorledes dokumenternes afsendere, herunder WHO og regeringen, ved hjælp af sproget kan vise tilslutning til deres udsagn. Her inddrages de ordvalg, der ligeledes har betydning for udsagnskraften i dokumenterne.

Afsnittet opbygges således, at vi indledningsvis vil gennemgå WHO's *Promoting Health* og dernæst regeringens *Handlingsplan for FN's verdensmål*. Fundene sammenholdes afslutningsvis i en delkonklusion.

10.1.2.1 WHO's Promoting Health

Analysen af WHO's policy dokument vil tage udgangspunkt i dokumentets originale sprog, som er engelsk. Dette er valgt, da vi i analysen forholder os tekstnært og ikke ønsker at miste betydningen og hensigten med sætningerne.

Transitiviteten i *Promoting Health* bærer i høj grad præg af, at WHO ligger ansvaret ud til FN-landene og gør sig selv som afsender mere utydelig. Samtidig er de dog mere inkluderende, idet de anvender "vi", hvilket understøtter at det er den samlede indsats, der har bevirket en ændring på forskellige parametre; "*We have witnessed remarkable global progress over the past two decades [...]*" (WHO, 2017: 7). Transitiviteten gennem *Promoting Health* er vekslende. Generelt er dette policy dokument positivt stemt, men samtidig fast besluttet på, at forandringer er nødvendige i forhold til verdensmålene.

Dokumentet fremstår som en guide, hvor WHO italesætter og behæfter ansvarsfordelingen for implementeringen til FN-landenes politikere, hvorfor transitiviteten derfor er sløret. Sprog og ordvalg bærer derfor præg af, at det er tiltænkt som en guide, mere end en konkret handlingsplan. Dette efterlader sproget i en mere passiv forfatning. Der er dog passager i dokumentet, hvor sprog og ordvalg er mere aktivt og beslutsomt. I følgende vil vi fremhæve eksempler, som belyser eksempler fra begge tilgange.

Første citat bevidner netop at alle lande i FN er fast besluttet på at være ambitiøse, når det gælder implementeringen af verdensmålene; "*In 2015, all 193 Member States of the United Nations (UN) committed to an ambitious agenda for a safer, fairer and healthier world by 2030 through the Sustainable Development Goals (SDGs).*" (WHO, 2017: 4).

Dette giver et indtryk af, at alle lande i FN er fast besluttet på, at vi ikke længere kan være tilskuere til implementeringen af verdensmålene men derimod aktive i indsatsen. Ordene "committed" og "ambitious" understreger begge en vilje til engagement, hvilket resulterer i en høj udsagnskraft. Sætningen indikerer endvidere en nødvendighed og understreger samtidig den fælles ansvarsfordeling. Havde sætningen eksempelvis lydt; "In 2015, all 193 Member States of the United Nations (UN) **obligated** to an **driven** agenda for a safer, fairer and healthier world by 2030 through the Sustainable Development Goals (SDGs)". Denne sætning bliver passiv, idet ingen tager ansvar, grundet den slørede transitivitet.

WHO anvender “bold leadership” til at skabe en forståelse af, at der skal tages svære beslutninger og at disse skal komme fra landets politikere; “*A call for **bold political leadership** [...]*” (WHO, 2017: 5). WHO lægger ansvaret over på regeringerne i FN’s medlemslande og de kræver modigt lederskab herfra. Dette skaber således en aktiv sætning, hvor handling bliver forventet af WHO. Havde sætningen i stedet lydt; “A call for **better** political leadership”, ville “better” gøre sætningen passiv, hvor mangel på handling er at spore. Forordet afrundes således; “*This is the key that **shall** unlock a future that is hopeful, sustainable and healthy for all.*” (Ibid.: 5). Ordet “shall” henviser til verdensmålene og udviser et stort engagement fra WHO, der hæver sig som autoritet, i forhold til at FN’s lande skal implementere verdensmålene for en lysere fremtid. Ordet “shall” er ligeledes med til at skabe et aktivt sprog, der tydeliggør WHO som afsender. Ovenstående bevirker, at der er en høj modalitet og at WHO, som afsender, indtager en højere instans.

I dokumentets introduktion ledes vi fra et aktivt sprog i forordet, til senere at anvende et mere passivt sprog. Introduktionen indtager en mere historiefortællende tilgang, hvor ord som “can” får en mere dominerende rolle og efterlader et mere overfladisk indtryk til læseren; “*It seeks to enhance understanding of the transformative potential of health promotion for sustainable development by identifying 20 steps that governments **can** undertake.*” (WHO, 2017: 8). WHO fralægger sig ansvaret og videregiver en guide, til FN landene, med konkrete forslag til implementeringen af verdensmålene gennem Shanghai deklARATIONEN. Denne mere passive måde hvorpå WHO opfordrer FN landene til at tage ansvar, er dominerende i introen:

“*The concepts, **examples** and **ideas** presented are **intended** to inform the development of national and local plans, policies and programmes and enable effective advocacy to influence the political agenda surrounding health and sustainable development.*” (WHO, 2017.: 8).

Vi forstår “intended” som et passivt ord, der besidder en lav udsagnskraft. Såfremt ordet var udskiftet med et aktivt ord ville sætningen få en stærkere udsagnskraft og derfor mere handling bag ordet. Hvis “intended” i stedet blev ændret til “[...] the **purpose** is to inform

[...]”, ville det skabe en aktiv sætning, hvor “examples” og “ideas” ville få en mere aktiv mening i denne kontekst.

Sprogbrugen får modaliteten til at fremstå svagere og kommer til at understrege at WHO, som organisation, ikke har magt til at lave reelle ændringer, men er det er op til landene selv. Fra introduktionen og frem til de 20 trin er sproget fortsat af passiv karakter og kommer dermed til at blive udtryk for forslag til god implementering; *“Investments in health **can** help lift people out of poverty (SDG 1) [...]”* (WHO, 2017: 14). “Can” appellerer til et forslag, der kan hjælpe FN-landene med implementering af verdensmålene, et mere aktivt sprog havde brugt; *“investments in health **is needed** to help [...]”*, dette havde gjort udsagnet stærkere og modaliteten havde været højere. Vi forstår, at anvendelsen af den lave grad af modalitet i dette policy dokument skyldes, at WHO ønsker at understrege, at det er FN-landene, der står med ansvaret for implementeringen af verdensmålene.

10.1.2.2 Regeringens Handlingsplan for FN's verdensmål

I regeringens handlingsplan skrives “regeringen” flere steder som tydelig afsender i dokumentet, hvilket har betydning for, hvor tydelig transitivitet er. Dokumentet indledes i et aktivt sprog med sætningen; *“**Regeringen** vil yde et **ambitiøst bidrag** til den globale opnåelse af verdensmålene ved at følge op nationalt og internationalt”* (Regeringen, 2017: 7). Dette bevirker, at regeringen tager ansvar for, at de arbejder aktivt med verdensmålene og ønsker at fremhæve, at de inddrager dem i deres politiske overvejelser. I modsat fald kunne sætningen i et passivt sprog eksempelvis lyde således; *“**Der** vil ydes et ambitiøst bidrag til den globale [...]”*, hvilket ville sløre transitivitet. Ordet “bidrag” indikerer i sætningen, at regeringen ikke står alene, men at alle lande skal bidrage og at verdensmålene er et fælles ansvar, hvilket også taler ind i ansvarsfordelingen.

Udsagnskraften i handlingsplanen er styret af regeringens ordvalg. Ved at anvende ord som “ambitiøst” kan det tolkes således, at regeringen ønsker at give modtageren et indtryk af, at de gør et ihærdigt forsøg på at nå verdensmålene. “Ambitiøst” bevirker at regeringens rolle styrkes som aktivt handlende og autoritær (Ibid.: 95). Der, hvor det omhandler at være ambitiøs, vil regeringen særligt gerne være tydelig som afsender; *“Det er **regeringens**”*

ambition at handlingsplanen også skal udgøre et afsæt for handling og partnerskaber på tværs af det danske samfund” (Regeringen, 2017: 7)

I sætningen anvendes et aktivt sprog, hvor “skal” bruges som kategorisk modalitet, der tydeliggør og fremmer regeringen som autoritet (Jørgensen, 1999: 96). Kategorisk modalitet som “skal” og “vil” benyttes i handlingsplanen til at udtrykke regeringens fulde tilslutning til de udsagn, som de behandler. Modaliteter som “bør”, “vil blive” og “kan” udtrykker lav grad af tilslutning og benyttes lige så hyppigt i dokumentet (Ibid.: 96). Et eksempel herpå ses i følgende sætning; *“Globaliseringen og integrationen af verdensøkonomien indebærer globale værdikæder, hvorfor bæredygtig udvikling ikke kan gennemføres i et land alene”* (Regeringen, 2017: 11). Det interessante er, at det ikke er tilfældigt, hvornår hvilken modalitet anvendes. Når der i handlingsplanen berøres de konkrete handlinger, der skal til for at indfri verdensmålene, har regeringen lav grad af tilslutning, hvilket ses i nedenstående sætning; *“Lovforslag og andre tiltag, som forelægges til Folketingets beslutning, samt planer og programmer udarbejdet af regeringen vil blive vurderet i forhold til verdensmålene, i relevant omfang [...]”* (Regeringen, 2017: 11). Dette bevirker, at forslag til de konkrete handlinger, der skal til for at opnå verdensmålene, opleves mere vage og diffuse.

Regeringen slører andre steder transitivitet, ved at anvende “vi” i stedet for “regeringen”, der medvirker til, at regeringen fremstår mindre tydelig som afsender. Dette refererer tilbage til hvilke konkrete handlinger, eller manglen på samme, der skal til for at indfri verdensmålene:

“Vi skal give Danmark videre til vores børn og børnebørn, som et friere, rigere og mere trygt land.”, “Vi skal være et foregangsland inden for grøn omstilling og energieffektivitet samt have et rigt og varieret plante- og dyreliv.” (Regeringen, 2017: 7) og *“Vi skal fortsat forebygge og begrænse forureningen med stoffer, der er skadelige for menneskers helbred og trivsel.”* (Regeringen, 2017: 17).

Ordet “vi” anslår en familiær tone, der udjævner forholdet mellem afsender og modtager, hvilket har den effekt, at forholdet bliver mere ligeværdigt. Ordvalget bevirker, at regeringen fralægger sig det fulde ansvar og lederskab for at finde løsningerne. Med dette

fordrer regeringen en ansvarsfordeling mellem afsender og modtager, som i dette tilfælde er det enkelte individ i det danske samfund.

10.1.3 Delkonklusion af første dimension; Tekst

Transitiviteten i regeringens og ligeledes i WHO's policy dokument er af vekslende karakter. Begge fremhæver, at verdensmålene skal løftes og indfries i fællesskab, og dette tydeliggøres ved, at både WHO og regeringen anvender "vi" i deres respektive policy dokumenter. "Vi" bevirker til, at begge dokumenter slører afsenderens transitivitet. Dette er af betydning for ansvarsfordelingen mellem henholdsvis WHO og FN's medlemslande samt regeringen og den danske befolkning.

Steder, hvor dokumenterne tydeligt adskiller sig er, hvor regeringen ikke tager lederskab for, hvilke konkrete indsatser, der skal til for at opnå verdensmålene. Derimod påtager WHO sig en guidende lederskab med deres præcisering af 20 konkrete tiltag.

Transitiviteten underbygges i begge policy dokumenter med graden af udsagnskraften. I denne forbindelse er det interessant at påpege den høje modalitet, i måden hvorpå regeringen tilgår bæredygtig udvikling, som kommer til at fremstå som en sandhed, der dog er uden konkrete forslag til implementering.

På trods af de konkrete forslag WHO præsenterer, fremstår de med betydelig lavere udsagnskraft grundet deres brug af lav modalitet, sammenlignet med regeringen. Dette begrundes dog ved at WHO i *Promoting Health - Guide to national implementation of the Shanghai Declaration*, som titlen indikerer, fremskriver en *guide*, hvorimod regeringens *Handlingsplan for FN's verdensmål*, burde fremskrive en decideret *handlingsplan*.

10.2 Anden dimension; Diskursiv praksis

Følgende afsnit vil behandle analysen af den diskursive praksis i de to policy dokumenterne, der udgør anden dimension i Faircloughs tredimensionelle model. Anden dimension; den diskursive praksis, er mere fortolkende end første dimension; tekst (Fairclough, 2008: 29). Analysen af den diskursive praksis undersøger teksten for *interdiskursivitet*, der ifølge

Fairclough refererer til, hvordan diskurser skabes ud fra tidligere diskurser og ligeledes rummer et potentielt forandringspotentiale (Ibid.: 43-44).

Afsnittet opbygges således, at vi indledningsvis vil gennemgå WHO's *Promoting Health* og dernæst regeringens *Handlingsplan for FN's verdensmål*. Fundene sammenholdes afslutningsvis i en delkonklusion.

I analysens anden dimension vil vi arbejde ud fra nedenstående arbejdsspørgsmål:

- *Hvilke diskurser trækker policy dokumenterne paralleller fra, og hvilken betydning har det for den diskursive praksis i henhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling?*

10.2.1 WHO's *Promoting Health*

Transformative synergier:

En gennemgående diskurs i *Promoting Health* er, at både sundhed, sundhedsfremme og bæredygtig udvikling bliver brugt i et fælles sprog. Diskursen bærer præg af, at vi må gøre op med en silotænkning, som ellers har været måden at arbejde med sundhed, sundhedsfremme samt bæredygtig udvikling:

*“Transformative policies require governance that: • commits to **integrated approaches** to development; • seeks to **break down entrenched silos**; • enhances **coordination across sectors** and specializations, both within and **between organizations**; and • aims for broader and more meaningful **multi-stakeholder engagement**.”* (WHO, 2017: 11).

Dette er tilgangen gennem hele policy dokumentet, hvor der synes en generel positiv tilgang til sammensmeltning af regimerne og hvor WHO ønsker at bryde silotænkningen. På trods af at WHO taler for en integrativ tænkning af disse regimer, benytter de “health” (sundhed) frem for at anvende “health promotion” (sundhedsfremme):

“The concepts, examples and ideas presented are intended to inform the development of national and local plans, policies and programmes and enable

*effective advocacy to influence the political agenda surrounding **health** and sustainable development.*” (WHO, 2017: 8).

Denne brug af “health” er gennemgående i dokumentet, hvor vi anser, at WHO bruger “health” til at forklare sundhed; *“Investments in **health** contribute to a more productive society, strengthen resilience and social cohesion, empower people and contribute to social and human capital, **well-being and happiness**”* (WHO, 2017: 11). Måden at italesætte sundhed på, bærer præg af den salutogenetiske sundhedsdiskurs, der har fokus på hele mennesket og ikke blot at være sund uden sygdom, da der netop fokuseres på “well being” og “happiness”. Selvom sundhedskursen knytter sig til en bestemt tilgang og forståelse, afslår WHO i dokumentet måden, hvorpå sundhed tidligere er målt:

*“While gross domestic product (GDP) has been a great indicator for measuring the goods and services produced by a country, **it does not capture the factors that often matter most for people**. This is also true of many health measures, most of which concentrate on indicators of disease, ill-health and physical function”* (WHO, 2017: 12).

Dette skaber en ændring i de diskurser, som FN-landene tidligere har målt på, herunder vækst og sundhed. Vækstdiskursen er blevet målt ud fra bruttonationalprodukt (BNP), hvilket har været indikatoren for tilstanden i landet. Sundhedsdiskursen er tidligere primært blevet mål på fysiske indikatorer som fravær af sygdom.

Gennem policy dokumentet inddrages flere eksempler på, at sundhed, sundhedsfremme og bæredygtig udvikling er nært beslægtet, såfremt de overhovedet kan skilles fra hinanden:

*“WHO has worked extensively on the **health co-benefits of climate change mitigation**. The transport sector offers an example: “Cycling, walking and rapid transit systems are associated with a wide range of **potential health benefits that climate assessment needs to consider more systematically**. Health benefits may include: **Physical activity from walking and cycling, which can help prevent heart disease, some cancers, type 2 diabetes, and some obesity-related risks; lower urban***

air pollution concentrations; decreased risk of traffic injury for users of dedicated bicycle and pedestrian networks; and less noise stress.” (WHO, 2017: 16).

Dette er et eksempel på, hvordan sundhed, sundhedsfremme og bæredygtig udvikling arbejder sammen på tværs af flere sektorer. WHO fremhæver cykling samt det at gå, som værende transportmuligheder, der ikke blot gavner os mennesker, men tillige gavner luften i byerne. I dette skabes en diskurs, der danner en sammensmeltning mellem sundhedsfremme, miljø og bæredygtig udvikling. Disse er ikke længere uafhængig af hinanden, men derimod med hver deres diskurs, som er nært beslægtet. Ydermere vægtes der at bryde de adskilte diskurser ved at tydeliggøre, at sundhedsfremme og bæredygtig udvikling skal indtænkes i udviklingen af politiske tiltag:

*“The ongoing change in perspective on how the **promotion of health** contributes to other social goals requires transformed ministries of health, which **work relentlessly to integrate investment in health with other policies and programmes**. Ministries of health, health agencies and organizations have a key role in advocating, mediating and enabling health.” (WHO, 2017: 24).*

Denne formulering lægger op til en tilgang, der rummer sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i alle politiske tilgange. Dette nedbryder måden at siloopdele forskellige politiske tiltag, ved at medtænke bæredygtig udvikling i alle parametre og dermed også i et sundhedsfremmende perspektiv. Selvom WHO's hensigt er at integrere sundhedsfremme og bæredygtig udvikling under én fælles betegnelse, er der stadig en antydning i WHO's dokument, at det er sundhedsfremme diskursen der er dominerende. Sundhedsfremme diskursen fremstår som den bærende del i opnåelsen af en fælles tankegang. På trods af dette søger WHO i policy dokumentet at rumme både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Med denne tilgang kan en diskurs, der implementerer begge regimer og deres fælles synergi, komme under en fane, hvor regimerne deler værdierne om, at hensyn til miljøet er med til at forstærke vores sundhed:

“It also brings into focus today's interconnected reality, emphasizing that much of health and wellbeing depends on forces that lie beyond the control of individuals

*and the traditional scope of the health sector. **Genuine action to promote health for sustainable development, requires multisectoral collaboration and advocacy to the highest levels of political leadership***” (WHO, 2017: 35).

Afslutningsvis viser dette, at nedbrydningen og implementeringen af sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, ligger udover det enkelte individs evner og ansvar. WHO pointerer her, at det kræver handling samt ansvar på højere plan, herunder politiske, såfremt vi skal muliggøre, at efterlade en klode, med adgang til naturens ressourcer til de næste generationer.

10.2.2 Regeringens Handlingsplan for FN's verdensmål

På linje med målet:

Regeringen udvælger i handlingsplanen fire prioriteter baseret på tematikker i verdensmålene. I disse prioriteter har regeringen berørt samtlige verdensmål; *“For at understrege verdensmålenes indbyrdes sammenhæng grupperes prioriteterne inden for centrale pejlemærker [...]”* (Regeringen, 2017: 14). Det er et forsøg på at danne en diskurs om bæredygtig udvikling, hvor indsatserne integreres for at opnå verdensmålene inden år 2030, som står i kontrast til tidligere siloopdelte indsats. Dog synes der en manglende handling bag ordene. De fire prioriteter indebærer 37 målsætninger, hvor regeringen ikke beretter om konkrete handlingsforslag til, hvorledes indsatserne skal integreres for at imødekomme målsætningerne. Dette er på trods af at regeringen fremskriver; *“Det er regeringens ambition, at handlingsplanen også skal udgøre et afsæt for handling [...]”* (Regeringen, 2017: 7).

Regeringen undlader i policy dokumentet at berøre de prioriteter, hvor vi i Danmark er mindst velfungerende, men udvælger i stedet prioriteter, hvor Danmark klarer sig bedst. Dette underbygges endvidere, når regeringen fremhæver, at, de ifølge dem selv, er kommet i mål med, at skabe et rigt, trygt og frit samfund, underforstået i modsætning til andre FN-lande; *“Danmark - generelt i hus med verdensmålene”* (Regeringen, 2017: 13) eller *“Ifølge flere internationale analyser af blandt andet Sustainable Development Solutions Network (SDSN) og OECD ligger Danmark i den absolutte top blandt verdens lande i*

forhold til at realisere verdensmålene.” (Regeringen, 2017: 13). I Ugebrevet “Mandag Morgen” henvises der til undersøgelsen, som SDSN er baseret på. I undersøgelsen begrundes Danmarks placering med, at Danmark, som et I-land, allerede inden målene blev vedtaget i FN, havde løst mange af de problematikker, som verdensmålene adresserer. Dog er disse problematikker særligt relevante i et U-lands perspektiv (Mandag morgen 2017).

Måden hvorpå regeringen behandler verdensmålene trækker på en diskurs, der omhandler, at være førende, som udledes fra diskurser i konkurrencestaten (Andersen, 2017: 20). Denne diskurs modsiger hensigten med verdensmålene, som er møntet på en samlet indsats på tværs af lande, politiske systemer samt aktører. Dette fremstår paradoksalt, når regeringen præsenterer følgende i handlingsplanen; *“Med 2030-dagsordenen og de 17 verdensmål har verdens ledere forpligtet sig til en bred politisk og universel dagsorden, som alle har ansvaret for at løfte.”* (Regeringen, 2017: 7).

Idet regeringen berører bæredygtig udvikling trækker de på diskursen fra konkurrencestaten, hvilket understreges ved, at regeringen indleder samtlige 17 verdensmål således; *“Dansk politik er på linje med målet [...]”* (Regeringen, 2017: 23-39). Gentagelsen af denne sætning, udleder vi som understregende for regeringens budskab. Regeringen ønsker således, at fremstå som resultatskabende, hvorfor diskursen omhandlende konkurrence gentages.

Vækst, vækst og atter vækst:

Regeringen har, i deres policy dokument, stor vægt på, at konkurrence og bæredygtig udvikling er tæt forbundet; *“[...] konkurrenceevne går hånd i hånd med hensynet til miljø og klima”* (Regeringen, 2017: 17). Jævnfør ovenstående afsnit omfavner regeringen en diskurs, omhandlende konkurrence, der rummer både vækst og økonomi, når de omtaler bæredygtig udvikling. Dette står i kontrast til den specifikke definition af vækst, udformet af Steen Hildebrandt, som er professor i organisation og ledelse, som indledningsvist er præsenteret i projektets problemfelt. Her understreges vigtigheden i at se på nuancerne af vækst, når der refereres til bæredygtig udvikling, da fokus skal være på langsigtede løsninger frem for kortsigtede. Fokus skal være på at skabe de bedste, endda bedre, vilkår end i dag, for en udvikling, som både naturen og kommende generationer kan leve med (Hildebrandt, 2014: 286). Regeringen undlader denne nuancering af vækst i

handlingsplanen, da de fortsat henvender sig til tidligere forståelser af vækst omkring konkurrence og økonomi.

I kontrast til den mængde af plads, hvori regeringen beskriver, hvor vellykket Danmark forholder sig i forhold til verdensmålene, er det paradoksalt at handlingsplanen kun kort berører de udfordringer, som Danmark står overfor. Regeringen nedtoner tillige udfordringerne ved at bruge ord som; *“De internationale analyser peger også på enkelte udfordringer for Danmark [...]”* (Regeringen, 2017: 13), og *“Danmark er globalt i front, når det gælder at fremme bæredygtig udvikling i dets tre dimensioner - økonomisk, social og miljømæssig”* (Regeringen, 2017: 7). Når vi i anden del af analysen behandler den kvantitative data, er det særligt disse “enkle” udfordringer, der faktisk er væsentlige. Vi finder det derfor bemærkelsesværdigt, at regeringen behandler “Vækst og velstand” som prioritet 1 og ligeledes at “Miljø og klima” først behandles som prioritet 3. Dette bevirker, at vi sætter spørgsmålstegn ved regeringens prioriteter og vægten af disse i forhold til at opnå en bæredygtig udvikling.

Flere forskere er kritiske overfor nødvendigheden af vækst i et bæredygtigt samfund, hvis vi skal opretholde Jordens økosystem (Videnskab, 2018), hvorfor vi endvidere refererer til Hildebrandts definition af vækst; *“Uden vækst, ingen bæredygtighed. Og uden bæredygtighed ingen vækst”* (Hildebrandt, 2014: 9). I kontrast til dette indskriver regeringen vækst i handlingsplanen som værende grundlaget for muligheder. Regeringen skriver sig, med deres ordvalg allerede i starten af handlingsplanen, ind i en vækstdiskurs, idet der står; *“Forudsætningen er vækst og velstand. For uden vækst er mulighederne små”* (Hildebrandt, 2014: 7). I regeringens udvalgte prioriteter for opfølgning på verdensmålene er prioritet 1: “Vækst og velstand”. Afsnittet indledes med:

“Regeringen vil prioritere at skabe økonomisk vækst og beskæftigelse i hele Danmark. For med vækst og velstand kan vi mere” [...] Vi vil føre en vækstskabende og ansvarlig økonomisk politik, som målrettet styrker grundlaget for vækst gennem fortsatte reformer og vækstinitiativer” (Regeringen, 2017: 15).

Dette indikerer, at regeringen besidder et stort fokus på det økonomiske aspekt. Endvidere anser de vækstdiskursen, som værende væsentlig i forbindelse med at nå målene.

Frihed under ansvar:

I prioritet 2, der omhandler “Mennesker”, refererer regeringen til de danske værdier i velfærdssamfundet, hvor sundhed blandt andet er et fokuspunkt; *“Danmark har et enestående velfærdssamfund med lige muligheder i form af fri adgang til uddannelse og sundhed, hvor den enkelte både har rettigheder og pligter [...]”* (Regeringen, 2017: 16).

Her taler regeringen ind i en sundhedsdiskurs, der bærer præg af en neoliberal sundhedstilgang, der fokuserer på den enkeltes ansvar for sundhed (Kristensen, 2004: 34).

Regeringens tilgang til sundhedsfremme baseres på en neoliberal sundhedsdiskurs, der fortsat har et stort fokus på KRAM-faktorerne, som er beskrevet under verdensmål 3 i policy dokumentet; *“Danmark har ligeledes en aktiv politik for at undervise og informere om sund livsstil med hensyn til kost, rygning, alkohol og fysisk aktivitet med henblik på at forebygge livsstilssygdomme.”* (Regeringen, 2017: 25). Dette henviser til den patogene sundhedstilgang, der omhandler forebyggelse frem for sundhedsfremme. Forebyggelse, med fokus på KRAM-faktorerne (kost, rygning, alkohol og motion), er forankret i Sundhedsstyrelsen og trækker på en siloopdelt tilgang samt indsats i forhold til sundhed. Dét at regeringen udarbejder en handlingsplan, der baseres på den neoliberale sundhedsdiskurs og dermed fokuserer på den enkeltes ansvar for sundhed, resulterer i, at regeringen endnu engang taler direkte imod den tankegang som verdensmålene bygger på; et fælles ansvar.

Regeringens neoliberale tilgang til sundhed, udspiller sig ligeledes i deres tilgang til velfærdssamfundet, der underbygges i følgende; *“Den personlige frihed og den enkeltes ansvar er kerneværdier i det danske samfund. Det enkelte menneske skal have frihed til at skabe et godt liv for sig selv og sine nærmeste.”* (Regeringen, 2017: 16). I og med at en del af ansvaret tillægges det enkelte individ, fratager regeringen sig det fulde ansvar samt lederskab.

Regeringens ansvarsfralæggelse understreges i prioritet 3, hvor der står: *“Vi vil skabe god velfærd [...]”* (Regeringen, 2017: 16), i stedet for “Regeringen vil skabe god velfærd”.

I regeringens prioritet 3, der omhandler miljø og klima, fraskriver regeringen sig ansvaret, ved at anvende “vi” og “Danmark” frem for “regeringen”, steder hvor de ikke kommer med

konkrete indsatser, eller ved områder, hvor de allerede er i mål. Dette er tidligere belyst i analysen første dimension, gennem sløret transitivitet ved ordvalg som “vi”:

“Vi skal fortsat forebygge og begrænse forureningen med stoffer, der er skadelige for menneskers helbred og trivsel” og “Danmark skal være et foregangsland inden for grøn omstilling, bæredygtig brug af naturressourcer og energieffektivitet” (Regeringen, 2017: 17).

Den slørede transitivitet har betydning for diskursen omhandlende bæredygtig udvikling, som regeringen er med til at skabe gennem handlingsplanen. Dette bevirker, at bæredygtig udvikling bliver et vagt og diffust begreb, der kan være svært at forholde sig til. I det begrebet behandles vagt og diffust, af den øverste politiske instans som regeringen, kan det fremstå uigennemsigtigt for det enkelte individ, hvad hensigten er med handlingsplanen for bæredygtig udvikling. Vi udleder på baggrund af dette, at det enkelte individ ikke sætter spørgsmålstegn ved konsekvenserne af regeringens vage og diffuse behandling, da regeringen generelt søger at danne et billede af, at Danmark allerede har indfriet 2030-målene.

10.2.3 Delkonklusion af anden dimension; diskursiv praksis

Gennem en analyse, af den diskursive praksis, har vi belyst de diskurser, som er gennemgående i policy dokumenterne fra henholdsvis WHO og regeringen.

I *Promoting Health* hersker en sundhedsdiskurs, der bryder måden hvorpå lande har målt og behandlet regimerne sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Sundhedsdiskursen retter sig fra, at have fokus på sundhed uden sygdom og målt på BNP til, at fokusere på hele mennesket og dets omgivelser. Diskursen ændrer sig fra at arbejde siloopdelt til at integrere diskurserne, som har fokus på, at både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling bør ses som værende sammenhængende og ikke isolerede regimer. WHO argumenterer dermed for, at regimerne i stedet bør integreres i et fælles samarbejde på tværs af sektorer, for at udnytte deres fulde potentialer i en synergi, der kan skabe bedre vilkår for det enkelte menneske.

Regeringen forsøger, ligesom WHO, med deres handlingsplan, at indskrive sig i diskursen, om en integreret indsats, for sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Der mangler dog handling bag det sagte til sammenligning med WHO's policy dokument. Regeringen

medtager diskurser, der omhandler vækst og konkurrence, når de omtaler bæredygtig udvikling. De formår derfor ikke at udarbejde konkrete strategier, for at integrere indsatserne for bæredygtig udvikling. Sundhedsfremme behandles derfor som et adskilt regime via den neoliberale sundhedsdiskurs med forebyggelse og ansvar for egen sundhed. Dette bevirker til en kontrast i de to policy dokumenter. Tilgangen i regeringens policy dokument er præget af en siloopdelt tilgang, hvorimod WHO behandler regimerne integreret.

10.3 Tredje dimension; Social praksis

Afsnittet omhandler den tredje dimension i Faircloughs tredimensionelle model. I denne dimension placerer vi analysens første dimension; tekst og anden dimension; diskursiv praksis i forhold til den tredje dimension; social praksis. Vi undersøger i følgende, hvordan den sociale praksis er påvirket af samt påvirker den diskursive praksis. Ifølge Fairclough er analysen, af den sociale praksis, ligesom den diskursive praksis mere fortolkende (Fairclough, 2008: 29).

I den tredje dimension trækker vi på Faircloughs to begreber; *ideologi* og *hegemoni*.

Når vi i projektet ønsker, at udarbejde en fyldestgørende diskursanalyse, må vi være opmærksom på den ikke-diskursive praksis, hvorfor den sociale praksis bringes i spil. For at blotlægge forbindelserne mellem den diskursive praksis og den bredere sociale praksis henter vi yderligere teori af henholdsvis teoretikerne Michel Foucault og Ilona Kickbusch. Foucaults begreber *biomagt* og *governmentality* inddrages med henblik på, at fremhæve de dominerende ideologier i de to policy dokumenter. Kickbuschs model; *Public Health and Sustainable Development* inddrages for at tydeliggøre, hvilken måde de hegemoniske kampe dominerer i de to policy dokumenter. Disse supplerer tilsammen den tredje dimensions sociologiske teorier i analysens ikke-diskursive praksis.

Vi ønsker dermed, i den tredje dimension, at undersøge de hegemoniske strukturer. På baggrund af dette ønsker vi tillige, at klarlægge hvorvidt diskurserne bag sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, i de to policy dokumenter, reproduceres eller transformeres.

Afsnittet opbygges således, at vi indledningsvis vil gennemgå WHO's *Promoting Health* og dernæst regeringens *Handlingsplan for FN's verdensmål*. Fundene sammenholdes afslutningsvis i en delkonklusion.

Analysens tredje dimension vil arbejde ud fra følgende arbejdsspørgsmål:

- *Hvilke dominansrelationer gør sig gældende i den sociale praksis i de to policy dokumenter?*

10.3.1 WHO's *Promoting Health*

Integrerede synergier:

WHO søger gennem *Promoting Health* at skabe en ideologi, der ikke længere siloopdeler regimerne; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. I stedet må vi søge til en fælles forståelse; "*Promoting health: Guide to national implementation of the Shanghai Declaration describes policy orientations and approaches that can unlock the transformative potential of health promotion for sustainable development.*" (WHO, 2017: 5). Dette er et eksempel på, at WHO arbejder hen imod at skabe en fælles forståelse, men pointerer, at der stadig hersker nogle diskurser, som dominerer de forskellige felter.

I policy dokumentet ses ligeledes en hegemonisk kamp omkring en vækstdiskurs og miljødiskurs. WHO understreger med dette, at den dominerende diskurs må tage hensyn til miljø og bæredygtighed, da vækst har ledt til et overforbrug af vores naturressourcer:

*"Much of the recorded **economic growth** – more than doubling of global gross domestic product (GDP) between 2000 and 2016 – has relied on **overconsumption and the plundering of natural resources**, the indebtedness of nations and individuals, and the exploitation of workers."* (WHO, 2017: 5).

Ydermere søger WHO at skabe en forståelse for, at indsatser der berører verdensmålene, skal foregå integreret og ikke adskilt, hvilket er afgørende for at lede til en transformation i politiske strategier:

*“The major principles underlying **transformative policies**, as expressed through Agenda 2030, are that the 17 SDGs are interlinked and indivisible; and, progress in one goal will be made only with simultaneous progress in all goals – new measures of societal progress will be paramount.”* (WHO, 2017: 11).

Som vi belyser i analysens anden dimension, nedbryder WHO en fundamental måde at behandle de to regimer, som er ved at tænke alle parametre integreret. På den måde, kan der skabes en ny ideologi, der dermed transformerer de tidligere diskurserne:

*“While gross domestic product (GDP) has been a great indicator for measuring the goods and services produced by a country, **it does not capture the factors that often matter most for people**. This is also true of many health measures, **most of which concentrate on indicators of disease, ill-health and physical function**. Over the past decade, there have been many efforts to develop alternative measures that **better capture the well-being of people, families and communities**, and these have received a **significant recent boost through the development and adoption of Agenda 2030**.”* (WHO, 2017: 12).

Citatet behandler de centrale hegemoniske kampe i måden hvorpå vi tidligere har målt og tænkt sundhed, der ikke længere ses tilstrækkelige i henhold til adoptionen af Agenda-2030. Den første del af citatet søger at tage afstand fra, at måle sundhed på baggrund af vækstparametre, anden del af citatet gør op med tilgangen til at måle sundhed, som fravær af sygdom. Her er det relevant at inddrage biomagten, der, ifølge Foucault, har til hensigt at styre mennesket gennem standardisering, for at kunne måle på menneskets sundhedstilstand (Pedersen, 2010: 3). WHO anser begge målemetoder og tilgange som utilstrækkelige indikatorer. De søger derfor, at gøre op med den traditionelle tilgang til at måle sundhed på, og dermed måden hvorpå man anvender biomagt i dag. WHO indikerer i ovenstående citat at indikatorerne i Agenda-2030 i højere grad har en holistisk tilgang, der transformerer måden hvorpå biomagt anvendes i dag. Ved at ændre tilgangen til biomagt, ændrer WHO gennem dokumentet, de diskurser der produceres. Disse diskurser baner vej for en mere en mere holistisk tilgang, der rummer en integreret tilgang til verdensmålene, hvilket følgende citat beretter om:

“Investments in health can help lift people out of poverty (SDG 1), address inequalities and support redistributive welfare policies (SDG 10), empower women (SDG 5) and support child development (SDG 4). The largest population health benefit can arguably be achieved by addressing the diverse and ubiquitous determinants of health.” (WHO, 2017: 14).

WHO vægter gennem hele dokumentet, fordelene ved at tænke holistisk og anvende integrerede indsatser:

“Low carbon strategies can directly or indirectly affect health by acting upon health exposures and risks related to ambient (outdoor) air pollution from electricity production, primarily from coal; indoor air pollution in homes reliant on coal and biomass fuels; transport related air pollution and the spread of sedentary lifestyles; and agriculture and nutrition, particularly as a result of increased consumption of animal products and changes in land use.” (WHO, 2017: 18).

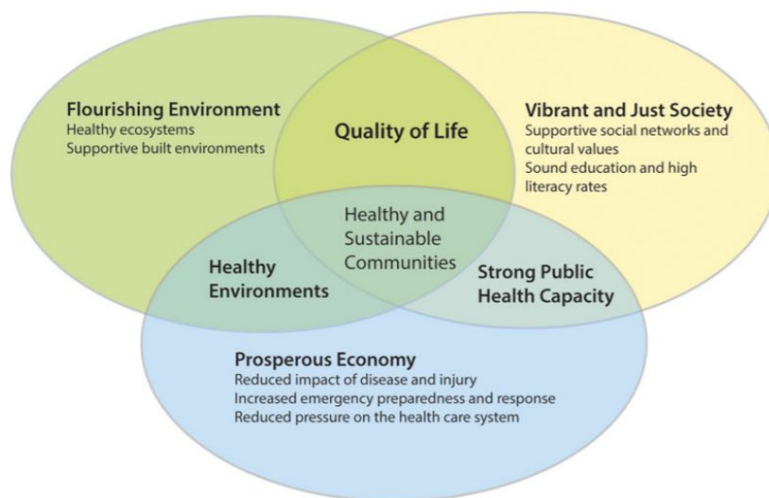
Ovenstående er et eksempel på en konkret indsats, der rummer en tilgang der både medtænker sundhedsfremme samt bæredygtig udvikling. WHO understreger vigtigheden i, at der tages hånd om miljø ved at nedbringe kulstofindholdet i luften, da disse ligeledes har indflydelse på sundheden. Det er derfor ikke nok at se på luftforurening isoleret, hvorfor man i stedet må se det i et holistisk perspektiv, som ikke alene handler om produktion, men tillige landbrug og sundhed, hvor alle dele er integreret i hinanden.

WHO søger at skabe en ny ideologi gennem Promoting Health, der integrerer alle parametre, for at gøre op med en ideologi, med en silo opdelt tilgang. Det er samarbejdet på tværs af sektorer, der er med til at transformere diskurserne. Et samarbejde, som ikke behandler udfordringer, relateret til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, som isolerede tilfælde, men i stedet som to regimer, der skal samles under en fane.

Nedenstående model af Ilona Kickbusch, som er redegjort for i projektets teori afsnit, indeholder tre determinanter; *miljø, samfund og økonomi*. Disse anses, som værende de

vigtigste elementer, hvis vi kigger på sunde og bæredygtige samfund. Kickbusch argumenterer for, at alle determinanter skal samarbejde og ikke anskues hver for sig, som et led i at skabe synergi hvor disse styrker hinanden (Kjærgaard et al., 2013: 562). Vi sidestiller i projektet, diskurserne i Promoting Health med de tre determinanter, som denne model illustrerer, samt måden hvorpå disse, i samarbejde, kan være med til at nedbryde silo opdelingen mellem sundhedsfremme og bæredygtig udvikling.

Model 2: Ilona Kickbusch model; *Public Health and Sustainable Development* (Kjærgaard et al., 2013: 562).

Et samspil mellem alle tre determinanter adresserer de udfordringer WHO søger at løse gennem deres policy dokument. Nedenstående citater er alle eksempler i dokumentet hvor WHO behandler determinanterne integreret i forskellig kontekst, hvilket tillige vidner om, at de nævnte determinanter har en indvirkning på hinanden

I nedenstående citat hersker en sundhedsfremmende diskurs, hvor “Investments in health” relaterer sig til samfundsmæssige udfordringer:

“Investments in health contribute to ensuring and protecting people’s rights – no matter their position in society, gender, sexual orientation, age or level of disability. Policies on HIV, reproductive health and UHC document this clearly.” (WHO, 2017: 19).

I følgende ses en holistisk sundhedsfremme diskurs, hvor “happiness” udgør en indikator for sundhed. I citatet understreges at både sociale samt økonomiske determinanter har betydning for sundhedsfremme diskursen:

*“The World Happiness Report is published by the Sustainable Development Solutions Network, and underlines the interface of **economic** and **social factors** as drivers of **happiness** It ranks countries along six key indicator categories: freedom, generosity, social support, health, income and trustworthy governance.”* (WHO, 2017: 13).

Følgende citat skitserer synergien mellem alle tre determinanterne; *“**For too long health has been a missing dimension in climate policies [...] There are many health benefits from a low carbon economy.**”* (WHO, 2017: 16). Synergien understreges i nedenstående citat, der præsenterer konkrete indsatser, som integrerer sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Konkrete eksempler på en integreret indsats for regimerne er netop det væsentlige i WHO’s policy dokument:

*“Cycling, walking and rapid transit systems are associated with a wide range of **potential health benefits that climate assessment needs to consider more systematically. Health benefits may include: Physical activity from walking and cycling, which can help prevent heart disease, some cancers, type 2 diabetes, and some obesity-related risks; lower urban air pollution concentrations; decreased risk of traffic injury for users of dedicated bicycle and pedestrian networks; and less noise stress.**”* (WHO, 2017: 16).

Ovenstående synergi er i overensstemmelse med Kickbusch’s model, hvor sundhedsfremme og bæredygtige samfund placeres som det centrale mellem miljø, økonomi og samfund. Samspelet mellem determinanterne kan bidrage til at integrere sundhedsfremme og bæredygtig udvikling.

Måden WHO anskuer de forskellige diskurser i Promoting Health, gør op med tidligere diskurser, hvor Foucault’s *biomagt* har været dominerende. WHO forsøger netop at

transformere diskurserne, hvor sundhedsfremme og bæredygtig udvikling er integreret. FN-landenes regeringer kan med denne viden, være medskabende i en ny forståelse af regimerne.

10.3.2 Regeringens Handlingsplan for FN's verdensmål

Konkurrencestaten:

Regeringen skaber, gennem handlingsplanen, en ideologi der indikerer, at vi i Danmark allerede er i mål med verdensmålene. Denne ideologi bevirker, at regeringen kommunikerer bæredygtig udvikling, som i følgende eksempler; “DK er **blandt det bedste** [...]”, “DK indtager en **førerposition** [...]”, “DK er et **foregangsland** [...]” (Regeringen, 2017:13) samt sætningen som samtlige verdensmål indledes med; “**Dansk politik er på linje med målet** [...]” (Regeringen, 2017: 23-39). Dette leder tilbage til afsender-modtager-forholdet, der er karakteriseret ved at afsender, herunder regeringen, fortæller modtager, herunder befolkningen, hvad sandheden er (Jensen, 2008: 33).

Regeringen skaber, ved hjælp af ideologien, en konstruktion af virkeligheden. Vi kan dog sætte spørgsmålstegn ved, om det egentligt er en virkelighed, der afspejler realiteten. Skyggerapporten fra år 2018 er udarbejdet af de to danske organisationer; *Globalt Fokus* samt *92-gruppen*. Skyggerapporten kritiserer regeringens ideologi, at “**Danmark generelt er i hus med verdensmålene**” (Regeringen, 2017: 13), som værende hverken retvisende eller tilstrækkelig. I Skyggerapporten fastholdes det endvidere, at udsagnet bevidner en lav politisk prioritering af verdensmålene og ligeledes en manglende forståelse samt erkendelse af udfordringerne (Skyggerapport, 2018: 2). Regeringens manglende prioritering, samt idealistiske ideologi, vil i anden del af analysen uddybes, når vi sammenholder fund fra diskursanalysen med kvantitativ data.

Dette leder tilbage til regeringens ønske om, at blive anset som resultatskabende, hvorfor de i deres kommunikative valg må siges at være præget af, at ville fremstå bedre end de er, hvorfor regeringen præsenterer den idealistiske ideologi. Regeringens ideologi hæfter sig til diskursen omkring konkurrencestaten, hvilket kan være en forklaring på de ukonkrete handlingsforslag, der behandles i deres 37 målsætninger.

Styring til selvstyring:

Regeringen er, som øverste politiske instans og udøvende magt, med til at præge tilgangen til bæredygtig udvikling i samfundet, hvorfor deres ideologi, præget af diskurser fra konkurrencestaten, påvirker modtageren, herunder befolkningen.

Regeringens udtalelser i handlingsplanen kommer til at fremstå som sandhed og den underliggende ideologi er, med afsæt i Foucaults begreb *governmentality*, en subtil måde, hvorpå regeringen styrer befolkningen (Pedersen, 2010: 37). Den dominerende ideologi optages ubevidst af befolkningen og påvirker dermed befolknings adfærd. Ideologien bevirker til, at det enkelte individ formoder, at Danmark er i hus med målene og derfor ikke behøver, at gøre en indsats for arbejdet mod bæredygtig udvikling.

I handlingsplanen centrerer regeringens fokus omkring konkurrence og vækst, når de omtaler miljø og bæredygtig udvikling. Dette leder endvidere til spørgsmålet omkring de hegemoniske kampe og hvilke diskurser der er mest dominerende. På baggrund af regeringens udspil i handlingsplanen opstår der hegemoniske kampe mellem vækst og miljø i diskursen omkring bæredygtig udvikling. Dette er den kamp, der afspejler sig i samfundet. Stat og marked agerer som herskende magt i samfundet (Fairclough, 2008: 13). I handlingsplanen fremhæver regeringen, at de har tiltro til, at markedet besidder interesse i at arbejde strategisk med verdensmålene frem mod år 2030; ***“Regeringen tror på, at erhvervsliv og investorer har en forretningsmæssig interesse i at arbejde strategisk med verdensmålene”*** (Regeringen, 2017: 9).

Regeringen understreger i dokumentet, at de besidder magten til at vurdere, hvorvidt det er relevant at medtænke verdensmålene i udviklingen af konkrete indsatser og programmer:

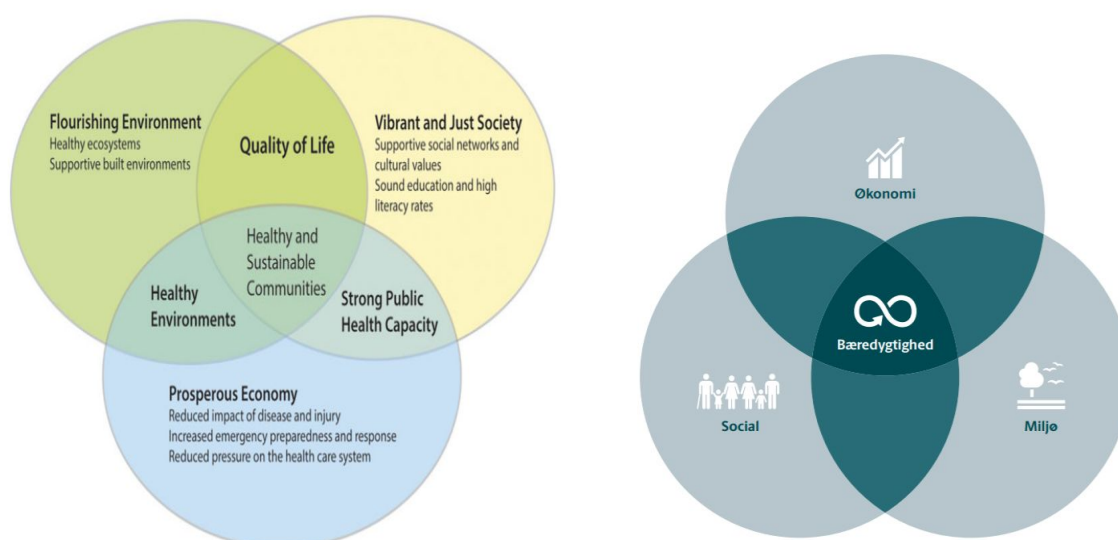
“Lovforslag og andre tiltag, som forelægges til Folketingets beslutning, samt planer og programmer udarbejdet af regeringen vil blive vurderet i forhold til verdensmålene, i relevant omfang og såfremt konsekvenserne af disse forhold er væsentlige” (Regeringen, 2017: 11).

Her er der, ifølge Foucault, igen tale om *governmentality*. Regeringen påvirker dermed befolkningen gennem strategier, der kan lede befolkningen i retning af bæredygtig udvikling, men vælger at have fokus på vækst. Endvidere opfølger regeringen med

følgende; “**Regeringen vil, hvor det er relevant, integrere opfølgningen på verdensmålene i det løbende politiske arbejde for herved at understøtte forankring og en effektiv opfølgning.**” (Regeringen, 2017: 13). Vendinger som “relevant omfang” og “hvor det er relevant” kan antyde, at regeringen ikke finder det nødvendigt at medtænke verdensmålene i samtlige politiske strategier, der taler imod tankegangen bag verdensmålene.

Dette taler endvidere imod det integrerede samspil regeringen generelt ønsker at fremhæve gennem deres policy dokument. Regeringen har i dokumentet udarbejdet en model der illustrerer det billede de ønsker at tegne. Denne model viser ligheder med Kickbusch’s model; *Public Health and Sustainable Development*.

Model 3: Regeringens model (Regeringen, 2017: 11) placeret overfor Kickbusch’s model; *“Public Health and Sustainable Development”* (Kjærgaard et al., 2013: 562).

Visuelt kan det udledes, at “økonomi” er placeret øverst i regeringens model. Derved kan der argumenteres for, at dette underbygger en diskurs, der skabes omkring økonomisk vækst. I Kickbusch’s model er det *miljø* og *samfund*, der er placeret over *økonomien*. Samtidig fremhæves der i modellen, hvad der udrettes, når determinanterne spiller sammen; *“Healthy Environments”* (Kjærgaard et al., 2013: 562). Regeringens model synes mangelfuld, idet disse overlap mellem determinanterne undlades og i stedet visualiseres ved tomme felter. Ydermere er det ikke beskrevet, hvordan regeringen når fra determinanterne;

økonomi, miljø og social og frem til bæredygtig udvikling. Dette henviser til regeringens mangel på konkrete indsatser i målsætningerne for at opnå verdensmålene. Dette understreges endvidere i Skyggerapporten, hvor regeringen anbefales at indtænke løsninger frem for at berette om nationens styrker (Skyggerapporten, 2018: 7).

Som tidligere nævnt, argumenterer Kickbusch for, at alle determinanter skal samarbejde og ikke kan ses som enkeltstående led, hvorfor der i højere grad skal skabes en synergi herimellem (Kjærgaard et al., 2013: 562). Denne synergi skabes ikke i handlingsplanen, på trods af, at regeringen fremhæver at de har fokus på alle tre determinanter; *“Regeringen vil arbejde for, at indsatsen sker med øje for **integration af de økonomiske, sociale og miljømæssige dimensioner af bæredygtighed.**”* (Regeringen, 2017: 15).

I følgende nedslagspunkt tegner regeringen et billede af, at de tager afstand fra her-og-nu løsninger og i stedet arbejder mod langsigtede mål, som begge regimer bygger på; *“Det er en **løbende proces, som indebærer integration af de økonomiske, sociale og miljømæssige dimensioner af bæredygtighed**”* (Regeringen, 2017: 19). Regeringen fastholder samtidig, at de vil arbejde på tværs af politikområder, for at styrke de sammenhængende og helhedsorienterede politikker; *“Danmarks indsats skal være **sammentænkt og helhedsorienteret på tværs af politikområder**”* (Regeringen, 2017: 10) og ligeledes;

*“Regeringen vil arbejde for at styrke **sammenhængende politikker** for bæredygtighed og global udvikling [...] Vi vil have fokus på vurderinger af de **økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser** [...] i EU’s politikker og tiltag. Afvejningen af de enkelte hensyn vil, som på nationalt niveau, afhænge af de specifikke forslag og politikker og er **politisk.**”* (Regeringen, 2017:11).

Regeringen forsøger med ovenstående model og udtalelser, at tegne et billede af at de centrerer deres politiske indsatser omkring bæredygtig udvikling. Regeringen er bevidst om, at indsatsen for bæredygtig udvikling skal være langsigtet, sammentænkt og helhedsorienteret, men udfører ingen konkrete handlinger hen imod dette.

Et eksempel på de manglende konkrete integrerede indsatser ses, hvor regeringen behandler verdensmål 3, omhandlende sundhed og trivsel, og fremhæver at der; *“[...] **fra dansk side er indført en række tiltag for at nedbringe luftforureningen**”* (Regeringen, 2017: 25). Der nævnes ikke specifikt hvem eller hvilken arbejdsgruppe og indsats der varetager denne

opgave. Regeringen indskriver ikke konkret i deres målsætninger for de enkelte verdensmål, hvordan de vil arbejde på tværs af politikområder. Idet regeringen ikke skildrer konkrete forslag til nye integrerede indsatser, kan det danne et indtryk af, at regeringen fortsat vil trække på tidligere diskurser i udformningen af politiske strategier. Jævnfør ovenstående kan man, ifølge Kickbusch, dog ikke isolere regimerne hver for sig, da de influerer hinanden i en sådan grad, at løsningerne skal findes i sammensmeltningen.

Reproduktion:

Det kan forekomme ironisk, at når regeringen omtaler målsætninger, taler de ind i en ideologi, der medtager diskurser fra en neoliberalistisk sundheds tilgang; *“Vi skal fortsat forebygge og begrænse forureningen med stoffer, der er skadelige for menneskers helbred og trivsel.”* (Regeringen, 2017: 17). Regeringen fraskriver sig deres ledelsesansvar ved at anvende vendingen “vi” og samtidigt bliver det enkelte individ ansvarlig for en bæredygtig udvikling.

Regeringen berører endvidere “at forebygge” og trækker dermed på en diskurs om forebyggelse frem for sundhedsfremme. Med regeringens neoliberale sundhedstilgang bliver forebyggelse, med afsæt i Foucault, en governmentality hvor regeringen styrer befolkningen gennem sundhedsstrategier. Disse sundhedsstrategier har eksempelvis fokus på KRAM-faktorer, som regeringen selv fremhæver (Pedersen, 2010: 33). Dette betyder, at regeringen reproducerer en forebyggelses diskurs. Dermed formår regeringen ikke, at transformere den til en indsats, hvori sundhedsfremme og bæredygtig udvikling integreres, lig med Kickbusch’s model.

Det kan forekomme paradoksalt, at regeringen kombinerer neoliberalisme og velfærd; *“Vi vil skabe god velfærd [...]”* (Regeringen, 2017: 16), hvilket står i kontrast til deres ideologi. Denne adskiller sig fra velfærdsstaten, og tilknytter sig konkurrencestaten, ved at have fokus på vækst og konkurrence (Andersen, 2017: 20).

Såfremt den danske nation skal nå alle verdensmålene, kræver det, at regeringen påtager sig et politisk ejerskab til processen og problemløsningen af de udfordringer der, ifølge Skyggerapporten, ses som et resultat af den accelererede nedbrydning af miljøets naturlige ressourcer (Skyggerapport, 2018: 6). Dette henviser til Kickbusch’s model samt de hegemoniske kampe, der på baggrund af de diskursive praksisser i regeringens

handlingsplan ikke indikerer et overlap af determinanterne; økonomi, miljø og samfund. Modellen, som regeringen selv skitserer i handlingsplanen, er ikke retvisende i forhold til de diskurser, der viser sig som dominerende i handlingsplanen; *“Vi har i det danske samfund et stærkt udgangspunkt, som et af de rigeste lande i verden [...]”* (Regeringen, 2017: 15). I policy dokumentet er de dominerende diskurser økonomisk vækst og konkurrence, hvorfor determinanten; økonomi, burde fylde betydeligt mere i modellen sammenlignet med determinanterne; miljø og samfund.

Regeringen fremhæver, hvordan nationen besidder relevante forudsætninger og hvordan; *“Danmark er generelt i hus i forhold til at give et solidt bidrag til den globale opnåelse af verdensmålene.”* (Regeringen, 2017: 13). Dette resulterer i, at determinanten *miljø* synes mindre dominerende i den hegemoniske kamp.

Dette kan ydermere, ifølge Skyggerapporten, være en forklaring på hvorfor Danmark har udfordringer i forhold til at opfylde flere af de “grønne” mål, eksempelvis mål 12, der omhandler bæredygtigt forbrug og produktion. Verdensmålene skal betragtes som en politisk ramme, der kan medvirke i en løsning på flere af verdens største udfordringer, hvilket forudsætter, at alle lande handler aktivt i et forsøg på at løse deres specifikke udfordringer (Skyggerapporten, 2018: 7). Dog, kan vi som et resultat af den dominerende ideologi udlede at verdensmålene, som Danmark har udfordringer med at løse, sjældent udgør et fokus i regeringens handlingsplan.

På baggrund af de hegemoniske kampe, mellem de dominerende ideologier i handlingsplanen, kan vi udlede, at regeringen reproducerer diskurserne bag sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Regeringen formår ikke at transformere regimerne til en integreret målrettet indsats på trods af, at det er imod hensigten med verdensmålene. Regeringen samtænker derfor ikke sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, som det ellers ses i deres model med determinanterne; økonomi, miljø og social, hvorfor regeringen reproducerer en silo tilgang.

Det er diskuterbart, hvorvidt den danske regering fejler i koordineringen af regimerne på tværs, som Kickbusch argumenterer for, er essentielt. Regeringen har potentialet til at transformere diskursen om bæredygtig udvikling, men problematikken er, at regeringen fortsat tænker siloopdelt på trods af, at de hævder det modsatte.

10.3.3 Delkonklusion af tredje dimension; social praksis

Gennem vores kritiske diskursanalyse af WHO's policy dokument, *Promoting Health*, ses en transformation fra silotænkning til en integreret forståelse af sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. FN's medlemslande er nødsaget til, at danne en fælles politisk retning, såfremt de skal imødekomme nationale udfordringer inden år 2030. Regeringens handlingsplan fremhæver ydermere behovet for den samme integrerede indsats, men undlader et fundament i form af konkrete forslag til indsatser.

WHO har udarbejdet en guide med konkrete forslag til at implementere Shanghai-deklarationen og i denne opfordres der til, at der skal forekomme et samarbejde mellem borger og stat. Regeringen argumenterer ligeledes for, at det er et fælles ansvar mellem regeringen og befolkningen at opnå målsætningerne. Dog fraskriver regeringen sig det politiske ansvar, idet de undlader at understrege sig selv, som ansvarlige for at iværksætte en integreret indsats.

Gennem WHO's *Promoting Health* er de tre determinanter; økonomi, samfund og miljø gennemgående. Disse transformeres i skabelsen af en ny diskurs omkring sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Dette er i overensstemmelse med Kickbusch's model, som netop placerer sundhed og bæredygtige samfund som det centrale. Endvidere taler det ind i synergierne der opnås ved, at de tre determinanter samarbejder om en fælles kurs mod sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Tilgangen er anderledes når vi anskuer regeringens handlingsplan. Den integrerede tilgang, som WHO guider FN-landene mod, er ikke gældende i regeringens handleplan. Regeringen reproducerer en silotænkning, hvori vækst og konkurrence er dominerende diskurser. Endvidere præsenterer de ikke en politisk ramme for konkrete tiltag, der arbejder på tværs af sektorerne. Regeringen skriver ukonkret, at der; “[...] **fra dansk side er indført en række tiltag for at nedbringe luftforureningen**” (Regeringen, 2017: 25). Som kontrast hertil beskriver WHO konkrete integrerede indsatser for sundhedsfremme og bæredygtig udvikling:

*“WHO has worked extensively on the **health co-benefits of climate change mitigation**. The transport sector offers an example: “Cycling, walking and rapid transit systems are associated with a wide range of **potential health benefits that climate assessment needs to consider more systematically**” (WHO, 2017: 16).*

Det kan forekomme kontroversielt, at det er WHO og ikke regeringen, der leverer konkrete forslag til integrerede indsatser. WHO besidder kun magt til, at lægge pres på regeringerne i FN's medlemslande. Regeringen har derimod en reel udøvende magt, hvorfor de derfor skuffer ved, at komme med en diffus og ukonkret handlingsplan.

Ukonkrete målsætninger samt manglende handling løser ikke den nødvendige nationale omstilling, i forhold til den måde, som vi lever og agerer på i verden, som det påpeges i Skyggerapporten (Skyggerapporten, 2018: 2). Endvidere udtaler Steen Hildebrandt til Mandag Morgen (2017) at; *“Den nuværende regering er i en næsten imponerende grad uansvarlig i forhold til verdensmålene”*.

Det væsentlige her er, at regeringens dominerende diskurs om, at; *“Dansk politik er på linje med målet”* (Regeringen, 2017: 17) er misvisende. Flere kvantitative undersøgelser påpeger netop, at der stadig er udfordringer i Danmark, der skal løses, inden vi er i hus med verdensmålene. Dette vil derfor behandles i følgende afsnit.

11. Er Danmark så grønne som regeringen giver udtryk for?

Følgende afsnit udgør anden del af analysen, hvor vi behandler den kvantitative data, der har til hensigt at underbygge pointer fra projektets kritiske diskursanalyse. Vores fokus vil være regeringens policy dokument, idet vi finder det interessant at viderebehandle den konkurrencediskurs, de vægter i handlingsplanen, når de henviser til bæredygtig udvikling. Afsnittet indledes ved at fokusere på bæredygtig energi, da regeringen særligt fremhæver dette, som et område, hvor Danmark klarer sig særdeles godt; *“Danmark har en meget høj andel af vedvarende energi”* (Regeringen, 2017: 29).

Dernæst belyses den danske produktion sammenholdt med det danske energiforbrug og afslutningsvis vil vi fremlægge, hvilke konsekvenser en voksende dansk økonomi kan have i et sundhedsfremmende samt et bæredygtigt perspektiv.

Analysens kvantitative del vil arbejde ud fra følgende arbejdsspørgsmål:

- Hvordan kan kvantitative undersøgelser bruges til at belyse dominerende diskurser i regeringens policy dokument?

Industrialiseringen og den industrielle revolution af den vestlige verden er baseret på let tilgængelig og billig energi fra fossile brændsler såsom kul, naturgas og olie. Verdensmål 7, der omhandler vedvarende og bæredygtig energi til alle, vil derfor kræve ændringer til måden, hvorpå vi lever i dag, i henhold til infrastrukturer, teknologier og vaner (Eldrup og Mathiesen, 2016: 185). “Business as usual”- tilgangen, skitseret i projektets problemfeltet, er derfor ikke holdbar.

Udfordringen med dette bunder i, at vi i Danmark har skabt et samfund, der er afhængig af et stort energiforbrug, som primært er baseret på afbrænding af fossile brændsler (Ibid.: 186). Endvidere viser den seneste befolkningsfremskrivning fra Danmarks Statistik, primo 2019, at det samlede befolkningstal i Danmark forventes at vokse med 268.000 indbyggere frem mod år 2030 (DST, 2019), hvilket vil resultere i et øget energiforbrug. Da de fossile brændsler kun er i begrænsede mængder, er det derfor nødvendigt, at de langsigtede løsninger, på adgangen til bæredygtig energi, udgør et væsentligt fokusområde (Eldrup og Mathiesen, 2016: 186). I den forbindelse bør det fremhæves, at Danmark, og herunder danske virksomheder, i dag er langt i udviklingen på bæredygtig energi. Ydermere er det grundet den danske produktion og opstilling af vindmøller, at vindenergi er en af de mest udbredte former for vedvarende energi i Danmark. Ifølge Energistyrelsen stammer en tredjedel af den samlede danske elproduktion fra vindmøller, hvorfor vindenergi spiller en væsentlig rolle i omstillingen af energisystemet, der skal sikre, at Danmark i år 2050 er uafhængig af fossile brændsler (Energistyrelsen, 2019).

På trods af den positive udvikling, henviser vi tilbage til regeringens primære hensigt med policy dokumentet, der i langt højere grad fokuserer på konkurrencediskursen, frem for de sundhedsmæssige gevinster, den bæredygtige udvikling medfører. Det er ej heller overraskende, at regeringens primære fokus vægter de mål, hvor de betragter sig selv som værende førende. I følgende nedslag kan der dannes et indtryk af, at regeringen anser målet omkring vedvarende energi, som værende passende; *“Delmålene passer godt til Danmarks egne målsætninger om øget andel af vedvarende energi i energiforbruget og forbedring af energieffektivitet”* (Regeringen, 2017: 29).

Regeringen fremhæver endvidere i det følgende, at målene kan realiseres i praksis og ligeledes, at Danmark er et eksempel på dette. Gentagende placerer regeringen sig selv i førerpositionen, men understreger samtidig, at målet skal ses ud fra et globalt perspektiv. Derfor fremhæver regeringen tillige, at målet er svært at nå for udviklingslandene, hvorfor Danmark må siges at have et bedre udgangspunkt sammenligning med dem:

“Danmark har i global sammenhæng en meget høj andel af vedvarende energi i energiforbruget og kan derfor vise, at den grønne omstilling kan realiseres i praksis. Mulig fremtidig forbedring skal derfor også ses i lyset af Danmarks høje udgangspunkt på disse områder” (Regeringen, 2017: 29).

Regeringen fremhæver endvidere at; *“Målet er primært rettet mod forholdene i udviklingslandene”* (Regeringen, 2017: 29), og med dette indikerer regeringen at vurdere målet som værende mindre relevant for I-landene. Den grønne tænketank Concito, kritiserer denne udmelding, da de overordnede mål kan virke handlingslammende for Danmark og andre europæiske lande med potentiale for at gå forrest i indsatsen. Dette ses netop når nationale politikere risikerer at bremse en lovende udvikling, blot med henvisning til, at de allerede har indfriet EU-kravet (Concito, 2018: 11). Spørgsmålet hertil lyder på, om Danmark overhovedet er så grønne, som regeringen giver udtryk for. Det er her væsentlig at pointere, at der på verdensplan, hvert år, bliver produceret mere vedvarende energi end det tidligere år. Dette fremstår positivt da det betyder mindre CO₂ i atmosfæren, hvilket vil mindske de globale klimaforandringer. På trods af, at der kommer mere grøn energi, er vi i Danmark stadig langt fra at nå de mål, som de 196 FN lande blev enige om i år 2015, da de underskrev aftalen om klimaets fremtid. Det aktuelle politiske ambitionsniveau er dermed ikke på omdrejningshøjde med behovet for den grønne omstilling, hverken på kort eller på lang sigt (Skyggerapport, 2018: 17) .

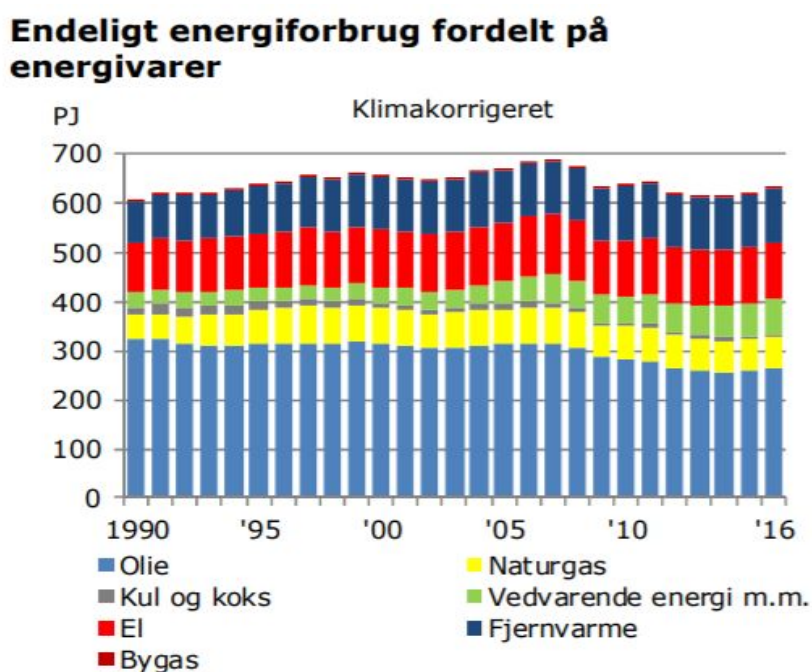
I de næste illustrationer fremlægger vi derfor statistisk redegørelse af data, der modargumenterer måden hvorpå regeringen omtaler udviklingen af bæredygtig energi. Regeringen tegner et portræt af Danmark, som nemlig ikke stemmer overens med de faktuelle data, som pointeret i diskursanalysen.

11.1 Danmark - et foregangsland?

I regeringens handlingsplan omtales Danmark som et foregangsland på mange parametre, heriblandt energisektoren og vedvarende energi; *“Danmark skal være et foregangsland inden for grøn omstilling, bæredygtig brug af naturressourcer og energieffektivitet [...] Vi vil fortsætte en ambitiøs grøn omstilling på en bæredygtig og effektiv måde [...]”* (Regeringen, 2017: 16).

Vi kan ud fra figur 1; *Endeligt energiforbrug fordelt på energivarer*, fra Energistyrelsen, aflæse, at olie udgør størstedelen af vores energiforbrug fra år 1990 frem til år 2016. På trods af dette indikerer grafen ligeledes, at Danmark øger anvendelsen af vedvarende energi og at vi er dermed er på vej i den rigtige retning.

Figur 1; *Endelig energiforbrug fordelt på energivarer* (Energistyrelsen, 2016)

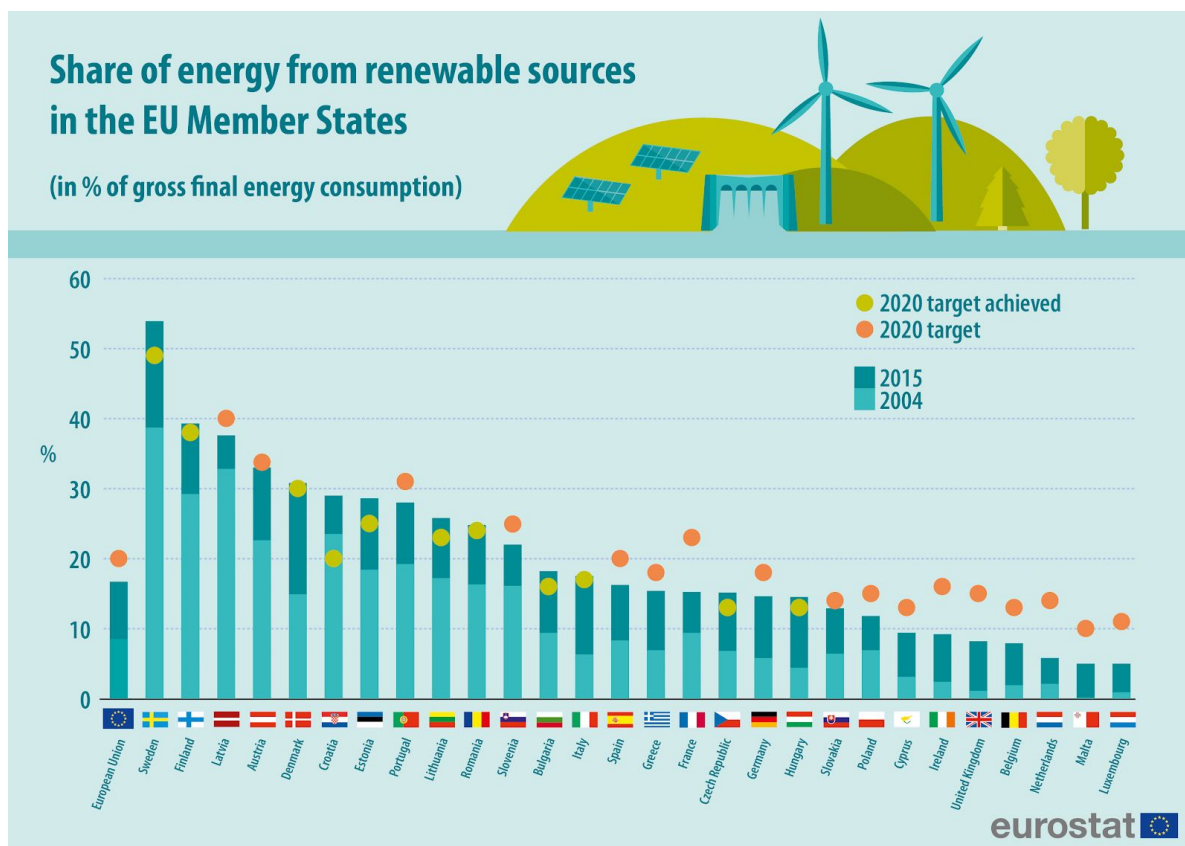
Når handlingsplanen læses kan man få et indtryk af, at Danmark mere eller mindre er i mål med at omlægge til vedvarende energi. Jævnfør første del af analysen skriver regeringen blandt andet; *“Dansk politik er på linje med målet”* (Regeringen, 2017: 29). Derudover angiver de, flere steder i handlingsplanen, at Danmark placerer sig som de bedste; *“Vores*

førerposition er skabt over årtier med et **højt ambitionsniveau**, som vi skal **fastholde**, for det skylder vi de kommende generationer” (Regeringen, 2017: 17).

For at vurdere, hvordan Danmark reelt placerer sig i det internationale perspektiv, inddrages statistik fra EU’s statistikbureau, Eurostat.

Figur 2; *Share of energy from renewable sources in the EU Member States*, fra Eurostat, er en opgørelse over EU-landenes forbrug af vedvarende energi. I denne placerer Danmark sig på en femteplads, der, sammenlignet med vores naboland Sverige, placerer os lavere, hvorfor vi på givende tidspunkt må erkende, at Danmark ikke indtager denne “førerposition”, som regeringen ellers giver udtryk for.

Figur 2; *Share of energy from renewable sources in the EU Member States* (Eurostat, 2017)

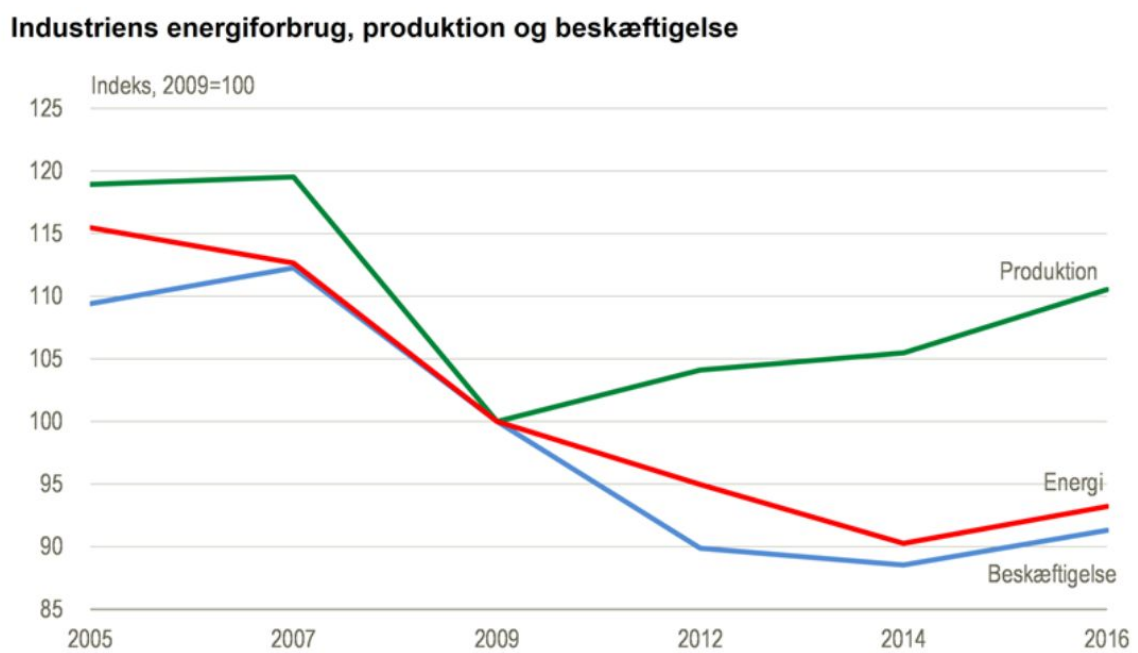
Selv om målet for år 2020 akkurat er nået, er Danmark ikke i mål med omlægning af vedvarende energi til 50% af hele energiproduktionen inden år 2030 (Regeringen, 2017: 17). Det er dog berettiget at gengive en fortælling om, at Danmark er på vej i den positiv retning

med deres nationale mål; *“Det nationale mål for Danmark i 2050 er et lavemissionsamfund, der er uafhængig af fossile brændsler [...]”* (Regeringen, 2017: 35).

I det følgende vil vi inddrage data, der tager udgangspunkt i et af de flere områder, som Danmark er længst fra at være i mål med, verdensmål 12, som omhandler et ansvarligt forbrug og produktion.

Figur 3; *Industriens energiforbrug, produktion og beskæftigelse*, fra DST, viser en udvikling, på tre forskellige parametre, inden for erhvervet. Grafen illustrerer en stigende tendens i forhold til produktionen og samtidig ses et fald i energiintensiteten. Et sådant fald i energi kan fortolkes ved, at industrien er blevet mere energieffektiv og dermed er bedre til at udnytte energien. En anden forklaring kan være, at andelen af danskejete produktion i udlandet er steget markant. Energiforbruget i Danmark vil således falde, idet virksomheder flytter deres produktion til udlandet. Danskejete produktion i udlandet vil stadig medregnes i den danske produktion, hvorfor den beregnede energiintensitet for Danmark vil vise et fald (DST, 2016). Dette medfører derfor et misvisende billede af udviklingen, hvorfor den kan synes bedre end den i realiteten er. Dette taler ind i regeringens idealistiske ideologi, vi behandlede i diskursanalysens tredje dimension.

Figur 3; *Industriens energiforbrug, produktion og beskæftigelse* (DST, 2016)

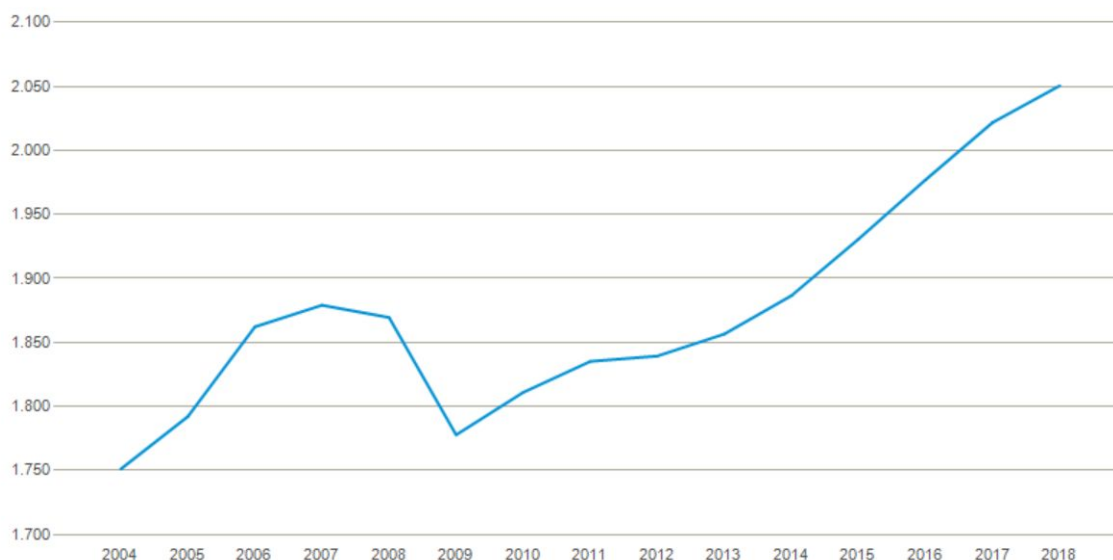
Vi kan med sikkerhed aflæse fra grafen, at Danmark forøger produktion fra industrien. Regeringens altoverskyggende vækstparadigme i handlingsplanen taler for, at produktion og forbrug konstant må udvides.

I en øget produktion ligger der et voksende forbrug, hvilket er sammenhængende med en stadig voksende dansk økonomi, der vises i figur 4; *Forsyningsbalance, bruttonationalprodukt (BNP), økonomisk vækst, beskæftigelse mv.*, fra DST.

Figur 4; *Forsyningsbalance, bruttonationalprodukt (BNP), økonomisk vækst, beskæftigelse mv.* (DST, 2018)

Forsyningsbalance, bruttonationalprodukt (BNP), økonomisk vækst, beskæftigelse mv.

Prisenhed: 2010-priser, kædede værdier, (mia. kr.) | Transaktion: B.1*g Bruttonationalprodukt, BNP

Figuren fra Danmarks Statistik omhandler det årlige nationalregnskab for økonomien og viser en stigende dansk økonomi. De seneste 70 år bevidner om, at vækst i bruttonationalproduktet (BNP) udgør de europæiske landes vigtigste økonomiske mål. I takt med en voksende økonomi har de negative konsekvenser af miljøet også taget til. Dog er de omkostninger, som den økonomiske aktivitet har haft for natur og miljø, stort set blevet ignoreret, da vækst har haft og stadig har en førsteprioritet (Videnskab, 2018).

Når både vækst i produktionen og i forbruget udgør det altoverskyggende mål for

samfundsudviklingen, taler det direkte imod en langsigtet bæredygtig udvikling (Holten-Andersen et al., 2011: 9). Vækst udgør et nøgleord i dagens politiske og økonomiske debat, hvilket regeringens handlingsplan fortsat udgør et bevis på. Alt er centreret om økonomisk vækst og dermed også om forbrugsvækst, da det netop er forbruget, der er den primære drivkraft for den økonomiske vækst. På baggrund af diskursanalysen fandt vi at vækst udgør regeringens dominerende diskurs, hvorfor ikke-vækst kan bringe det danske samfund ud af balance, da det netop er skabt omkring vækst (Melgaard, 2012: 2). Hvis denne dominerende diskurs ikke ændres, vil det få endnu større konsekvenser. Vi er derfor nødt til at omstille til et materielt forbrug, der accepterer de grænser, de naturlige ressourcer og miljøet sætter for at undgå, at Jordens økosystemer bryder sammen (Ibid.: 7). I denne forbindelse er det hensigtsmæssigt, at betragte mennesket som en del af Jordens økosystem, som netop har behov for, at der investeres i en bæredygtig fremtid, der er afgørende for menneskets sundhedsmæssige vilkår.

Ud fra den gennemgæede analyse, med projektets udvalgte kvantitative data, udleder vi, at regeringen tenderer til, at fokusere alt for snævert på få mål, som eksempelvis bæredygtig energi. I stedet bør regeringen bryde med silotænkningen og i højere grad sammentænke og integrere alle målene i deres politiske arbejde, herunder både nationalt og internationalt (Skyggerapport, 2018: 6). Udfordringen ved regeringens silo tilgang problematiserer den nationale implementering af sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Følgende afsnit vil derfor fremføre en diskussion af, hvilke yderligere udfordringer der kan opstå, som følge af det snævre syn, og endvidere kan medføre en begrænset integration af de to regimer.

12. Diskussion

Følgende diskussionsafsnit tager afsæt i projektets kritiske diskursanalyse. Afsnittene vil derfor fremhæve og diskutere nogle af de fremtrædende diskurser der, gennem analysen, blev påpeget i policy dokumenterne fra henholdsvis WHO og den danske regering. Diskussionen vil desuden udspringe i en tematiseret diskussion som former sig omkring dokumenternes diskurser. Endvidere er diskussionen udarbejdet med henblik på en kritisk realistisk tilgang. Det er derfor hensigten, at diskutere mod en viden der er dyb, i forhold

til forståelsen af henholdsvis sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Ydermere vil følgende diskussionsafsnit trække på en række forskere, som præsenteres i de respektive afsnit.

12.1 Forskernes perspektiv

I *Bæredygtig Global udvikling - FN's 17 Verdensmål i et dansk perspektiv* belyses de enkelte verdensmål af 35 danske forskere, der udgør eksperter inden for de områder, som verdensmålene omhandler. Forskerne belyser, hvad der kan og bør gøres i dansk kontekst med henblik på at efterleve målene. Samtidig bidrager de med globale analyser og vurderinger af, hvad Danmark konkret kan bidrage med i forhold til de øvrige medlemslande (Hildebrandt, 2016: 29). Forskernes udsagn vil derfor medvirke til følgende diskussion af at tænke integrativt i forhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Hertil vil vi særligt fokusere på, hvorvidt der findes overensstemmelse mellem policy dokumenterne fra henholdsvis WHO og regeringen samt forskernes syn på Danmarks implementering af verdensmålene.

Gennem projektet er der blevet fastslået vigtigheden ved FN's 17 verdensmål, ligeledes hvordan en integrativ tænkning af både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling må træde i kraft i opfyldelsen af disse. Hertil medtages Mogens Lykketoft's udtalelse, formand for FN's Generalforsamling; *"Bæredygtighedsmålene - inklusive klima - er ikke bare en fin opskrift på den 'gode fremtid'. Det er også en melding om, hvor rablende galt det kan gå, hvis vi ikke ændrer kursen for den globale udvikling NU"* (Lykketoft, 2016: 9).

Verdensmålene, der er udarbejdet af FN og underskrevet af medlemslandene, kan på sin vis siges at være et produkt af noget, som FN har skabt og som Danmark har godkendt. Men hvilken betydning har dette på selve indfrielsen af målene? Har det betydning for den danske nation, så vel som andre nationer, at det ikke er de respektive regeringer, der selv har udformet disse mål, men blot godkendt dem? Analysen belyser, at steder hvor regeringen taler om konkrete handlinger for at opnå verdensmålene, har de lav udsagnskraft. Dette er bemærkelsesværdigt, når regeringen er dem, der besidder den udøvende magt og derfor er

ledende for nationen, når det kommer til at imødekomme målsætningerne. Mål og ledelse er to sider af samme sag, da ledelse forudsætter mål og mål inviterer til ledelse (Hildebrandt, 2016: 25). Så hvordan formår den danske regering at lede den danske befolkning imod verdensmålene? Steen Hildebrandt, professor inden for organisations- og ledelsesteori, forbinder det “at sætte mål” med:

“[...] det at være menneske - forbundet med den menneskelige tilværelse og bevidsthed. At sætte mål forudsætter en bevidsthed. Mål handler om evnen til at tænke i mulige fremtider. Mål er udtryk for en konkretisering af den menneskelige bevidstheds forestilling om en ændret fremtid” (Hildebrandt, 2016: 25).

Gennem analysen påpeger vi i projektet, hvordan regeringen fremstiller Danmark som værende førende og at vi overordnet har indfriet verdensmålene; “Danmark - generelt i hus med verdensmålene” og “Ifølge flere internationale analyser[...] ligger Danmark i den absolutte top blandt verdens lande i forhold til at realisere verdensmålene” (Regeringen, 2017: 13). Kan der opstå konsekvenser for den danske befolkning, ved at tro, at vi for hurtigt er i mål med verdensmålene? Såfremt vi forestiller os, at flere lande, lig med Danmark, læner sig tilbage og synes de “generelt er i hus med verdensmålene”, hvordan bliver verdensmålene så i realiteten implementeret internationalt såvel som nationalt? Dette leder tilbage til kritikken af, at Danmark ikke er så grønne, som regeringen giver udtryk for, idet vækst og forbrug tenderer til, at overskygge bæredygtig udvikling og ydermere hvilke sundhedsfremmende aspekter dette medfører.

12.1.1 Økonomisk vækst i et bæredygtighedsperspektiv

Følgende afsnit vil inddrage argumentationer fra Jesper Jespersen, der er professor i økonomi og som sætter den økonomiske vækst, i henhold til verdensmålene, i et kritisk perspektiv. Han betragter vækst og bæredygtig udvikling som to modsætninger, hvorfor han stiller det centrale spørgsmål om, hvorvidt de to begreber overhovedet er forenelige (Jespersen, 2016: 213). Vi søger i afsnittet at diskutere, hvilke udfordringer det skaber, når regeringen netop vælger at sætte økonomisk vækst og bæredygtig udvikling i relation til hinanden.

Verdensmål nummer 8, som omhandler økonomisk vækst, er, ifølge Jespersen, endnu et ambitiøst, nærmest utopisk mål, hvis opfyldelse vil kræve en hidtil uset global solidaritet. Ser man på befolkningsvæksten, vil folketallet på globalt plan stige fra knap 7½ milliarder til omkring 10 milliarder mennesker. Det efterfølgende spørgsmål lyder på, hvorledes en sådan øget produktion kan realiseres, samtidig med at udviklingen er bæredygtig? Man kan således ikke løsrive denne befolkningsvækst fra kravet om en reduktion af den samlede globale miljøbelastning (Jespersen, 2016: 213). Jespersen argumenterer for, at global solidaritet rejser krav til de vestlige lande, der derfor også omfatter Danmark. Han understreger nødvendigheden i, at de vestlige lande reducerer yderligere økonomisk vækst, da de, gennem deres historiske produktion, allerede har bidraget mere end proportionalt til den eksisterende miljøbelastning. Det er udviklingslandene, der vil mærke den største befolkningsvækst, hvorfor det i højere grad er de lande der skal have økonomisk vækst, såfremt verdensmål 8 skal opfyldes (Ibid.: 214).

Økonomisk vækst refererer til en stigning i bruttonationalprodukt (BNP), der er målt på landets samlede forøgelse af den fysiske produktion. En øgning af BNP antages at forøge befolkningens materielle velfærd. Samtidig er BNP karakteriseret ved, at produktionen heraf udgør en belastning af miljøet gennem forbrug af energi og materialer, hvilket resulterer i en stigende forurening, der medfører en øget miljøbelastning. Problematikken ved den traditionelle opførelse af BNP-væksten ligger dermed i, at disse velfærdsforringende konsekvenser af miljøbelastningen, ikke medregnes (Jespersen, 2016: 214). En øget økonomisk vækst anses derfor kun som værende et plus i velfærden, hvorfor regeringens fokus på økonomisk vækst, resulterer i, at grundlaget for fremtidig produktion undermineres, hvilket vil påvirke de næste generationer og deres velfærd. Såfremt der skal tages højde for begge parametre, argumenterer Jespersen for, at der skal prioriteres anderledes:

“[...] de bør prioriteres i omvendt rækkefølge, hvor første prioritet gives til bæredygtig produktion. Det ville indebære, at enhver produktion [...] skulle organiseres, så den respekterede de overordnede fysiske krav om bæredygtighed bestemt af de planetariske fysiske grænser med yderligere tilpasning til specifikke

regionale og lokale forhold, så belastningen af nærmiljøet, dvs. grundvandskvalitet, affaldsdeponering, luftforurening mm. heller ikke oversteg fastsatte sundheds- og velfærdsgrænser” (Jespersen, 2016: 216)

Dette kan, ud fra vores perspektiv, kun realiseres ved at bryde op med den danske regerings nuværende silotilgang.

En opfyldelse af alle 17 verdensmål vil endvidere kun kunne realiseres gennem international koordineret indsats, hvoraf de bedst stillede må være villige til at ofre nogle af deres fordele. I dette perspektiv giver det ikke mening at de, der står øverst på ledelsesposterne, herunder den danske regering, fortsat stiller krav til både miljø- og energipolitikken om, at den økonomiske vækst ikke må reduceres. Regeringen er nødsaget til at skifte fokus fra vækst og dermed den konkurrencediskurs, der ligger i dominerende vækst diskurs. I handlingsplanen lægger regeringen vægt på, at vækst og ikke mindst konkurrence og bæredygtig udvikling er tæt forbundet; “ [...] konkurrenceevne går hånd i hånd med hensynet til miljø og klima” (Regeringen, 2017: 17).

En væsentlig pointe fra Jespersen er, at det ikke giver mening at have et mål, der omhandler at fremme økonomisk vækst og konkurrence, hvis det ikke er bæredygtigt på et globalt plan (Ibid.: 226).

Bæredygtig udvikling omfatter ikke kun de næste 15 år, men derimod en langsigtet kurs, der sigter efter en afkobling af miljøbelastningen fra den økonomiske produktion i både I- og U-lande. På baggrund af dette ser vi derfor en nødvendighed i, at der skal ske et skifte i det politiske fokus, så det bevæger sig væk fra den økonomiske vækst. I stedet bør de rette fokus mod en tilgang som nærmer sig en vækst, der kan betegnes som mere ansvarlig, set i et bæredygtigt perspektiv. Vi vil i følgende derfor argumentere for, at en decideret modvækst kan være det manglende perspektiv.

12.1.2 Ansvarlig vækst

Følgende afsnit vil behandle begrebet modvækst ud fra definitionen af den danske miljøorganisation NOAH, stiftet i år 1969, som udgør en af de ældste miljøorganisationer i

Danmark (NOAH). Ifølge NOAH undermineres klodens økosystemer, af den økonomiske vækst, hvorfor der er behov for en omstilling af den økonomiske samfundsmodel. NOAH Modvækst, der udgør en gruppe under NOAH, arbejder ud fra det perspektiv, at det ikke er muligt at løse det moderne samfunds ressource- og miljøproblem, uden samtidig at gøre op med det vækstparadigme, der ligger til grund for økonomi, forbrug og samfundsplanlægning (NOAH Modvækst).

John Holten-Andersen, der udgør en af forfatterne bag artiklen *“Modvækst - opgør med et dogme”*, bragt i NOAH’s udgivelse af *“Vækstsamfundet Skyggeside”*, skriver i artiklen, at modvækstbevægelsen i højere grad arbejder på, at fremme en vækst i modsat retning af den herskende. Han understreger hertil, at dette vil omfatte en øget vækst i områder som miljø, natur, omsorg og solidaritet - kort sagt basale livsværdier (Holten-Andersen et al., 2011: 8). Dette er netop determinanter regeringens handlingsplan, underminerer, ved deres dominerende vækstdiskurs.

Stig Melgaard, bestyrelsesmedlem af NOAH, pointerer at; *“Det er muligt at bibeholde velfærdssamfundet og skabe nye arbejdspladser, samtidig med at vi begrænser det materielle overforbrug. Men det kræver en bæredygtig omstilling af hele vores samfund”* (Melgaard, 2012: 7). Vurderingen af hvor godt et samfund klarer sig, afgøres i dag på størrelsen af bruttonationalproduktet (BNP). Summen af dette tal er samtlige af de goder, som et givent samfund frembringer på et år målt i kroner og ører. Problematikken bag sådan en målestok er, ifølge NOAH, at ganske mange kvaliteter her, hverken kan måles eller kvantificeres. Hvordan sætter vi eksempelvis en økonomisk talværdi på rent vand i hanen eller på et stabilt klima? (Holten-Andersen et al., 2011: 9).

Vi kan på baggrund af vores analyse, fastlå, at samfundsmodellens grundsten i Danmark, bygger på økonomisk vækst. I denne sammenhæng anses BNP som værende højt og fortsat stigende i henhold til det årlige nationalregnskab fra Danmarks Statistik, hvorfor Danmark per definition anses som værende en rig nation. Men vi kan spørge os selv, hvad er det, som vi egentlig er rige på? Det fundamentale problem i en samfundsmodel, hvis fundament er økonomisk vækst, er, ifølge NOAH, at vi er ude af stand til at værdsætte og prioritere alle de aspekter af livet, der ikke kan opgøres i kroner og ører. Nok er vi rige på materielle ting, men samtidig er vore verdenshave snart tømt for fisk, hver femte dyreart i Danmark er ved at uddø, klimaet er bragt ud af balance og vi mennesker plages af overvægt, stress og en

række andre livsstilssygdomme (Ibid.: 11). Det er netop ikke “kun” miljøet, der lider under den dominerende vækstdiskurs, det gør vi mennesker i stigende grad også (Ibid.:14).

Følgende vil fortsat diskutere, hvorvidt den danske befolkning får mulighed for at fremme sundheden og livskvaliteten generelt, som ellers er påvirket af den dominerende vækstdiskurs.

12.1.3 Ansvarlig sundhed

Følgende afsnit vil inddrage synspunkter fra Flemming Konradsen, professor i global miljø sundhed samt Dan Wolf Meyrowitsch, forsker i epidemiologi. Begge vil bevirke til en diskussion af måden hvorpå regeringen arbejder med en silo tilgang i henhold til sundhedsfremmende indsatser. Til diskussionen inddrages eksempler fra Danmark, som alle indikerer, at processen med at fremme sundheden, generelt står i kontrast til en integreret tilgang af de to regimer; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling.

Danmarks sundhedssystem, og tillige mange andre offentlige sundhedssystemer i højindkomstlande, er baseret på et skattefinansieret system, som bygger på et ønske om en sundhedsdækning, der er indkomstuafhængig (Konradsen og Meyrowitsch, 2016: 98). Dette vedrører FN's verdensmål 3, der omhandler at fremme sundhed og trivsel for alle. Såfremt der ønskes at reducere ulighed i sundhed i en global sammenhæng, er det nødvendigt at indføre nogle tilpassede politikker, der skal indføres med hensyn til nationale omstændigheder (Ibid.: 108). Måden hvorpå vi i dansk kontekst blandt andet beskæftiger os med ulighed i sundhed er ved, at prioritere politikker, der effektivt reducerer forbruget og de langsigtede konsekvenser ved sundhedsskadelige produkter såsom tobak, alkohol samt usunde præfabrikerede fødevarer (Ibid.: 101). Hertil fremhæver Konradsen og Meyrowitsch, hvordan den danske sundhedsekspertise kan være bidragende til det globale sundhedsfelt (Ibid.: 109). Man kan argumentere for at Danmark, på baggrund af ekspertisen, har forudsætninger for at kunne bidrage til en integreret indsats, men fortsætter, på trods af dette, den siloopdelte tilgang i henhold til sundhedsfremmende strategier.

I regeringens handlingsplan fremføres det endvidere, hvorledes Danmark besidder en aktiv politik med en silo opdelt tilgang, for at informere omkring en sund livsstil med hensyn til kost, rygning, alkohol og fysisk aktivitet med henblik på at forebygge livsstilssygdomme

(KRAM-faktorerne) (Regeringen, 2017: 25). Regeringen trækker på en neoliberal sundhedsdiskurs og påpeger hermed, hvordan vi selv er herre over egen sundhed, hvilket vidner om deres governmentality tilgang. KRAM-faktorerne bevirker, at den enkelte får et ansvar for egen sundhed og evnen til at tilpasse sig de forskellige sundhedsparametre, hvilket fremhæves i citat følgende fra regeringens handlingsplan; *“Den personlige frihed og den enkeltes ansvar er kerneværdier i det danske samfund. Det enkelte menneske skal have frihed til at skabe et godt liv for sig selv og sine nærmeste”* (Regeringen, 2017: 16).

Grundet regeringens neoliberale tilgang, bliver individet i den danske befolkning, ledt i en retning som unægteligt har en indvirkning på deres handlinger. Som påpeget i diskursanalysen er det i denne sammenhæng til diskussion, i hvor stor en grad at individet i det hele taget kan og bør tage ansvar for egen sundhed og hvor stor en grad ansvaret skal ligge i de omkringliggende strukturer, herunder regeringen.

Ovenstående beretter om, at regeringen fortsat behandler målbare indikatorer som KRAM-faktorerne for at vurdere individets sundhedstilstand. Denne patogene sundhedstilgang udgør fortsat regeringens styrende politik, der søger at standardisere den danske befolkning. Fokus på målbare indikatorer taler ind i regeringens konkurrencediskurs, der atter bringes i spil. Vi kan, på baggrund af diskursanalysen, lede konkurrence tilbage til vækst, der er centreret om økonomisk vækst, hvilket, ifølge regeringen, kun kan ske gennem øget produktion. Følgende afsnit vil derfor fokusere på regeringens perspektiv på produktion, og derigennem diskutere det fælles ansvar i henhold til en ansvarlig produktion på national plan.

12.1.4 Ansvarlig produktion

Dette afsnit vil inddrage synsvinkler fra professor Michael Hauschild og professor Claus Stig Pedersen, som begge er eksperter på området omkring produktion og forbrug i national kontekst.

En del af FN's verdensmål indebærer, at sikre en opfyldelse af menneskers behov med en markant mindre belastning af miljø og ressourcer (Hauschild og Pedersen, 2016: 293). Dette er omfattende at sikre, idet mennesker først og fremmest har forskellige behov, hvis der tales udover de basale, herunder mad og drikke. Dog er det sikkert, at vi på sin vis må ændre

vores behov i forhold til, at sigte mod en mere bæredygtig tilgang af både forbrug af produkter og ligeledes måden hvorpå de er produceret i og med vi kan ikke forbruge os ud af overforbrug. Begge dele, både forbrug og produktion, skal være bæredygtige, men hvad er et bæredygtigt forbrug egentlig?

Vores forbrug har, helt grundlæggende, til formål at opfylde vores behov, hvilket får Hauschild og Pedersen til at trække på Brundtland-rapporten fra 1987. Det fremhæves her, hvordan bæredygtig udvikling fremstår som noget, der opfylder nuværende behov uden at bringe fremtidige generationers mulighed for at opfylde deres behov i fare (Ibid.: 293). En kritik af Brundtland-rapporten, lyder dog på, at den ikke taler om hvilket niveau af behov, der skal opfyldes nu og fremover ud over de basale behov, der sikre vores overlevelse. Der skelnes desuden ikke mellem nuværende og fremtidige behov, såfremt de er forskellige (Ibid. 293).

Hvilke udfordringer er der på nationalt såvel som globalt plan, ved at tænke på fremtidige behov? Gennem projektet har vi fastslået nødvendigheden ved, at vi tænker på længere sigt end her og nu, hvorfor vi er nødt til at tænke bæredygtig udvikling og sundhedsfremme sammen, for at sikre en fremtid for vores næste generationer.

På nuværende tidspunkt har Danmark et af verdens største miljømæssige aftryk per indbygger i forhold til forbrugs- og produktionsmønster. I så fald, at resten af jordens befolkning lever som os, ville det kræve 3,8 planeter at levere de nødvendige naturressourcer (Skyggerapporten, 2018: 24), hvilket gør at vi netop sætter spørgsmålstegn ved, hvorfor regeringen ikke fokuserer mere på overforbrug, og sætter flere ressourcer ind på dette område.

På flere områder forholder gennemsnitsdanskerens miljøbelastning sig langt over, hvad naturens grænser tillader, hvilket særligt skyldes vores livsstil, ressourceimport og energiforsyning (Hauschild og Pedersen, 2016.: 302). Dette leder til spørgsmålet omkring, hvad vi i Danmark kan gøre for Danmark.

Vi kan ihvertfald fastslå at vi er nødt til at handle, da det virker paradoksalt at regeringen fremhæver Danmark som værende så godt som i mål med verdensmålene, herunder et ansvarligt forbrug og produktion, når vi i virkeligheden er medvirkende til en høj miljøbelastning. Ved den kvantitative databehandling af figur 2; *Share of energy from*

renewable sources in the EU Member States, fra Eurostat, fastslås der gennem en analytisk tilgang, hvordan Regeringens udsagn om en “førerposition” ikke gør sig gældende når det kommer til EU-landenes forbrug af vedvarende energi. I forlængelse af dette medtages Steen Hildebrandts bemærkning til yderligere refleksion: “Den nuværende regering er i en næsten imponerende grad uansvarlig i forhold til verdensmålene” (Mandag morgen, 2017). Det vil derfor i høj grad kræve konkrete forbedringer i miljø effektiviteten af henholdsvis teknologi og produktion, hvis vi skal sikre et bæredygtigt fremtidigt forbrug og ligeledes sikre at vi arbejder mod en indfrielse af verdensmålene. Regeringens handlingsplan, taler for at produktion og forbrug konstant må udvides, hvorfor Danmark fortsat forøger produktion fra industrien set i figur 3; *Industriens energiforbrug, produktion og beskæftigelse*. I en øget produktion ligger der et voksende forbrug, men hvor godt er en både voksende produktion samt forbrug hvis disse ikke er bæredygtige?

Det kan blive en udfordring for Danmark at finde mere øko-effektive måder at tilfredsstille nationens behov (Ibid.: 302). Dette er dog et ud af flere nationale udfordringer, derfor kan miljø effektiviteten kan blive fortrængt eller udskudt med henblik på at imødekomme andre udfordringer, som kan stå øverst på regerings politiske dagsorden. For at integrere sundhedsfremme og bæredygtig udvikling bør regeringen søge til øko-effektive handlinger, der har økosystemet in mente, da mennesket, som tidligere fastslået, ikke kan ses som uafhængig af miljøet og omvendt.

Dette leder os videre til en diskussion om menneskets betydning som en verdensborger, der aktivt tager del i indfrielsen af verdensmålene.

12.2 Peter Kemp - Verdensborgeren

Filosof og teolog Peter Kemp anvender begrebet ‘*verdensborgeren*’, som vil medvirke i følgende diskussionsafsnit hvor vi har til hensigt, at føre en diskussion over, hvorledes den enkelte borger bliver udfordret i at tænke de to regimer, sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, integreret.

En verdensborger betegner det menneske, der i vores tid forsøger at gøre op med nutidens store globale problematikker, og dermed har til hensigt at bidrage til relevante og aktuelle løsninger, der kan hjælpe hele menneskeheden (Kemp, 2005: 13). Ligeledes trækker Steen Hildebrandt på samme begreb og betydning af verdensborgeren og anfører i denne sammenhæng, hvordan en verdensborger er et individ, der bidrager til at holde kloden oppe, samt tager nutidens store brændende globale udfordringer op, for at kunne bidrage til løsninger, der kan være til gavn for hele menneskeheden (Hildebrandt, 2014: 272). Kemp beskriver verdensborgeren som et menneske, der forstår sig selv som borger i to samfund, herunder det nationale samfund, hvor mennesket er født ind i og det universelle, som mennesket tilhører alene af den grund, at det tilhører menneskeheden. Endvidere beskriver Kemp, at dette kun er gældende, såfremt man antager, at det medfører forpligtelser at være en verdensborger, ligesom det også medfører forpligtelser at være en statsborger (Kemp, 2005: 45).

At være en verdensborger såvel som statsborger medfører at vi tager vare samt ansvar for FN's verdensmål. Dette er ligeledes hvad WHO hentyder til, med deres guide til national implementering af Shanghai deklARATIONEN og endvidere hvad regeringen refererer til med deres brug af "vi" i handlingsplanen. Regeringen ønsker derfor ligeledes at handle som en samlet national enhed, der sammen har et fælles ansvar, hvilket kan synes at stå i opposition til projektets analytiske afsnit, hvori der belyses hvordan regeringen netop fralægger sig ansvaret for implementeringen af verdensmålene ved at gøre brug af "vi". Det er derfor til diskussion hvorvidt regeringen rent faktisk fralægger sig et ansvar eller om de egentlig søger mod et fælles ansvar?

FN understøtter tanken om et fælles ansvar, hvor der er brug for både medlemslandenes regeringer, samt deres respektive borgeres hjælp, da de ikke selvstændigt kan indfri disse mål. FN fungerer som afsenderen af verdensmålene, men de er ikke selv i stand til at kunne realisere disse mål alene, da de ikke udgøre den udøvende magt. Verdensmålene lægger op til at alle derfor besidder et medansvar, for den helhed, som det enkelte individ selv er en del af – dét er en verdensborger. En verdensborger bliver derfor også et individ, der formår at tænke sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i samme kontekst, for uden denne tænkning er vi ikke i stand til at tage del i arbejdet mod verdensmålene. Så spørgsmålet er, hvad mulighederne er for, at kunne integrere denne tænkning i et hverdagsperspektiv.

Hildebrandt fremhæver en interessant refleksion, i forbindelse med at integrere både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i samme tænkning, der bunder i, at FN's 17 verdensmål bør skabe et nyt fællesskab i den danske grundskole (Hildebrandt, 2014: 272). Han tillægger i dette verdensmålene et pædagogisk perspektiv, og argumenterer for at en ny skolelovgivning bør integrere forståelsen for at de to regimer, skal medtages i pensum. Dette vil givetvis øge nationens muligheder som verdensborgere, og vi vil derigennem blive i bedre stand til, at indgå i et fælles globalt ansvar, der tager vare for vores fremtidige generationer. På trods af, at tidligere tiders samfund ikke behøvede begrebet bæredygtig udvikling for at udtrykke et ansvarligt forhold til fremtiden og vi siden da har opdaget, at menneskelig indgriben kan være katastrofal for opretholdelsen af naturen (Kemp, 2005: 83), er det til diskussion om hvorvidt vi stadig mangler viden.

FN's verdens mål nr. 12 kan understøtte Hildebrandts argumentation og refleksion over en ny skolelovgivning der skal føre til en bedre viden, ved at udforme et delmål som følgende; *“Inden 2030 skal det sikres, at mennesker alle steder, har den relevante information og viden om bæredygtig udvikling og livsstil i harmoni med naturen”* (verdensmaalene.dk).

Der kan ligge et dilemma i, at bæredygtig udvikling er blevet et problem langt før vi som samfund og befolkning var parate til det, for hvordan er det muligt at agere som en verdensborger uden man besidder en stor nok samt den rette viden, såfremt vi først får den tillagt i år 2030? Er det først på dette tidspunkt, at vi rent faktisk bliver i stand til at forstå tænkningen af både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling? Dette spørgsmål lader vi stå åbent til diskussion, for at yderligere tydeliggøre en undren over, hvordan det er muligt at handle på baggrund af en ikke fyldestgørende viden.

12.3 Bæredygtig omstilling gennem transition

Regeringen søger gennem handlingsplanen at skabe en helhedsorienteret tilgang de 17 Verdensmål, men som belyst kræver det langt mere radikale ændringer i tilgangen og måden hvorpå regeringen har deres politiske fokus. Hvis regimerne; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling skal udgøre et større og integreret fokus, må der i højere grad lægges

vægt på en ændring af de eksisterende sociotekniske systemer. Sociotekniske systemer omfatter her et system, der varetager et samfundsmæssig funktion (Holm et al., 2014: 13).

Regeringens handlingsplan indikerer at et brud med vækstparadigmet ikke vil komme fra de magthavende selv, hvorfor et grundlæggende skift måske i højere grad vil ske gennem en “bottom-up”-præget tilgang og dermed komme fra borgerne selv (Ibid.: 58).

På baggrund af ovenstående vil vi i følgende afsnit inddrage begreber fra transitionsteorien, der netop omhandler omstillingskrav i eksisterende sociotekniske systemer. Anders Branth Pedersen, seniorforsker ved institut for miljøvidenskab og Helle Ørsted Nielsen, professor indenfor miljøpolitisk analyse, vil sammen med Jesper Holm, der forsker i sundhedsfremme, miljøinnovationer og bæredygtig omstilling, danne baggrund for vores teoretiske forståelse af transitionsteorien.

Første del af følgende afsnit vil udgøre en teoretisk gennemgang af Transitionsteorien, da forståelsen heraf er essentiel for at den videre behandling i henhold, der vil udgøre afsnittets anden del.

12.3.1 Del 1: Transitionsteorien

Det manglende engagement i de sociotekniske systemer, som vi ser i regeringens handlingsplan, har i senere tid fået øget opmærksomhed af systemteoretikere, der opererer inden for transition. De påpeger at nyere miljøpolitiske udfordringer, som bæredygtighed og klimaforandringer repræsenterer og udgør en vis kompleksitet. Det vil derfor kræve langt mere omfattende forandring end blot udvikling af enkeltstående nye teknologier, eksempelvis inden for et enkelt socioteknisk system, som energisektoren, at udbedre disse udfordringer.

Et samfund som det danske, der sigter mod at blive uafhængig af fossile brændstoffer, fordrer forandringer på systemniveau. Dette bør blandt andet inkludere ændringer i markedssystemer, forbrugsmønstre samt infrastruktur. En sådan omstilling svarer til et skift fra ét socioteknisk system til et andet (Nielsen og Pedersen, 2013: 327), hvorfor vi i følgende vil gennemgå de forskellige processer i transitionsteorien, og derigennem diskutere hvordan en omstilling af regimerne; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, kan forekomme.

Transitionsteorien opererer med tre dimensioner for sociotekniske systemer; niche, regime og landskaber, hvor landskabsniveauet udgør en kontekst for regimer og nicher. Det sociotekniske landskab bliver ofte påvirket af udefrakommende faktorer, der stadfæster sig i et regime hvor der derefter sker et regimeskifte (Holm et al., 2014: 43). Dette kan eksempelvis være konkrete lovændringer i EU, der ændrer Danmarks politikker. Det sociotekniske regime udgør det herskende regime, der eksempelvis kan udspilles af en herskende politik, der er relativ stabil, og derfor repræsenterer en sporafhængighed, der trækker på “business as usual”-tilgangen, hvorfor praksis reproduceres.

En niche udgør et afgrænset domæne, hvor nye teknologier kan udvikles og afprøves. Nichen består af et netværk af aktører, der både omfatter producenter og forbrugere, der ønsker en omstilling til eksempelvis sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, og som er villige til at udgøre pionerer i videreudviklingen af teknologi og praksis (Nielsen og Pedersen, 2013: 328). Gennem disse sub miljøer, kan tiltag blomstre og influere hvordan de sociotekniske systemer kan ændres (Holm et al., 2014: 44). En afgørende forudsætning for at en regimetransition kan finde sted er, at der med tiden opstår forandringer i det dominerende sociotekniske system. Dette kan eksempelvis udgøres ved at flere og flere forskningsresultater, peger på at klodens ressourcer bliver opbrugt hurtigere, hvilket gradvist er med til at skabe sprækker i regimets subsystemer. Dette anses i teorien som et “window of opportunity” (Nielsen og Pedersen, 2013: 328). Disse miljømæssige forandringer kan netop bevirke til, at der skabes åbninger for en niches gennembrud. Den stigende opmærksomhed på klimaforandringer i den politiske agenda, har jævnfør ovenstående, været med til skabe et pres på eksempelvis at nytænke det dominerende energisystem, der er baseret på fossile brændstoffer. I omstilling af sociotekniske systemer, fokuserer man, ifølge Holm, dog ofte for snævert på de teknologiske eller markedsmæssige elementer i systemet, hvilket kan føre til en forsimplet forståelse og vurdering af mulighederne for omstilling. Til trods for at den politiske interesse for feltet er steget, tenderer politikere til at fastholde og underbygge de løsninger og teknologier, som historisk set har været dominerende inden for de allerede etablerede regimer (Holm et al., 2014: 44).

I denne sammenhæng ser vi det væsentlig at diskutere hvilke elementer fra WHO’s guide til implementeringen af de 17 verdensmål, der har haft betydning for regeringens udformning af handlingsplanen. Og i forlængelse heraf, særligt fokuserer på hvilke dele, der er gået tabt

i denne udformning, da vi på baggrund af analysen fortsat ser et behov for ændringer i de sociotekniske systemer.

12.3.2 Del 2: Transformation eller reproduktion?

Vi ser grundlæggende to forskellige tilgange i de behandlede policy dokumenter i henhold til implementeringen af verdensmålene. WHO understreger gennem hele dokumentet behovet for at integrere én fælles tankegang, der går på tværs af sektorer i arbejdet med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling;

“Promoting Health [...] describes policy orientations and approaches that can unlock the transformative potential of health promotion for sustainable development” (WHO, 2017: 5) [...] Transformative policies require governance [...] commits to integrated approaches [...] break down entrenched silos [...] enhances coordination across sectors and specializations [...] between organizations; and [...] aims for broader and more meaningful multi-stakeholder engagement.” (Ibid.: 11).

Dette vidner om at WHO søger at ændre tilgangen i FN landenes nuværende måde at udforme politikker og tiltag for sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. De ønsker i høj grad at ændre og transformere de eksisterende sociotekniske systemer.

Regeringens tilslutning til denne tilgang, er ikke nær så fremtrædende, og flere steder i dokumentet benytter de ligefrem vendinger, der fratager nødvendigheden for en decideret transformation;

*“Lovforslag og andre tiltag, som forelægges til Folketingets beslutning, samt planer og programmer udarbejdet af regeringen vil blive vurderet i forhold til verdensmålene, **i relevant omfang** og såfremt konsekvenserne af disse forhold er væsentlige [...] Afvejningen af de enkelte hensyn er politisk, og vil blandt andet afhænge af de specifikke forslag og politikker (Regeringen, 2017: 11)”.*

Ovenstående formulering indikerer at regeringen implicit tager ansvar for at arbejde transformativt, men at planlægningen vil vurderes “i relevant omfang”. Dette kan

eksempelvis resultere i, at regeringen risikerer at overse potentielle integrerede tilgange, da de blot vælger dem til “efter behov”. Hele intentionen i WHO’s policy dokument synes derfor at gå tabt i regeringens egen udformning, da regeringen i højere grad reproducerer det eksisterende dominerende politiske regime, der opererer indenfor den siloopdelte tilgang. Ud fra regeringens handlingsplan må den tilgang verdensmålene tilstræber, siges at udgøre et uudforsket nichefelt inden for de politiske strategier, vi har behandlet i analysen. Det der i særdeleshed mangler fra regeringen, er konkrete målsætninger, der omfatter konkrete eksperimenter, der kan indgå i konkrete etableringer af nye miljøvenlige alternativer. Nicher udgør netop platforme for eksperimenter og læring (Nielsen og Pedersen, 2013: 329), hvorfor regeringens politiske strategier i handlingsplanen, i højere grad end nu, bør understøtte disse sociotekniske eksperimenter. Regeringens strategier burde blandt indeholde valg af teknologier, der udgør potentielle bæredygtige samt sundhedsfremmende alternativer til de eksisterende, dominerende teknologier og koordinerede strategiske tiltag (Nielsen og Pedersen, 2013: 329).

Den politiske udfordring, vi belyser i projektets problemfelt, bør i højere grad ses som en katalysator, fra regeringens side, til at fremme strukturelle ændringer, netop i lyset af disse “window of opportunities” (Holm et al., 2014: 39). Dette kan resultere i et politisk-ideologisk skift, hvilket på sigt kan transformere den silo-opdelte tilgang regeringen gennem handlingsplanen fastholder.

For at diskutere dette nærmere, er det væsentligt igen at udlægge de styringsformer, der udspiller sig i regeringens handlingsplanen. Tilgangen til disse styringsformer udgør netop en væsentlig faktor i transformationen af sociotekniske systemer, med henblik på en integrativ tilgang til regimerne; sundhedsfremme og bæredygtig udvikling.

12.4 Hvem har ansvaret?

Følgende afsnit omhandler ansvarsfordelingen i henhold til projektets problemfeltet og vi vil hertil diskutere måden hvorpå regeringen prøver at integrere en fælles forståelse af sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Vi vil til dette uddybe Foucaults begreber biomagt og governmentality, vi tidligere har behandlet i diskursanalysens tredje dimension, og ydermere hente inspiration fra governance begrebet. Governance har til ambition at skabe

tværsektorielle omstillingsprocesser, hvor politiske strategier transformeres fra en silo opdelt tilgang til en integreret tilgang på tværs af sektorer (Holm et al., 2014: 63).

På baggrund af handlingsplanen overlader regeringen den danske befolkning med en forståelse af, at Danmark arbejder integreret i henhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling; *“Vi skal fortsat forebygge og begrænse forureningen med stoffer, der er skadelige for menneskers helbred og trivsel”* (Regeringen, 2017: 17).

Dette bevirker, at den enkelte borger ikke får inkorporeret en tilstrækkelig forståelse for sammenhængen af de to regimer. Men hvis borgeren ikke medtænker miljøet, herunder bæredygtig udvikling, på længere sigt, kan det være med til at skabe en uhensigtsmæssig miljødiskurs, hvilket, ifølge vores analyse, vil skade den enkeltes sundhed.

Biomagten kan i denne forbindelse være med til at starte en politisk grobund for hvordan man gennem sundhedspolitik, kan påvirke det enkelte individ til at opnå en forståelse af en sammenhæng mellem regimerne. Der vil i denne forbindelse være tale om governmentality, der gennem strategier, leder den enkelte borger i en bestemt retning. Regeringens reproduktion af den silo opdelt tilgang, udfordrer de danske borgere, i at medtænke en integreret tilgang, der gavner miljø såvel som egen sundhed.

Det er, som tidligere påpeget, nødvendigt at der i alle politiske strategier bliver lagt vægt på tværsektorielt samarbejde i stedet for sporadisk koordinering via enkeltprojekter for at handle på de sociale determinanter for sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Dette tillader at governance tilgangen kan være med til at tænke både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling ind i alle politikker, der henfører til en Health in All Policies (HiAP), som er WHO's primære tilgang til en succesfuld implementering af verdensmålene (WHO, 2017: 25).

På baggrund af diskursanalysen, indtager WHO en biopolitisk magtposition, da de, gennem Promoting Health, har til formål, at udforme en guide, der danner rammer for at FN's medlemslande medregner HiAP. Dette burde resultere i at de siddende regeringer medtager en tværsektoriel governance tilgang i alle deres politiske strategier. I dansk kontekst betragtes governmentality dog, som den udøvende styringsform mellem den danske regering og den danske befolkning. Indtager regeringen derimod en governance tilgang, ser vi muligheder for at dette kan være med til at bygge bro mellem sundhedsfremme og

bæredygtig udvikling. Før at regeringen kan indtage denne position, må de ændre deres tilgang fra at være et siloopdelt, til at blive et helhedsorienteret organ.

På baggrund af ovenstående, vurderer vi i projektet, at de dominerende diskurser i regeringens handlingsplan derfor kan transformeres gennem governance. I denne omstilling bør borgeren anerkendes som ligeværdig i tilblivelsen af et nyt regime, vi i projektet vil betegne som; bæredygtig sundhedsfremme. Denne omstilling kan, på baggrund af transformationsteorien, udspringe som niche. En koordineret indsats på nationalt plan, kan gennem governance igangsætte denne omstilling, hvor nichen omkring bæredygtig sundhedsfremme kan vokse og etablere sig som regime. Vi vil i projektet argumentere for, at det integrerede regime, der rummer sundhedsfremme og bæredygtig udvikling på lige fod, vil medvirke til, at fremme forståelsen af, at vi som mennesker udgør en del af økosystemet.

13. Konklusion

Projektets problemformulering er følgende:

- Hvordan kommunikeres *sundhedsfremme* og *bæredygtig udvikling* i den diskursive praksis, der gør sig gældende i *regeringens Handlingsplan for FN's Verdensmål* og *WHO's Promoting Health*, og hvorvidt skabes der udfordringer i forhold til at tænke de to regimer integrativt?

Vi kan ud fra projektets analyse konkludere, at vi i Danmark er medvirkende til et overforbrug af klodens ressourcer. Såfremt vi ikke arbejder mod en mere bæredygtig fremtid, vil vores levevilkår ændres radikalt til sammenligning med de nuværende forhold. Vi udleder derfor, på baggrund af projektets udvalgte policy dokumenter, at det, uden en ambitiøs politik til at imødekomme disse udfordringer, vil påvirke vores sundhed. Gør vi skade på planeten, skader vi ligeledes de vilkår, som danner forudsætninger for, at leve et liv i balance med Jorden. Sundhedsfremme for kloden er sundhedsfremme for individet.

WHO's policy dokument *Promoting Health* tilstræber at udarbejde en fællesbetegnelse der, trods en overvægt af sundhedsfremme diskursen, søger at skabe en transformation til

integreret tilgang til både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Regeringens handlingsplan anvender dog et mere snævert syn, i og med, at de reproducerer en siloopdelt tilgang til de to regimer. Regeringen må derfor gøre op med de dominerende diskurser, der fordrer til reproduktion frem for transformation og dermed ikke medtænker en helhedsorienteret integrativ tilgang.

Som belyst i analysen, eksisterer dominerende diskurser, som indlejres i både WHO's Promoting Health og regeringens handlingsplan, hvilket tager udgangspunkt i determinanterne miljø, økonomi og samfund. På baggrund af Ilona Kickbusch's model; *Public Health and Sustainable Development*, kan vi konkludere, at begge policy dokumenter er inspireret af en stræben efter, at skabe sundhedsfremmende samt bæredygtige samfund, hvorved en synergi mellem de tre determinanter, skal samarbejde i tilblivelsen af disse. I Promoting Health præsenterer WHO konkrete eksempler på integrerede indsatser. I kontrast til dette, kan vi konkludere at regeringen fremhæver en handlingsplan, uden konkrete forslag til handling eller politiske indsatser, hvorfor det bliver en national problematik at imødekomme 2030-agendaen.

Med henblik på projektets kritiske diskursanalyse kan vi konkludere, at verdensmålene bør udgøre et centralt omdrejningspunkt, når det gælder politiske kontekster og ligeledes have øje for implementeringen af en mere integrativ tænkning af de to regimer. Hvis ikke, må menneskeheden forestille, samt forberede sig på fremtidige globale komplikationer, såfremt vi fortrænger vigtigheden af regimernes integrering og derfor ikke formår at implementere verdensmålene.

Med regeringens handlingsplan som bevæggrund kan vi endvidere udlede, at der i national kontekst fokuseres på allerede vellykkede områder, og at regeringen generelt trækker på en dominerende konkurrence- samt vækstdiskurs, frem for at opfordre til en integrativ tænkning, på områder hvor vi endnu ikke er i mål. Regeringens handlingsplan tager udgangspunkt i, at et vækstsamfund medfører et godt grundlag for, at kunne implementere verdensmålene. For at indfri verdensmålene, kræver det, at der sker et skift i det politiske fokus, hvorfor det derfor er nødvendigt at regeringen bevæger sig væk fra den dominerende økonomiske vækstdiskurs.

Vi kan ydermere konkludere at en governance tilgang vil kunne fremme en transformation af diskurserne for at integrere sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. På baggrund af dette projekt udleder vi en nødvendighed for, at den danske regering, samt de globale samfund indtænker sundhedsfremme såvel som bæredygtig udvikling i alle politiske indsatser, idet vi konkluderer, at disse bør integreres i hinanden.

Vi kan afslutningsvist konkludere, at dette bør være tanken, når politikker om bæredygtig sundhedsfremme behandles i et fremtidigt aspekt.

14. Validitetsbetragtninger

I projektet er dette afsnit, omhandlende validitetsbetragtninger, medtaget for at vurdere kvaliteten af projektets undersøgelse samt undersøgelsesresultater og herunder om disse er troværdige. Valget af afsnittets placering har været truffet fra projektets begyndelse, idet hensigten har været, at have et konkret fokus på troværdigheden gennem alle projektets afsnit. Herunder også projektets konklusion, for afslutningsvis at kunne vurdere hele projektets undersøgelse i en sammenhæng.

Når man beskæftiger sig med spørgsmålet om validitet og reliabilitet af en undersøgelse, er det af nogle kvalitative forskeres opfattelse, at det skal afvises for at undgå en hæmmelse af både kreativ og frigørende kvalitativ forskning (Kvale og Brinkmann, 2015: 317). I dette projekt har vi dog taget en beslutning om, at diskutere projektets resultater med fokus på begreberne; *validitet* og *reliabilitet*. Dette er medtaget, da vi ikke blot har haft et ønske om at forholde os kritisk til vores empiri, men ligeledes har haft et ønske om at forholde os kritisk til vores egen tilgang.

Reliabilitet omhandler konsistensen og troværdigheden af projektets resultater og indebærer en vurdering af, hvorvidt andre forskere kan reproducere de samme resultater. *Validitet* henviser i stedet til sandheden, rigtigheden og styrken af et udsagn samt om projektet undersøger det, som det har til hensigt at undersøge (Ibid.: 318). Overordnet kan man dermed slutte, at både reliabilitet og validitet er baseret på en overensstemmelse mellem projektets problemstilling, empiri og data samt projektets resultater. For at sikre denne

overensstemmelse, er det væsentligt at fremhæve, hvordan der i projektet er blevet arbejdet med problemformuleringen som udgangspunkt og ligeledes med arbejdsspørgsmål som sikkerhedsnet for at kunne afdække problematikken på bedst mulig vis. Arbejdsspørgsmålene har i projektets diskursanalyse hjulpet til at overholde den vigtige overensstemmelse mellem vores problemformulering og analyseresultater.

Afsenderne af vores udvalgte policy dokumenter er WHO (2017) samt den danske regering (2017). Der kan i denne sammenhæng føres et argument for, at projektets troværdighed bliver styrket ved at inddrage policy dokumenter til at foretage en diskursanalyse. Begge afsendere har en hævet status, da de omfatter politiske organisationer. WHO's anbefalinger til national implementering af Shanghai deklARATIONEN og implicit verdensmålene, danner rammerne for, hvordan diskursanalysen bliver ført fra en international kontekst til en national kontekst. Analysen fremstår derfor mere pålidelig, når der i projektet behandles en global problematik på nationalt plan. Endvidere sammenholder vi dokumenter, der begge er udgivet i samme år, hvorfor udfordringerne har været på samme stadie. Dette har bevirket til, at de udsagn vi har sammenholdt i analysen, har været mere reelle.

Det kan ydermere fremhæves i vores validitetsbetragtninger, at WHO's policy dokument Promotion Health er medtaget på originalsproget engelsk, hvorfor der i diskursanalysen er foretaget oversættelser, med henblik på at bevare den oprindelige mening.

Vi ønsker med projektet, at skabe en mere sikker viden idet vi anvender metoden mixed methods. Denne metodetilgang indebærer både kvalitative og kvantitative data, hvorfor en anvendelse af begge kan bidrage til at supplere hinandens mangler. I projektet har vores kvantitative data været med til at styrke væsentlige nedslagspunkter fra regeringens handlingsplan for FN's verdensmål.

Fairclough's metodetilgang, og ligeledes teori, bidrager med den kvalitative del og er inden for den kritisk diskursanalytiske retning, den mest udviklede til forskning i henholdsvis kommunikationen, kultur og samfund. På baggrund af dette har vi valgt at inddrage ham i projektets kritiske diskursanalyse, med det i mente, at der findes et utal af andre tilgange til diskursanalysen. Fairclough's tilgang er medtaget i projektet, grundet hans filosofiske

præmisser, metodologiske retningslinjer samt specifikke teknikker (Jørgensen og Phillips, 1999: 72), som vi fandt håndgribelige i vores sproganalytiske tilgang.

I forbindelse med den kvantitative del, har vi inddraget statistik fra Energistyrelsen. Energistyrelsen er underlagt flere internationale parametre, som skal være opfyldt for, at kunne skabe en ensartet afrapportering landene mellem (Energistyrelsen.dk). Vi betragter figur 1 som en valid illustration af energiforbruget fordelt på energivare. Dog er vi opmærksomme på, at el og fjernvarme kan give anledning til forvirring, eftersom disse to energivarer bliver produceret af andre ressourcer, heriblandt olie og vindkraft (Energistatistik, 2016). Grundet dette kunne mængden af den vedvarende energi, i realiteten have været større. Dog er dette uvist, hvorfor vi i analysen udleder, at den danske nation har et større forbrug af fossile brændstoffer frem for vedvarende energi. Dette resulterer ydermere til, at vi, på baggrund af figuren, kan problematisere den danske regerings imødekommelse af FN's verdensmål inden år 2030.

Vi har i figur 2 valgt, at udtage statistik fra Eurostat, som er en upartisk organisation, hvis formål er at sammenligne europæiske landes statistiske materiale på tværs af sektorer. Dette øger validiteten, da de ikke besidder en politisk agenda. Figur 2 viser, at Danmarks nordiske naboer placerer sig bedre end os i forhold til vedvarende energi. Det er dog væsentligt, at have for øje at Danmark ikke har samme betingelser som Sverige. Sverige besidder gode vilkår gennem vandkraften, da de geografisk har gode betingelser for vandkraft (Energistyrelsen.dk).

Dataen fra figur 2 er fra år 2017. Dette er samme år, som regeringens handlingsplan er udgivet, og dette styrker derfor validiteten, idet vi sammenholder dokument og graf fra samme periode.

De sidste to statistiske illustrationer, herunder figur 3 og figur 4, er hentet fra Danmarks statistik. Danmarks statistik er den myndighed i Danmark, der har til formål at indsamle, bearbejde samt offentliggøre data om det danske samfund. Denne institution er ligeledes upartisk og har ikke til formål at be- eller afkræfte, hvorvidt Danmark kan fremstå bedre i et eventuelt internationalt perspektiv (dst.dk). Derfor antager vi, Danmark Statistik, som værende en valid kilde uden politisk agenda.

15. Referenceliste

15.1 Litteratur

- Almlund, Pernille og Holm, Jesper: *Post Rio and Ottawa Policy - Communication for Deliberation*, in Journal of Transdisciplinary Environmental Studies Volume 15, no 2, 2015, side 19-35.
- Andersen, Pernille Tanggaard og Timm, Helle.: *Sundhedssociologi: En grundbog* - 1. udgave, 2. oplag, Hans Reitzels Forlag 2010, side 32-39.
- Andersen, Søren Kaj: *Konkurrencestaten og den kritikere*, 1. udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2017 side 11-25.
- Bjerg, Ole: *Metoder og erkendelsesteori*. Vallgård, Signild og Lene Koch: I: *Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab*. 4. udg. Munksgaard Danmark, 2011. side 42-43.
- Bom, Anne Klara: *Diskursanalytisk metode* - 1. udgave. Samfundslitteratur, i serien "kort og præcist om medier og kommunikation", 2015.
- Buch-Hansen, Hubert og Nielsen, Peter: *Kritisk realisme*, i Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring, Juul, Søren og Pedersen, Kirsten Bransholm (red.): 1. udgave, 3. oplag, Hans Reitzels Forlag, 2012
- Department of Environment, land, water and planning: *Planning a green-blue city, a how-to guide for planning urban greening and enhanced stormwater management in Victoria*, 2017.

- Dybbroe, Betina, Land, Birgit og Nielsen, Steen Baagøe: *Sundhedsfremme – et kritisk perspektiv*, 1. udgave 2012, side 7-24.
- Ejrnæs, Anders: *Sekundære data i komparative og tidsserieundersøgelser*, i *Metoder i samfundsvidenskaberne, Samfundslitteraturen*, af Kristensen, Catharina Juul og Hussain, M. Azhar, 1. udgave, 3. oplag, Samfundslitteratur, 2017.
- Eldrup, Anders og Mathiesen, Brian Vad: *Bæredygtig energi*, i *Bæredygtig Global udvikling - FN's 17 Verdensmål*, Steen Hildebrandt (red.), 1. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2016.
- Hildebrandt, Steen: *Vækst og bæredygtighed*, 1. udgave, 1. oplag 2014, Libris Media A/S, side 9-14, 285-288.
- Holm, Jesper, Stauning, Inger og Søndergaard, Bent: *Transitionsteori – bæredygtig omstilling af sociotekniske systemer*, i *Bæredygtig omstilling i bolig og byggeri*, 1. udgave, 1. oplag, 2014.
- Holten-Andersen, John, Christensen, Toke Haunstrup, Hansen, Steffen Foss og Holten-Andersen, Kristine Cecilie: *Modvækst opgør med et dogme*, NOAH Modvækst og Forlaget Hovedland, 2011.
- Jensen, Elisabeth Halskov, Fairclough, Norman: *Kritisk diskursanalyse – en tekstsamling*, 1. udgave, 5. oplag, Hans Reitzels Forlag, København, 2008.
- Jensen, Mads Dagnis og Kvist, Jon: *Hvordan laver man en stærk analysestrategi?*, *Metoder i samfundsvidenskaberne*, 1. udgave, 3. oplag, Samfundslitteraturen 2017, side 39-55.

- Jespersen, Jesper: *Anstændige jobs og økonomisk vækst*, i Bæredygtig Global udvikling - FN's 17 Verdensmål, Steen Hildebrandt (red.), 1. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2016.
- Juul, Søren. og Pedersen, Kirsten Bransholm (red.): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring*, 1. udgave, 3. oplag, Hans Reitzels Forlag, 2012
- Jæger, Birgit: *Mixed Methods*, i Metoder i samfundsvidenskaberne, Samfundslitteraturen, af Kristensen, Catharina Juul og Hussain, M. Azhar, 1. udgave, 3. oplag, Samfundslitteratur, 2017 side 301-316.
- Jørgensen, Marianne Winther og Phillips, Louise: *Diskursanalyse som teori og metode* - 1. udgave. Roskilde Universitetsforlag, Samfundslitteratur, 1999.
- Kamper-Jørgensen, Finn, Almind, Gert og Jensen, Bjarne Bruun (red.): *Forebyggende sundhedsarbejde*, 5. udg., 2009, side 127-142.
- Kjærgård, Bente, Land, Birgit og Pedersen, Kirsten Bransholm: *Health and Sustainability*, i Health Promotion International, Volume 29, Issue 3, 2013
- Kristensen, Catharina Juul og Hussain, M. Azhar: *Samfundsvidenskabelige metoder, hvad er det?*, Metoder i samfundsvidenskaberne, 1. udgave, 3. oplag, Samfundslitteratur, 2017, side 13-22.
- Kristensen, Jens Erik: *Forebyggelse og sundhedsfremme i vidensamfundet: Om grænser for evidensbaseret forebyggelse*, i Sundhedsstyrelsen - Viden og evidens i forebyggelsen, 2004, side 30-38.
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend: *Det kvalitative interview som håndværk*, Hans Reitzels Forlag, København, 3. udgave, 2015, side 259-260, 317-318.

- Liveng, Anne: *Sundhedsfremme som livslang og 'livsbred' læreproces*, i Dybbroe, Betina, Land, Birgit og Nielsen, Steen Baagøe (red.), *Sundhedsfremme - et kritisk perspektiv*, 2012, side 83-95.
- Lynggaard, Kenneth: *Dokumentanalyse, Kvalitative metoder - en grundbog*, Brinkmann, Svend og Tanggaard, Lene, 2. udgave, 1. oplag, Hans Reitzels Forlag, 2015, side 153-167
- Nielsen, Helle Ørsted og Pedersen, Anders Branth: *Hvordan kan staten fremme innovation, der fører til bæredygtige energisystemer?*, *Politica*, 45. årgang, nr. 3, 2013.
- Rank, Jette, og Holm, Jesper: *Miljø- og sundhedsviden – hverdagslivets udfordringer*, i *Sundhedsfremme – et kritisk perspektiv*, 1. udgave 2012, side 96-106.
- Regeringen: *Handlingsplan for FN's verdensmål - Danmarks opfølgning på FN's verdensmål for bæredygtig udvikling*, 2017.
- World Health Organization (WHO): *Promoting health: Guide to national implementation of the Shanghai Declaration*. Geneva: (WHO/NMH/PND/18.2). Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO, 2017.
- Zwetsloot, Gerard. og Bos, Ellen: *Design for Sustainable Development, Environmental Management and Safety and Health*, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 1998.

15.2 Websider

- Brinkmann, Svend: *Brinkmanns briks: Det gode liv er bæredygtigt*, 06.03.2019.
<https://www.dr.dk/radio/p1/brinkmanns-briks/brinkmanns-brik> (Lokaliseret 29.03.2019)
- Brundtlandrapporten: Vores fælles fremtid 1987
<https://dac.dk/wp-content/uploads/2017/10/Brundtland-rapporten.pdf>
- Concito - Klimaperspektiver, 2018
https://concito.dk/files/dokumenter/artikler/klimaperspektiver_2018_endelig_0.pdf
(Lokaliseret 17.05.2019)
- Danmarks Naturfredningsforening - Industri, 2019
<https://www.dn.dk/vi-arbejder-for/baeredygtighed/industri/> (Lokaliseret 18.05.2019)
- Danmarks Statistik - Om Danmarks Statistik
<https://www.dst.dk/da/OmDS> (Lokaliseret 21.05.2019)
- Danmarks Statistik - Befolkning og befolkningsfremskrivning, 2019
<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-valg/befolkning-og-befolkningsfremskrivning> (Lokaliseret 18.05.2019)
- Danmarks Statistik - Erhvervenes energiforbrug (Industrien), 2016
<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=24318> (Lokaliseret 17.05.2019)
- Danmarks Statistik - Forsyningsbalance, bruttonationalprodukt (BNP), økonomisk vækst, beskæftigelse mv., 2018
<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/nationalregnskab-og-offentlige-finanser/aarligt-nationalregnskab/aarligt-nationalregnskab-hele-oekonomien> (Lokaliseret 17.05.2019)

- DR - Kritik af olieboringerne
[https://www.dr.dk/nyheder/politik/kritik-af-olieboringer-i-nordsoeen-regeringen-smi-nker-sig-groen](https://www.dr.dk/nyheder/politik/kritik-af-olieboringer-i-nordsoeen-regeringen-smi-<u>nker-sig-groen</u>) (Lokaliseret 17.05.2019)
- DR - Opvarmningen af verdenshavene bliver mere og mere ekstrem
[https://www.dr.dk/nyheder/viden/klima/opvarmningen-af-verdenshavene-bliver-mer-e-og-mere-ekstrem](https://www.dr.dk/nyheder/viden/klima/opvarmningen-af-verdenshavene-bliver-mer-<u>e-og-mere-ekstrem</u>) (Lokaliseret 21.05.2019)
- Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet
<https://efkm.dk/klima-og-vejrlimaindsatsen-i-danmark/> (Lokaliseret 20.05.2019)
- Energistyrelsen - Om Energistyrelsen
<https://ens.dk/om-os> (Lokaliseret 17.05.2019)
- Energistyrelsen - Danmarks klimarapporteringer til FN og EU
[https://ens.dk/ansvarsomraader/energi-klimapolitik/danmarks-klimarapporteringer-til-fn-og-eu](https://ens.dk/ansvarsomraader/energi-klimapolitik/danmarks-klimarapporteringer-til-<u>fn-og-eu</u>) (Lokaliseret 30.04.2019)
- Energistyrelsen - Energistatistik 2016 - Data, tabeller, statistikker og kort
[https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Statistik/estat2016.pdf?fbclid=IwAR2xsRove96tbzs-PTHeDLh0klfeEUHSCJve6AJWngcGTQvJs4AG-lpOVKM](https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Statistik/estat2016.pdf?fbclid=IwAR2xsRove96tbzs-<u>PTHeDLh0klfeEUHSCJve6AJWngcGTQvJs4AG-lpOVKM</u>) (Lokaliseret 01.05.2019)
- Energistyrelsen - Fakta om vindenergi, 2019
<https://ens.dk/ansvarsomraader/vindenergi/fakta-om-vindenergi> (Lokaliseret 17.05.2019)
- Energi- Forsynings- og Klimaministeriet, 2018
<https://efkm.dk/aktuelt/nyheder/2018/feb/olie-gas/> (Lokaliseret 17.05.2019)

- Eurostat - Share of energy from renewable sources in the EU Member States 2017
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Infographic_REN-2004-2015.png#filehistory (Lokaliseret 18.05.2019)
- Eurostat - Statistikk om vedvarende energi
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Renewable_energy_statistics/da (Lokaliseret 20.05.2019)
- Eurostat - Your key to European statistics
<https://ec.europa.eu/eurostat/about/overview> (Lokaliseret 20.05.2019)
- FN's verdensmål for bæredygtig udvikling, 2015
<https://www.verdensmaalene.dk/fakta/verdensmaalene> (Lokaliseret 01.04.2019)
- Mandag morgen: Verdensmålene efter to år: Danmark er næstbedst, men...
<https://www.mm.dk/artikel/verdensmaalene-efter-to-aar-danmark-er-naestbedst-men>
(Lokaliseret 19.05.2019)
- Miljø- og Fødevarerministeriet - Kortlægning af kemiske stoffer i forbrugerprodukter, 2018
<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2018/03/978-87-93614-82-6.pdf>
(Lokaliseret 10.05.2019)
- Melgaard, Stig, NOAH Modvækst - Grænser for vækst, NOAH's Forlag 2012
https://global-klima.org/onewebmedia/Graenserfvaekst_prn.pdf (Lokaliseret 17.05.2019)
- NOAH Modvækst, 2019
<http://www.modvaekst.dk/> (Lokaliseret 19.05.2019)

- NOAH 1969-2019 - Friends of the Earth Denmark, 2019
<http://noah.dk/om-noah/historie> (Lokaliseret 20.05.2019)
- Regeringens grundlag for en bæredygtig grøn omstilling
<https://www.regeringen.dk/regeringsgrundlag/en-baeredygtig-groen-omstilling/>
(Lokaliseret 16.05.2019)
- Skyggerapport på Danmarks implementering af verdensmålene, Globalt Fokus og 92-gruppen - Forum for Bæredygtig Udvikling, 2018
https://www.92grp.dk/files/FINAL_SDG-Skyggerapport_2018.pdf (Lokaliseret 11.05.2019)
- Sundhedsstyrelsen - Tænk sundhed ind i miljøet, 2011
<https://stps.dk/da/udgivelser/2011/taenk-sundhed-ind-i-miljoeet/~media/E1A083BEF90743F0BD6658547CDAF3FB.ashx> (Lokaliseret 10.05.2019)
- Videnskab - Forskere advarer - Samfundsøkonomien smadrer vores planet, 2018
<https://videnskab.dk/kultur-samfund/forskere-advarer-samfundsoekonomien-smadrer-vores-planet> (Lokaliseret 18.05.2019)
- WHO - Shanghai declaration, 2016
<https://www.who.int/healthpromotion/conferences/9gchp/shanghai-declaration.pdf?ua=1> (Lokaliseret 18.03.2019)
- WHO - Sustainable Development Goals
<https://www.who.int/sdg/global-action-plan/> (Lokaliseret 10.05.2019)

- WHO - The Ottawa charter for Health promotion, 1986
<https://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottawa/en/> (Lokaliseret 14.03.2019)

15.3 Policy dokumenter

- Regeringens Handlingsplan for FN's verdensmål – Danmarks opfølgning på FN's verdensmål for bæredygtig udvikling, 2017
<https://www.regeringen.dk/publikationer-og-aftaletekster/handlingsplan-for-fns-verdensmaal/> (Lokaliseret 04.04.2019)
- WHO: Promoting Health - Guide to national implementation of the Shanghai Declaration, 2017
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/260172/WHO-NMH-PND-18.2-eng.pdf;jsessionid=FD90349EC294DC23A586D7AB1AC58984?sequence=1>
(Lokaliseret 04.04.2019)